

01

OLA BØE-HANSEN

Taliban og ISAFs propagandakrig

Kampen om den mest overbevisende historien

OSLO FILES

ON DEFENCE AND SECURITY— 01/2010

INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER (IFS)

Skippergata 17c, 0152 Oslo. Norge

Institutt for forsvarsstudier (IFS) er en del av Forsvares høyskole (FHS). Som faglig uavhengig høyskole utøver FHS sin virksomhet i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, pedagogiske og etiske prinsipper (jf. Lov om universiteter og høyskoler § 1-5).

Direktør: Professor Rolf Tamnes

Oslo Files on Defence and Security tar sikte på å være et uformelt og fleksibelt forum for studier innenfor instituttets arbeidsområder. Alle synspunkter, vurderinger og konklusjoner som fremkommer i denne publikasjonen, står for forfatteren(e)s egen regning. Hel eller delvis gjengivelse av innholdet kan bare skje med forfatterens samtykke.

Redaktør: Anna Therese Klingstedt

NORWEGIAN INSTITUTE FOR DEFENCE STUDIES (IFS)

Skippergata 17c, N-0152 Oslo. Norway

The Norwegian Institute for Defence Studies (IFS) is a part of the Norwegian Defence University College (FHS). As an independent university college, FHS conducts its professional activities in accordance with recognised scientific, pedagogical and ethical principles (pursuant to the Act pertaining to Universities and University Colleges, section 1-5).

Director: Professor Rolf Tamnes

Oslo Files on Defence and Security aims to provide an informal and flexible forum for studies within the fields of activity of the Norwegian Institute for Defence Studies. All views, assessments and conclusions which appear in this publication are the author's own. The author's permission is required for any reproduction, wholly or in part, of the contents.

Editor: Anna Therese Klingstedt

01

OLA BØE-HANSEN

Taliban og ISAFs propagandakrig

Kampen om den mest overbevisende historien

OSLO FILES

ON SECURITY AND DEFENCE — 01/2010

OLA BØE-HANSEN

Kommandørkaptein Ola Bøe-Hansen har master i militære studier, og har tjenesteerfaring fra Kystartilleriet og Marinen, etterfulgt av stabs- og skoletjeneste, og tjeneste i Afghanistan.

SUMMARY IN ENGLISH

Since the Taliban were removed from power in late 2001, their propaganda apparatus has grown in size, skill and emphasis. The Taliban have shown an ability to adapt to modern media and technology, and can now communicate with a global reach and impact. Their messages are mostly based on real incidents, but often highly exaggerated. They use potent religious connotations to gain authority and legitimacy. Civilians are deliberately used as human shields, leading to incidents in which ISAF operations cause civilian casualties, and providing Taliban with propaganda opportunities. They utilise their knowledge of the Afghan people's culture, history, traditions and language. They have also learned where their enemy's weaknesses lie and the paramount role of the news media. The Taliban are actors who efficiently exploit the physical battle domain to support the decisive cognitive domain.

Three cases of Taliban propaganda are discussed in this study: Mullah Mohammad Omar's Eid messages; how the Taliban utilise spectacular incidents; and how they exploit incidents in which ISAF causes civilian casualties.

The main ISAF counterpropaganda contribution aims at increasing the legitimacy of the Afghan government; supporting the security situation on the ground; improving the legal framework for treatment of prisoners; condemning the Taliban's use of young suicide bombers; offering preventive measures against suicide bombers; turning the Taliban's violence (as documented by the UN) against themselves; sustaining media readiness in order to being first with the truth and other relevant information; and communicating objectives and intentions to the population in order to give them a feeling of comprehensibility.

Conquering the cognitive domain must be given first priority in order to counter Taliban propaganda. The non-kinetic effort must be supported by a kinetic effort on the ground to make the population receptive to an anti-Taliban posture. The study identifies several close links between kinetic and non-kinetic military operations and the need for an overarching narrative – the most compelling story.

INSTITUTT FOR FORSVARSTUDIER Norwegian Institute for Defence Studies

ISSN 0803-1061 © Norwegian Institute for Defence Studies

info@ifs.mil.no – www.ifs.mil.no

INNHold

INNLEDNING	5
Bakgrunn	6
Litteratur	10
PROPAGANDA OG MOTPROPAGANDA	13
Propaganda	13
Motpropaganda	16
Orkestermodellen – narrativer i strategisk kommunikasjon	22
Diamantmodellen – aktøranalyse i opprørsbekjempelse	24
HVA KJENNETEGNER TALIBANS PROPAGANDA?	27
Propagandisten	27
Målgruppen	33
MOTPROPAGANDATEKNIKKER	41
Talibans strategiske kommunikasjon	41
Spektakulære aksjoner	55
Sivile tap etter ISAF-operasjoner	63
KONKLUSJON	73
KILDER	75

Guerrilla leaders spend a great deal more time in organization, instruction, agitation, and propaganda work than they do fighting, for their most important job is to win over the people.¹

The insurgent, having no responsibility, is free to use every trick; if necessary, he can lie, cheat, exaggerate. He is not obliged to prove; he is judged by what he promises, not by what he does. Consequently, propaganda is a powerful weapon for him.²

1 Mao Zedong og Samuel B. Griffith, *On guerrilla warfare* (Urbana: University of Illinois Press, 1961), 8.

2 David Galula, *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice* (Westport, CT: Praeger Security International, 1964), 14.

INNLEDNING

“Information, not firepower, is the currency of War Amongst the People”, hevder general Sir Rupert Smith.³ International Crisis Group betegner konflikten i Afghanistan som en “War of Words”,⁴ mens den amerikanske opprørsbekjempelsesdoktrinen benevner utfordringen “War of Perceptions”.⁵ Ikke så ulikt den britiske statsministeren Gordon Browns gjentatte bruk av begrepet “Battle of Ideas”⁶ eller professor Sir Lawrence Freedmans “Narrative Battle”.⁷ Felles for disse tankene er at fokuset i moderne konflikter er flyttet fra det fysiske domenet, hvor konvensjonell krigføring dominerer, til det kognitive domenet hvor informasjon og ikke-kinetiske virkemidler utgjør de sterkeste “våpen” i en kamp mellom viljer.⁸ Dette er en naturlig konsekvens av at opprørerne står overfor en overlegen konvensjonell militær styrke og derfor tvinges til å angripe motstanderens vilje til utholdenhet i en konflikt som ikke har direkte territoriale konsekvenser for et hjemmepublikum langt unna kamparenaen. At man har gått fra en kamp mellom militære styrker til partenes viljer, har medført at det ikke lenger er opprørerne som er den viktigste målgruppen i opprørsbekjempelse, men befolkningen. Det er hos befolkningen et opprør gror frem, det er befolkningen som slutter opp om et opprør, og det er befolkningen som kan stanse det.

Denne studien presenterer en analyse av Talibans propaganda som grunnlag for en påfølgende empirisk orientert diskusjon om ulike propagandatiltak og motpropagandateknikker. Talibans propaganda er representert ved tre ulike case som først gis en spesifikk analyse, for ut ifra analysen å avdekke sårbarheter som kan utnyttes av International Security Assistance Force (ISAF) for motpropaganda.

I likhet med uttalelsene innledningsvis er også et av denne studiens funn at det dreier seg om en mer abstrakt kamp på et persepsjonsnivå, hvor den sterkeste strategiske narrativ (handlingsgangen i en fortelling) er den som er mest

-
- 3 Rupert Smith, “Thinking about the utility of force in war amongst the people”, i *On New Wars*, ed. John Andreas Olsen, Oslo Files, nr. 4 (Oslo: Institutt for forsvarsstudier, 2007), 42.
 - 4 Crisis Group, *Taliban Propaganda: Winning the War of Words?* Asia Report, nr. 158, 24. juli 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.
 - 5 US Army, *Counterinsurgency: FM 3-24/US Marine Corps WP 3-33.5* (Washington D.C.: Headquarters, Department of the Navy, 2006), 5-1.
 - 6 Matthew Tempest, “Brown points to UK withdrawal from combat in Iraq”. *www.guardian.co.uk*, 30. juli 2007, lesedato 22. mai 2009 <online>.
 - 7 Lawrence Freedman, *The Transformation of strategic affairs*, Adelphi Paper, no. 379 (London: Routledge, 2006), 78.
 - 8 Smith, “Thinking about the utility”, 32–33.

nøktern, sannferdig, konsistent og samtidig robust, som ikke lover mer enn den kan holde, og hvor ord etterfølges av handlinger. En narrativ som er tilpasset hjemmepublikum så vel som befolkningen i operasjonsteateret. I erkjennelsen av at krig vinnes og tapes i det kognitive domenet, kan man skape en bred appell og dermed “vaksinere” målgrupper mot motstanderens narrativ. Ved å la en narrativ gjennomsyre alle nivåer fra politisk-strategisk til nederste taktiske nivå vil det bli vanskeligere for en motstander å utnytte en militær styrkes feil og svakheter, og lettere for styrken å utnytte hans. Militærmaktsmessig har denne siden av århundreskiftet lært oss at ensidig bruk av konvensjonell militærmakt for å dempe et opprør kan være å helle bensin på bålet snarere enn å slukke det. Som denne studien vil vise, er ISAFs feil og mangler gjengangere i motstanderens propaganda.

Ved å tone ned det militære aspektet og fremheve stabilitet, sikkerhet, gjenoppbygging, utvikling og reintegrering blir informasjonsoperasjoner (IO) et stadig viktigere militært virkemiddel – en mykere fremgangsmåte for å oppnå militære målsetninger. For stadig større målgrupper både nasjonalt, regionalt og globalt handler det i økende grad om å vinne “ordkrigen”.

Denne studien synliggjør hvor viktig propaganda er for Talibans strategi og peker på noen praktiske gangbare veier for å dempe effekten av deres påvirkning.

Bakgrunn

Siden Taliban ble fjernet fra makten i Afghanistan i november 2001, har bevegelsens tilhengere som flyktet gradvis returnert og forsøker å revitalisere sin ideologi i Afghanistan. Oppslutningen er ennå marginal, men økende blant den afghanske befolkningen, fra én prosent i 2005 til fire prosent i 2009.⁹ Disse tallene representerer de som ideologisk slutter opp om bevegelsen, mens Talibans permanente tilstedeværelse i 72 prosent¹⁰ av landet kan tyde på at deres atferd truer til seg større grad av ufrivillig oppslutning.

ISAF ble initiert allerede i 2001 som en Nato-ledet fredsbevarende operasjon med oppgave å etablere sikkerhet for å legge til rette for politisk, økonomisk og sosial gjenoppbygging. Etter at et tilstrekkelig antall styrker fra medlemsnasjonene ble dedikert operasjonen, ble den offisielt igangsatt og etablerte kontroll i Kabul i 2003. Grunnet begrensede ressurser var ambisjonen innledningsvis å sikre Kabul, men området ble snart utvidet til å gjelde provinsene i

9 BBC/ABC/ARD, “Afghan Opinion Survey”, 5. feb 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>, 8.

10 ICOS (International Council on Security and Development), *Struggle for Kabul: The Taliban Advance* (London: MF Publishing, 2008), 5.

nord, deretter vest, og så syd. 5. oktober 2006 overtok ISAF ansvaret for det østlige området og dermed for hele Afghanistan.¹¹

Til tross for kontinuerlig utvidelse av ISAF-styrkene fortsatte Taliban i 2009 å øke sin tilstedeværelse og oppslutning hos befolkningen. Dette gjaldt ikke bare i Afghanistan, men også i den pashtunske delen av Pakistan. President Barack Obama signaliserte allerede før valget i 2008 at Afghanistan, snarere enn Irak, skulle bli hans utenrikspolitiske hovedsatsningsområde. Han ønsket en kraftig økning i antall soldater deployert til landet, samtidig som styrkenærværet i Irak skal reduseres med om lag 100 000 soldater. Det skulle skje innen 31. august 2010, etter at sikkerhetssituasjonen i Irak har blitt betraktelig forbedret og irakerne i økende grad håndterer sin egen sikkerhetssituasjon.¹²

Den såkalte AfPak-strategien som ble lansert av president Obama i mars 2009, synliggjør den økte satsingen på å finne en løsning på problemene i Afghanistan og Pakistan.¹³ Strategiens fokus også på Pakistan er en erkjennelse av at friområder i Pakistan er sentrale for Talibans evne til operasjonell utholdenhet i Afghanistan med tanke på logistikk og rekruttering av personell. Dessuten er Pakistan et land med kjernevåpen og 180 millioner innbyggere, og det teller uansett.

Den forverrede sikkerhetssituasjonen i Afghanistan synliggjøres daglig gjennom blant annet selvmordsaksjoner, veikantbomber, bakholdsangrep, trakassering av skolebarn, kidnappinger og større koordinerte aksjoner som kombinerer flere av disse aksjonsformene. I de fleste tilfellene er det Taliban som tar på seg ansvaret.

Taliban blir stadig mer synlig i de internasjonale nyhetsmediene og på internett, i tillegg til nasjonalt i Afghanistan. Bevegelsens budskap signaliserer tydelig den overordnede målsetningen om å fjerne all vestlig tilstedeværelse i landet, svekke sentralregjeringen og på nytt overta makten i Afghanistan. Talibans rolle som maktfaktor i Afghanistan skyldes i stor grad bevegelsens effektive propagandaaktivitet.¹⁴ Ettersom flere uavhengige rapporter konkluderer med at Taliban har et overtak på informasjonssiden i denne konflikten, er det interessant å studere hva som kjennetegner deres evne til å drive påvirkning, og deretter studere mottiltak tilgjengelige for ISAF for å begrense effekten av Talibans informasjonsspredning. Effektdimensjonen av Talibans propaganda er imidlertid

11 Nato, *NATO's role in Afghanistan*, 6. mai 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

12 Barack Obama, *Remarks of President Barack Obama – Responsibly Ending the War in Iraq*. 27. feb 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

13 Barack Obama, *Remarks by the President On a New Strategy for Afghanistan and Pakistan*. 27. mar 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

14 ICOS, *Struggle for Kabul*, 6.

vanskelig å stadfeste siden reell effekt av kommunikasjon er problematisk å måle før det er satt sluttstrek for operasjonen.

ISAFs informasjonsarbeid er delt i to hovedretninger; Public Affairs Operations (PAO) og informasjonsoperasjoner (IO). PAO har en internasjonal målgruppe hvor nasjonale og internasjonale media er budbringerne mellom ISAFs pressetalspersoner og målgruppene. IO på den annen side har en nasjonal målgruppe begrenset til operasjonsområdet, i dette tilfellet Afghanistan. IO har en bredere utrustet virkemiddelportefølje og kan i større grad drive direkte rettet påvirkning av målgruppene. Samlet er omlag ett tusen militære og sivile involvert i ISAFs informasjonsarbeid i de fem regionale kommandoene og i ISAFs hovedkvarter, noe som utgjør omkring én prosent av det totale antallet personell under ISAFs kommando.

At Talibans oppslutning har økt fra én til fire prosent i løpet av fire år, er marginalt i forhold til den samlede befolkningen, men betraktelig i forhold til at oppslutningen er tredoblet de fire siste år. Basert på at ISAF opererer i Afghanistan på invitasjon fra afghanske myndigheter, med FN-mandat og med formål å stabilisere sikkerhetssituasjonen i landet, burde utgangspunktet være tilstede for en vellykket måloppnåelse. Når anti-vestlige krefter, hovedsakelig representert ved Taliban, i økende grad lykkes i å motarbeide FNs og ISAFs målsetninger, er det formålstjenlig å sette spørsmålstegn ved hvilke virkemidler som har sterkest innflytelse. ISAF dominerer i det fysiske domenet, mens det er Taliban som øver størst innflytelse i det avgjørende kognitive domenet ved gradvis å endre befolkningens oppfatning av hvem som er “de gode” og hvem som er “de onde” i Afghanistan.

Når talsmenn for Taliban kommer med informasjon, presenteres den gjerne som førstehåndsinformasjon fra sannhetsvitner, og informasjonen kommer svært hurtig etter at noe har inntruffet, med bevisst bruk av overdrivelser. Opplysningene er gjerne spektakulære og egner seg godt som overskrifter. Taliban lar seg heller ikke begrense av sannhet eller forventninger om å innfri løfter. De sprer frykt og trusler for å skape oppmerksomhet og oppslutning. Talibans økende oppslutning og tilstedeværelse i Afghanistan kan vel så mye skyldes stadig redusert tillit til det vestlige nærværet som økt tillit til Taliban.

Før vi går dypere inn i problemstillingen, vil vi stoppe kort opp ved de to fenomenene propaganda og motpropaganda og ved de to hovedaktørene i Afghanistans propagandakrig, Taliban og ISAF.

Propaganda er i hovedsak ikke-kinetiske virkemidler, men som kan utnytte kinetiske tiltak, til støtte for en overordnet målsetning som for Talibans del er å gjenerobre makten i Afghanistan. *Motpropaganda* er kommunikative, ikke-

kinetiske tiltak som kan settes inn for å kontre propaganda, men som i forlengelsen også kan innebære kinetiske tiltak.

Taliban er en messiansk bevegelse som oppsto på begynnelsen av 1990-tallet og som hadde makten i Afghanistan 1996–2001. Det er flere anre militante grupperinger som opererer i Afghanistan, blant andre al-Qaida, Hezb-e-Islami Gulbuddin og Haqqani-nettverket. Disse vil imidlertid kun bli nevnt der hvor det er nødvendig for helhetsforståelsen.

ISAF er en FN-mandatert Nato-ledet internasjonal militær stabiliseringsstyrke som på invitasjon fra den afghanske regjering har som formål å sikre og stabilisere Afghanistan og støtte politisk, militær og sivil utvikling.¹⁵

Et av de mest kjente sitater fra den kinesiske generalen Sun Zi er “den som kjenner fienden som seg selv, vil kjempe hundre slag uten nederlag”.¹⁶ Sitatet understreker verdien av nøktern, deskriptiv analyse, fri for normative elementer og ønsketenkning. Innsatsen i Afghanistan er et internasjonalt initiativ med FN-mandat, hvor et utall forskjellige nasjoner og aktører deltar, både militært og sivilt. Denne analysen indikerer at det kreves en felles overordnet narrativ som må kommuniseres strategisk fra politisk nivå og gjennomsyre det sivile og militære system involvert i operasjonen. Strategisk kommunikasjon er derfor sentralt for å lykkes med operasjonen i Afghanistan, en funksjon som har fått økt fokus de senere år. Det handler om å fortelle én felles fortelling, én narrativ, som er såpass helhetlig og konsistent at den appellerer til felles innsats, men også såpass fleksibel at den ikke kollapser ved første motangrep. Dette kan være et problem hvis alle vil koordinere og ingen vil bli koordinert.¹⁷

Taliban har også ved hjelp av både ikke-kinetiske så vel som kinetiske midler spredt sin narrativ med tilsynelatende stor gjennomslagskraft. Utviklingen i Pakistan, spesielt synliggjort våren 2009 ved Talibans offensiv i Swat-dalen og tilstøtende distrikter, kan tyde på at deres propaganda hadde hatt effekt også der. President Obamas AfPak-strategi som ble iverksatt i 2009,¹⁸ viser tydelig denne studiens relevans siden Taliban nå bekjempes fra to fronter, og deres konvensjonelle underlegenhet gjør asymmetriske midler, blant annet propaganda, ytterligere nødvendig for at de skal kunne nå sine mål.

Den amerikanske obersten og militærstrategen John Boyd sa følgende om erfaringene fra Vietnamkrigen, en krig amerikanerne tapte til tross for at de hadde både land-, sjø- og luftoverlegenhet:

15 Nato, *NATO's role in Afghanistan*, 6. mai 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

16 Harald Bøckman, *Kunsten å krige: Etter Sun Zi* (Oslo: Gyldendal, 1999), 35.

17 Sveinung Berg Bentzrød, “Drar vi nå, går alt veldig galt”, *Aftenposten*, 3. november 2009.

18 Obama, *New Strategy for Afghanistan and Pakistan*.

So I realised that there is something more to it. It is my belief that the “something more” is the information space and that if the coalition is to achieve its objectives it is in the field of non-kinetic effect that the greatest intellectual and managerial investment must now be made.¹⁹

Den videre progresjonen i denne studien vil først bestå av en kort litteraturgjennomgang, en plassering av temaet i nasjonal og internasjonal kontekst, samt en kort begrunnelse for valg av eksempler.

I kapittelet “Propaganda og motpropaganda” vil det teoretiske rammeverket bli presentert med vekt på begrepene *propaganda* og *motpropaganda*.

I kapittelet om hva som kjennetegner Talibans propaganda vil jeg synliggjøre Talibans metoder og rasjonale.

I det siste kapittelet vil jeg med basis i tre ulike hendelser analysere det enkelte propagandatiltak og drøfte ulike mottiltak ISAF kan benytte for å redusere dets effekt.

Hendelsene er prinsipielt forskjellige når det gjelder grunnlaget for oppmerksomhet som skaper spredningseffekten. Den første er direkte rettet, planlagt talibanpropaganda basert på ikke-kinetiske midler, den andre indirekte rettet, planlagt propaganda basert på en kinetisk operasjon, mens den tredje er en tilfeldig oppdukkende propagandamulighet. De er ikke enkeltstående tilfeller og utløser ulike mekanismer og dynamikker hos målgruppene så vel som hos ISAF. Hendelsene utfyller hverandre og dekker dermed et bredt spekter av Talibans propagandatiltak.

Litteratur

En rekke bøker handler om Taliban, men kun et fåtall tar for seg Talibans evne til å drive propaganda og deres forskjellige metoder og virkemidler. Det er viktig å ha klart for seg at Taliban er langt fra en homogen masse under en hierarkisk konstruert ledelsesstruktur, slik vi for eksempel kjenner det vestlige militærvesen. De er ingen nasjonal massereising, men en opprørsbevegelse med støtte i deler av den pashtunske befolkningen i Afghanistan og Pakistan. Derfor varierer metodene og budskapene i stor grad fra de ekstreme til de moderate, og hvorvidt budskapet er ideologisk eller økonomisk betinget, eller om det er basert på trusler og tvang. Taliban tilpasser kontinuerlig sin rolle som opprørsbevegelse,

19 Steve Tatham, “Hearts and minds: Time to think differently?” *Naval Review* 96, nr. 4 (2008): 337.

derfor er mange av beskrivelsene av talibanpropaganda dokumentert gjennom aktuelle nyhetsmedier, analyser og rapporter samt enkelte studier.

Talibans propaganda utgis og distribueres hovedsakelig på de afghanske språkene pashto og dari, eller arabisk og urdu, men også i økende grad på engelsk for en internasjonal målgruppe. Talibans offisielle nettsted *al-Emarah* blir ofte blokkert og flyttet, noe som tidvis gjør informasjonen vanskelig tilgjengelig, men andre islamistiske nettsteder mottar også uttalelser og nyheter fra Talibans medieenhet. For ikke å være prisgitt den enkelte oversettelse er Talibans egenproduserte engelskversjoner, som sirkulerer på internett, benyttet som kildegrunnlag til deler av denne studien.

En viktig rapport er International Crisis Groups *Taliban Propaganda: Winning the War of Words* fra 2008, med anbefalinger.²⁰ En annen er The International Council on Security and Developments *Struggle for Kabul: The Taliban Advance*, fra desember 2008. Et viktig militært bidrag er Steve Tathams studie fra desember 2008, med tittelen *Strategic Communication: A Primer*, som redegjør for hvordan strategisk kommunikasjon bør være hjertet i enhver militær operasjon.²¹ Et annet er danske Thomas Elkjer Nissens *The Taliban's Information Warfare* fra 2007, hvor han gjør rede for likheter og ulikheter mellom Natos og Talibans informasjonsaktiviteter og hvilke tiltak som anbefales iverksatt av Nato og ISAF for å redusere virkningen av Talibans propaganda.²²

Mer grunnleggende diskusjoner om den typen krig som utkjemper i Afghanistan er tematikken i den kinesiske opprørs- og senere kommunistlederen Mao Zedongs verk om geriljakrigføring fra 1937. Den tar for seg grunnleggende opprørsstrategi og -taktikk og er oversatt og kommentert av Samuel Griffith i *On Guerrilla Warfare*.²³ Maos trefasestrategi for geriljakrigføring, hvor propaganda er en viktig bestanddel, er en praktisk tilnærming til opprørstankegangen til Taliban og benyttelsen av propaganda.²⁴

Rupert Smiths bok *Utility of Force – The Art of War in the Modern World* bidrar til å se den stadig økende betydningen av informasjon og informasjons-håndtering i dagens komplekse konflikter som general Smith beskriver som “krig

20 International Crisis Group (Crisis Group) er en uavhengig, ikke-statlig organisasjon som arbeider på non-profit basis og utarbeider analyser basert på feltundersøkelser for å bidra til prioritert innsats for å forebygge og løse konflikter. Crisis Group er blant andre støttet av det norske utenriksdepartement.

21 Steve Tatham, *Strategic communication: A Primer* (Swindon: Advanced Research and Assessment Group, 2008).

22 Thomas E. Nissen, *The Taliban's information warfare: A comparative analysis of NATO Information Operations (Info Ops) and Taliban information activities* (Copenhagen: Royal Danish Defence College, 2007).

23 Mao og Griffith, *On Guerrilla Warfare*.

24 *Ibid.*, 20–22.

blant folket” (war amongst the people), en syntese mellom industriell krig, som under de to verdenskrigene, og klassisk nasjonal opprørskrig eller geriljakrig. Krigen i Afghanistan er en krig-blant-folket som stiller helt nye krav til hvordan militærmakt utøves, og hvor den part som “forteller den beste historien”, er den som vinner krigen.²⁵

Vi er i det niende året av konflikten i Afghanistan, og antallet voldshandlinger og antallet sårede og drepte sivile og soldater øker stadig. Til tross for det, er relativt lite fokus satt på hva militære ikke-kinetiske operasjoner har potensial til å utrette i dagens komplekse konflikter, selv om nyere indikasjoner kan tyde på økt forståelse for fagfeltet hos militære og politiske ledere. I Norge har man hovedsakelig basert utvikling av, og undervisning i, fagfeltet informasjonsoperasjoner på amerikanske og britiske studier og på praktiske erfaringer gjort av norske og utenlandske offiserer med relevant tjenesteerfaring i internasjonale operasjoner. Derfor er denne studien et bidrag til norsk akademisk kompetanse innenfor fagfeltet og med relevans for Norges viktigste utenlandsoppdrag.

PROPAGANDA OG MOTPROPAGANDA

Dette kapittelet er delt i to, hvor jeg i den første delen vil gjøre rede for begrepene propaganda og motpropaganda. Opprørerne benytter propaganda som virkemiddel, mens de legitime militære styrkene står for motpropagandaen for å redusere eller fjerne virkningen av opprørernes propaganda.

I dette kapittelets andre del har jeg valgt to teorier som jeg vil belyse i kontekst av, og relevans for, de to begrepene. Den første teorien, US Joint Forces Commands “orkestermodell”, er en teori om strategisk kommunikasjon og narrativens rolle.²⁶

Den andre teorien, McCormicks “Diamantmodell”, illustrerer dynamikken mellom konfliktens to parter (staten og motstaten/opprørerne) og målgruppene (befolkningen og det internasjonale samfunn) i et opprørsbekjempelses-scenario²⁷.

Propaganda

Ordet propaganda har for flere europeiske og nordamerikanske land negative konnotasjoner eller assosiasjoner knyttet til seg. Dette er hovedsakelig basert på historiske erfaringer fra begge verdenskrigene og den kalde krigen. I latinske land er disse assosiasjonene annerledes og ordet oppfattes i større grad i retning av *markedsføring* (advertising).²⁸ Jowett og O’Donnell benytter følgende definisjon:

Propaganda is the deliberate, systematic attempt to shape perceptions, manipulate cognitions, and direct behaviour to achieve a response that furthers the desired intent of the propagandist.²⁹

Mange vil forstå denne definisjonen som vanlig markedsføring, planlagt og produsert av reklamebyråer. Den amerikanske filosofiprofessoren Randal Marlin har følgende definisjon av propaganda:

26 US Joint Forces Command, *Commander’s handbook for strategic communication* (Suffolk, VA: US Joint Forces Command, 2008), II-7.

27 John R. Dyke, *Unconventional COIN in Afghanistan*, 2006, Appendix A, 41–42.

28 Christopher Paul, *Information operations: Doctrine and practice: A Reference handbook* (Westport CT: Praeger Security International, 2008), 9.

29 Garth S. Jowett og Victoria O’Donnell, *Propaganda and persuasion*, 3rd ed. (Sage Publications, 1999), 6.

The organized attempt through communication to affect belief or action or inculcate attitudes in a large audience in ways that circumvent or suppress an individual's adequately informed, rational, reflective judgement.³⁰

Denne definisjonen er klarere med å fordømme propaganda som manipulerende informasjonsform, ved å benytte ord som å *omgå* eller *undertrykke* mottakerens tilstrekkelig informerte og rasjonelle dømmekraft.

Natos definisjon av propaganda er mer moderat:

Any information, ideas, doctrines, or special appeals disseminated to influence the opinion, emotions, attitudes, or behaviour of any specified group in order to benefit the sponsor either directly or indirectly.³¹

I Caplex' mer lingvistiske definisjon står følgende skrevet om propaganda:

(av lat. propagare, forplante, utbre), systematisk forsøk på å påvirke menneskers holdninger med sikte på å utbre bestemte ideer. Brukes til å skape og opprettholde en bestemt holdning til en pol. retning el. en person for å få herredømme over enkeltmenneskenes handlinger ved hjelp av sterke påvirkningsmidler.³²

I denne definisjonen benyttes begrep som *herredømme over enkeltmenneskers handlinger* og *sterke påvirkningsmidler*, ordbruk som for de fleste nordmenn samsvarer med persepsjonen av begrepet propaganda, til forskjell fra både informasjon og markedsføring, når det gjelder budskapsoverføringens ambisjon og virkemiddel. *Herredømme* er en sterk ambisjon som krever at man etablerer kontroll over enkeltmenneskers handlinger. For å skaffe til veie denne grad av kontroll må propagandisten nødvendigvis benytte sterke påvirkningsmidler eller utnytte ekstreme situasjoner til egen fordel. Det sterkeste virkemiddelet er trussel om tap av eget eller andres liv; videre trusler om å fjerne basale behov som mat, søvn, klær, husly, helse og fysisk sikkerhet.³³ Basert på denne definisjonen avhenger spørsmålet om et budskap er propaganda eller informasjon av om individet som påvirkes kan (i det minste delvis) kontrollere påvirkningen, eller om vedkommende er uten reell valgmulighet.

30 Randal Marlin, *Propaganda and the ethics of persuasion* (Peterborough, Canada: Broadview Press, 2002), 22.

31 Nato, NATO Allied Joint Doctrine for Psychological Operations: AJP-3.10.1 (A), 2007, Glossary-3.

32 Cappelen, www.caplex.no.

33 Nato, AJP-3.10.1, C-1, C-2.

Propaganda preges gjerne av en ideologi som utgjør den bærende idé i et politisk system eller livssyn, og virkemidlene baseres på de politiske eller religiøse budskapsplattformene. Ordbruken er ofte fordømmende eller truende, med et skarpt skille mellom godt og vondt, mellom den gode og den onde. Alt i den hensikt å styre atferd.

Selv om markedsføringskampanjer kan avsluttes med “løp og kjøp”-parolen, er ikke reklamen preget av at det ligger en farlig konsekvens i bakgrunnen dersom man ikke følger oppfordringen, noe som ofte kjennetegner propagandaen. På den annen side kan man her trekke paralleller til helsemyndigheters røykestoppkampanjer med tydelig skille mellom godt og vondt (fornuftig og farlig) og med klare hentydninger til hva man bør gjøre, uten ambisjon om herredømme over enkeltmennesket – man har tross alt en reell valgmulighet.

Propaganda vil søke å oppmuntre til eller vekke følelser hos mottageren for å skape en signifikant atferdsendring, men kan også ha som mål å passivisere målgruppen, eller gjøre den mindre mottakelig for annen påvirkning.³⁴

Propaganda deles gjerne inn i *hvit*, *sort* og *grå* propaganda,³⁵ hvor den hvite er fra en åpen identifisert kilde med et budskap som er både sannferdig og nøyaktig, som eksempelvis en røykestoppkampanje. I den andre enden av skalaen finner vi sort propaganda som har falsk avsender og hvor budskapet som regel er basert på løgn i den hensikt å villedde målgruppen, som eksempelvis Sions vises protokoller, en angivelig hemmelig plan om jødisk verdensherredømme. Grå propaganda ligger et sted midt på skalaen mellom hvit og sort, hvor enten avsenders identitet eller budskapets innhold er usikkert.³⁶

Når disse tre propagandaformene ses i forhold til Talibans informasjons-spredning, er som regel avsenderen identifisert som Taliban eller med sterke talibansympatier, samt at uttalelser til nyhetsmedier gjerne gjøres via taliban-talsmenn.

Det knytter det seg større grad av usikkerhet til budskapets sannferdighet. Både løgn, trusler og sterke overdrivelser har vært hyppig benyttet for å gi et inntrykk av å være sterkere og mer innflytelsesrik enn virkeligheten skulle tilsi.³⁷

34 Jowett og O'Donnell, *Propaganda and persuasion*, 11.

35 *Ibid.*, 12–18.

36 Natos bruk av begrepene hvit, grå og sort propaganda er fokusert på om avsenders identitet er ekte, uklar eller falsk, uten henblikk på budskapets sannhetsgehalt, ref AJP 3.10.1, D-1.

37 Crisis Group, *Countering Afghanistan's Insurgency: No Quick Fixes*, Asia Report, no. 123, 2006, lesedato 22. mai 2009 <online>, 18.

Kilde	Kjent	Hvit	Grå
	Ukjent	Grå	Svart
		Sant	Usant
		Sannferdighet	

Figur 1: Krysstabell som viser hvit, grå og svart propaganda. Typene illustrerer kildens identitet og budskapets sannferdighet.

Motpropaganda

Dersom det viser seg at propagandaen medfører større oppslutning og sympati til Taliban, som går på bekostning av målsetningen til den internasjonale innsatsen med FN-mandat, kan det være ønskelig å dempe eller fjerne propagandaens virkning ved å gjennomføre aktiviteten *motpropaganda*. Ansvar for å koordinere denne aktiviteten ligger i et operasjonelt hovedkvarter hos fagområdet Informasjonsoperasjoner (IO). IO er en fellesbetegnelse på en rekke hovedsakelig ikke-kinetiske virkemidler i konvensjonelle militære operasjoner. Selve begrepet ble til på bakgrunn av forskning og utvikling som fant sted på 1990-tallet innen områder som kommando og kontrollkrigføring, informasjonskrigføring og cyberkrigføring, da man så det som formålstjenlig å legge flere aktiviteter under én felles paraply.³⁸ I Nato anses ikke IO som et eget krigføringsområde med egne virkemidler, men som en koordinerende og synkroniserende instans for å samle effektene fra flere aktiviteter i samsvar med de overordnede militære målsetningene. IO defineres som følger:

Info Ops is a military function to provide advice and co-ordination of military information activities in order to create desired effects on the will, understanding and capability of adversaries, potential adversaries and other NAC approved parties in support of Alliance mission objectives.³⁹

38 Paul, *Information operations*, 3.

39 Nato, NATO Military decision on Nato Policy on Information Operations: MC 422/3, 2007, 3.

Som det fremgår av definisjonen, er formålet med Natos IO å skape en ønsket effekt på viljen, forståelsen og kapabiliteten hos en definert målgruppe godkjent av Det nordatlantiske råd.

Propaganda og IO har det til felles at de begge har som mål å styre atferd. Forskjellen ligger hos den forforståelsen mottakeren har av budskapet, og ikke minst sannferdighet og hvem som har det moralske fortrinn.

Den effekten som ønskes oppnådd, enten målgruppen er fiendtlig, potensielt fiendtlig eller av andre årsaker er en målgruppe for IO, skal alltid være i samsvarende med den internasjonale styrkens overordnede målsetninger. Blant målgruppene kan også være vennligsinnede deler av befolkningen i operasjonsområdet.

I Natos IO-doktrine (AJP 3.10, Pre-Ratification Draft 2006) belyses de aktivitetene som vanligvis benyttes i informasjonsoperasjoner, og som koordineres av IO-seksjonen i et hovedkvarter:

- **Psykologiske operasjoner** er målrettet påvirkning gjennom TV, radio, aviser, plakater, løpesedler, flygeblader og andre produkter på klart definerte målgrupper i operasjonsområdet. Alle produkter er tydelig merket med avsender.
- **Presence, posture og profile** er bevissthet om hvordan man opptrer i operasjonsområdet, og hvilke signaleffekter styrkens tilstedeværelse og atferd kan skape.
- **Operasjonssikkerhet** er tiltak for å identifisere og beskytte informasjon som er kritisk for en kampanjes suksess.
- **Informasjonssikkerhet** er en del av operasjonssikkerheten, men har økt fokus på tiltak for å sikre beskyttelse av egne informasjonssystemer.
- **Villedning** (deception) kan være handlinger eller informasjon som har til hensikt å villede motstanderen, som eksempelvis manipulasjon, fordreining eller forfalskning.
- **Elektronisk krigføring** representerer et bredt sett av elektroniske midler og metoder som brukes enten defensivt eller offensivt, midlertidig eller permanent, selvstendig eller til støtte for andre aktiviteter.
- **Fysisk ødeleggelse** (physical destruction) kan i noen tilfeller være nødvendig for å sikre at egen informasjon kommer frem, og redusere motstanderens evne til å spre sin propaganda. Dessuten kan det ha en viktig avskrekkende effekt.
- **Key leader engagement** dreier seg om å skaffe informasjon ved å kontakte sentrale ledere blant lokalbefolkningen, bygge gode relasjoner og bidra til å påvirke de i samme retning som operasjonens målsetning.
- **Computer network operations** er defensive eller offensive operasjoner gjennomført på internett eller på lokale intranett.

- **Sivilmilitært samarbeid** er aktiviteter benyttet i operasjonsområdet mellom militærmakten, sivile organisasjoner og lokalbefolkningen for å bygge tillit og kontakt gjennom økonomisk, politisk og humanitært bistands- og utviklingsarbeid.

IO består imidlertid av fem kjernekapabiliteter; psykologiske operasjoner (PSY-OPS), militær villedning, operasjonssikkerhet, elektronisk krigføring og “computer network operations”.⁴⁰

Den amerikanske hæren og marinekorpset har utarbeidet en egen opprørsbekjempelsesdoktrine Field Manual (FM) 3-24 *Counterinsurgency*, som ble lansert 15. desember 2006. Den tar inn over seg erfaringene amerikanske styrker har gjort med opprørsbekjempelse fra Vietnamkrigen til Irak og Afghanistan. I forhold til Natos egen informasjonsoperasjonsdoktrine, AJP 3.10, har FM 3-24 betraktelig forsterket betydningen av IO. Alle de logiske operasjonslinjene, som skal gå fra utgangsposisjon for en operasjon til sluttssituasjon, er alle satt inn i en helhetlig informasjonsoperasjonskontekst. Uansett om man velger en hard eller myk fremgangsmåte, er begge tuftet på IO som grunnlag for operasjonen.

PUBLIC AFFAIRS OPERATIONS

Public Affairs Operations (PAO) er Natos gjeldende begrep for tradisjonell presse- og informasjonstjeneste som gjennomføres i et operasjonsteater. PAO er den eneste aktiviteten som har mandat til å uttale seg gjennom nyhetsmediene.⁴¹ PAO relateres til IO ved at meldinger som utstedes fra et hovedkvarter under en operasjon koordineres mellom PAO og IO for å unngå flertydige budskap fra samme organisasjon.

I Natos IO-doktrine står det:

The credibility of PA spokespersons as sources of timely and truthful information must not be jeopardised. Under no circumstances is it permissible to lie to the media. To avoid giving the false impression that the media are being manipulated in any way, a clear distinction must be maintained between Info Ops and PA.⁴²

Frem til desember 2008 var PAO og IO helt klart adskilte aktiviteter som kun interagerer ved budskapskoordinering. I desember 2008 ble det fra ISAF-hoved-

40 Paul, *Information operations*, 2.

41 Nato, ACE Directive 95-1: ACE Public Information Operations. 2009, NATO Unclassified (AD 95-1 ACO Public Affairs Pkt 1-7 a, 23. mai 2008), 1-5.

42 Nato, AJP-3.10.1, Pre-Ratification Draft, 2006, 1-13.

kvarteret stadfestet at det under de nåværende forhold ikke er hensiktsmessig å ha et så klart skille. Det kan imidlertid være formålstjenlig å trekke synergier av hverandre for å oppnå en større effekt av de to aktivitetene i opprørsbekjempelsesoperasjoner, uten at dette ennå er formelt rotfestet på Natos strategiske nivå.⁴³ Denne tilnærmingen finnes allerede i FM 3-24, hvor informasjonsoperasjoner er basis for alle militære operasjonslinjer i erkjennelsen av at “the media directly influence the attitude of key audiences toward counterinsurgents, their operations, and the opposing insurgency. This situation creates a war of perceptions between insurgents and counterinsurgents conducted continuously using the news media”.⁴⁴

I nyhetsredaksjonene anses denne utviklingen som bekymringsfull siden det kan bli vanskeligere å skille nøktern informasjon fra spesialkomponerte budskap som har til hensikt å påvirke en målgruppe. På den annen side kan sammenslåingen av PA- og IO-aktiviteter være en adekvat respons på hvordan dagens nyhetsmedier rapporterer. Lord Douglas Hurd beskriver dette som følger: “The light shone by the media is not the regular sweep of the lighthouse, but a random searchlight directed at the whim of its controllers.”⁴⁵

Den største aktiviteten som koordineres av IO er psykologiske operasjoner (PSYOPS), som defineres slik:

Planned psychological activities using methods of communications and other means directed to approved audiences in order to influence perceptions, attitudes and behaviour, affecting the achievement of political and military objectives.⁴⁶

Parallellen til propagandadefinisjonen er synlig også i denne definisjonen, hvor det fokuseres på å styre andres atferd med forskjellige midler for å nå politiske mål. Nato krever at alt PSYOPS-materiell skal være hvitt som beskrevet tidligere i krysstabellen. Alle budskap skal være sanne og avsenders logo skal være godt synlig på alle produkter. Dette kan begrense effekten dersom mottaker har en forutinntatt holdning som for eksempel at ISAF er en okkupasjonsstyrke.

En annen legitim betenkelighet er definisjonens bruk av “approved audiences”, målgrupper innenfor operasjonsområdet som er forhåndsdefinerte av det Nordatlantiske råd. PSYOPS-budskap kan nå ut til målgrupper som ikke

43 Jon Hemming, “Press and ‘Psy Ops’ to merge at NATO Afghan HQ”, *Reuters*, 29. nov 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

44 US Army, FM 3-24, 5-3, 5-10.

45 Miles Hudson og John Stanier, *War and the media: a random searchlight*, rev. utg. (Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 1999), iii.

46 AJP 3.10.1, Glossary-3.

er forhåndsgodkjente, som for eksempel radiosendinger eller internettsider som når målgrupper utenfor operasjonsområdet. På den annen side kan det argumenteres for at disse målgruppene ikke vil føle seg truffet av budskapet, da det er skreddersydd for andre.

COUNTER-PSYOPS

Innenfor ansvarsområdet til PSYOPS-organisasjonen ligger aktiviteten Counter-PSYOPS (CP) som defineres som følger: “Actions designed to detect and counteract hostile psychological activities.”⁴⁷

Formålet med CP er å beskytte målgrupper mot en motstanders budskap, eller begrense omfanget.⁴⁸ CP analyserer motstanderens psykologiske aktiviteter, effekten på den vennligsinnede delen av befolkningen, nøytrale målgrupper og Nato-styrker. Dette gjøres ved bestemte prosedyrer og metoder for å redusere motstanderens anseelse, motarbeide effekten av motstanderens psykologiske aktiviteter og informere målgrupper om Natos intensjoner og virkemidler. Natos PSYOPS-styrker og ressurser kan brukes for å analysere motstanderens påvirkningsforsøk. Før man iverksetter CP, vil det kreves klare retningslinjer fra Nato-sjef og tett koordinering av IO mellom PSYOPS og PAO og informasjonen som blir gitt styrkene.⁴⁹

CP er en viktig bidragsyter til styrkens informasjonsoperasjoner, da resultatene fra analyser av motstanderens propaganda vil ha konsekvenser langt utover selve PSYOPS-aktivitetene. Information Operations Coordination Board (IOCB) er et forum i et militært hovedkvarter som ivaretar koordineringen av alle ressurser som hører inn under IO opp mot andre deler av hovedkvarteret, hvor dette er hensiktsmessig. IOCB etablerer blant annet et system for innsamling, rapportering og analyse av motstanderens propaganda for å fasilitere CP-programmer.⁵⁰

PSYOPS er den IO-aktiviteten som gjennomfører selve propagandaanalysearbeidet og som har ansvar for å kontre og redusere motstanderens propagandainnsats.⁵¹

I amerikanske militærdoktriner benyttes konsekvent begrepet *counterpropaganda* om de samme aktivitetene, i Nato-doktriner kalt Counter-PSYOPS, som gjennomføres for å analysere og motvirke effekten av en motstanders propagandainnsats. Counterpropaganda benyttes også i flertallet av kildehenvisnin-

47 Nato, AJP-3.10.1, Glossary-1.

48 Ibid., 1-7.

49 Ibid., 1-7.

50 Ibid., 3-1, A-6.

51 Ibid., A-4–A-5.

gene i annen litteratur enn Nato-doktriner. Derfor vil jeg for enkelthets skyld i det videre benytte én felles betegnelse for disse aktivitetene – counterpropaganda, med norsk språkdrakt *motpropaganda*. I hoveddelen av denne studien vil jeg fokusere på motpropaganda som en aktivitet i IO og PSYOPS og diskutere ulike mottiltak denne aktiviteten kan tilby for å kontre Talibans propagandainnsats.

I Natos PSYOPS-doktrine AJP 3.10.1 presenteres et knippe teknikker som tidligere har vist seg å være vellykket:⁵²

- **Direkte motsvar** (direct refutation); punkt for punkt motbevis motstanderens budskap. Formålet er å totalt diskreditere motstanderens budskap og underforstått alle andre budskap fra samme kilde. Ulempen kan være at teknikken krever at motstanderens budskap gjengis på nytt.
- **Indirekte motsvar** (indirect refutation); introdusere en helt ny argumentrekke som gjør at publikum forkaster motstanderens beskyldning. Målgruppen må ledes til å trekke denne konklusjonen selv.
- **Komme i forkjøpet** (forestalling); komme motstanderen i forkjøpet. Annonserer nederlag før motstanderen annonserer sin seier.
- **Avledning** (diversion); lede målgruppens oppmerksomhet vekk fra saken som blir fremmet.
- **Villedning** (Initiative deception); bevisst skape et vrangbilde av motstanderens psykologiske aktiviteter. Motstanderens tematikk og symboler blir vendt imot ham.
- **Bagatellisering** (minimisation); redusere viktigheten av et tema og forkaste det som bagatell.
- **Vaksinering** (immunisation); isolere befolkningen fra påvirkning utenfra. Bearbeiding og indoktrinering vil sikre at målgruppen automatisk vil forkaste budskap fra en bestemt kilde.
- **Taushet** (silence); ved å ikke si noe, kan saken blåse over og snart bli glemt.
- **Begrensende tiltak** (restrictive measures); å nekte målgruppen tilgang til motstanderens psykologiske aktivitet.
- **Ryktekontroll** (rumour control); kontre rykter ved opplæring av befolkningen og levering av tidsriktig informasjon og data.

Om de skal benyttes enkeltvis eller i kombinasjon kommer helt an på resultatet av nøye analyse av propagandaen man ønsker å kontre og målgruppen man ønsker å påvirke.

52 Nato, AJP-3.10.1, Annex D.

Orkestermodellen – narrativer i strategisk kommunikasjon

Strategisk kommunikasjon er i militær sammenheng et relativt nytt begrep som stadig oftere dukker opp i forbindelse med informasjonsoperasjoner og beslektede fagfelt. Begrepet er forsøkt definert som et system av vedvarende og konsekvente aktiviteter, gjennomført på strategisk, operasjonelt og taktisk nivå for å forstå målgrupper, identifisere effektive kommunikasjonskanaler og utvikle og fremme ideer og meninger gjennom disse kommunikasjonskanalene for å forme og støtte bestemte typer atferd.⁵³ Altså en bevisst påvirkning av visse målgrupper, initiert fra strategisk nivå, og som støttes av alle involverte på alle nivåer.

For å forstå strategisk kommunikasjon bedre har det amerikanske forsvarsdepartementet funnet det hensiktsmessig å sammenligne begrepet med et orkester, hvor orkesterets dirigent er en regjering eller strategisk lederskap, musikkstykket er den strategiske kommunikasjonsplanen, og selve orkesteret er de forskjellige relevante bidragsyterne og/eller operasjonslinjene som skal realisere planen.⁵⁴ Musikken som åpenbarer seg er narrativen, som kan defineres som følger:

A thematic and sequenced account that conveys meaning from authors to participants about specific events.⁵⁵

Narrativ er handlingsgangen i en fortelling, og i denne sammenheng en helhetlig idé om hvordan en spesifikk sak fremstår i alt fra den politiske erklæringen, i all tekst, i alle taler, til symbolikk og bilder. De beste narrative er de som lettest resonnerer og fester seg hos det tilsiktede publikum. Narrativen gjennomsyrrer alt som kommuniseres om den bestemte saken av alle involverte. Overført til orkestermetaforen skal hele orkesteret følge samme noteark – i perfekt harmoni – for at publikum skal la seg rive med av den musikalske opplevelsen. Dette krever at alle involverte aktører på alle nivåer forstår det som står på notearket. Dirigenten bestemmer også tempo i henhold til hva vedkommende ser som målstjenlig for å oppnå den ønskede effekten.

Narrativen er grunnlaget for all strategi.⁵⁶ Narrativen skal knytte sammen alle de involverte nasjonene i en koalisjon, alle departementene i en regjering, alle andre statlige og ikke-statlige bidragsytere, og alle deres handlinger for å skape en felles forståelse og et felles utgangspunkt. Narrativen må være såpass

53 Tatham, *Strategic communication*, 3–4.

54 US Joint Forces Command, *Commander's handbook*, II-7.

55 Tatham, *Strategic communication*, 9.

56 *Ibid.*, 9.

robust og fleksibel at uforutsette hendelser ikke skaper kollaps i strategien, men heller ikke så tøyelig at den kan mistolkes og misbrukes av en motstander.

For militære sjefer i felt er det nødvendig med klare politiske direktiver, noe som sjeldent lar seg gjøre grunnet den løpende utviklingen både i operasjonsteateret så vel som på den politiske arena hjemme eller hos vertsnasjonen. For eksempel vil det for Nato med 28 medlemsnasjoner by på utfordringer å følge én narrativ, da organisasjonen krever konsensus mellom til tider sprikende nasjonale hensyn.

Dagens motstandere har i økende grad forstått betydningen av en narrativ som de selv har utviklet og kontinuerlig vedlikeholder og styrker. Blant orkestermodellens interessenter og tilsiktet publikum (stakeholders and intended audiences) er nyhetsmediene blant de sterkeste *interessentene*, men ikke bare på den ene siden. Også i en kamp mellom narrativer blir medias rolle sentral.

I sin enkelhet har orkestermetaforen sine svakheter. Ikke alle aktører involvert i eksempelvis militære kampanjer følger notearket til enhver tid, noe som gjør at en “jazz jam session” kanskje kunne være en vel så god metafor, der det ikke blir så signifikant dersom noen avviker fra opprinnelig plan. Dessuten kan man spørre seg hvorvidt dirigenter tar tilbakemeldinger, og om dirigenter har en disiplinierende eller en mer veiledende rolle overfor orkesteret under konserten.

Ifølge Michael Vlahos, som i likhet med Tatham understreker narrativen som grunnlaget for all strategi, fyller “krignarrativen” følgende tre funksjoner: i) Det er det organisatoriske rammeverket for politikken, som ikke kan eksistere uten et sannferdig fundament som fremstår som selvfølgelig og ubestridt for folket. ii) “Fortellingen” fungerer som et rammeverk fordi den representerer en eksistensiell visjon som ikke kan tas fra hverandre eller kritiseres. iii) Etter å ha presentert en krigslogikk som er udiskutabel vil narrativen fungere som en hellig retorisk håndbok for hvordan krigen skal forklares og diskuteres. Ut i fra disse tre funksjonene etableres narrativen som ubestridt, konsistent og samtidig robust. Vlahos konklusjon er at narrativen i dagens komplekse konflikter, hvor beskyldninger om “neo-imperialisme” og “islamofascisme” verserer, ikke kun skal være tilpasset den ene parts målgruppe, men må appellere til og forstås av begge parter. Hvis ikke er den dømt til å mislykkes.⁵⁷

I Lawrence Freedmans *The Transformation of Strategic Affairs* diskuterer han narrativen og dens betydning. Han beskriver narrativen som følger:

57 Michael Vlahos, The Long war: A Self-fulfilling prophecy of protracted conflict – and defeat. *National Interest*, 9. mai 2006, lesedato 22. mai 2009 <online>.

A successful narrative will link certain events while disentangling others, distinguish good news from bad tidings, and explain who is winning and who is losing. This usage reflects the idea that stories play an extremely important role in communication, including the ways that organisations talk about themselves.⁵⁸

Han diskuterer også hvordan regulære styrker som prøver å bekjempe irregulære styrker kan dra nytte av å fokusere på motstanderens narrativ for å få ham til å bryte sammen.⁵⁹ Han siterer Casebeer og Russell som hevder at hele ideen med narrativen åpner opp nye muligheter for militære operasjoner.⁶⁰ I stedet for å søke og ødelegge fienden fysisk kan man fokusere på å undergrave de narrativer som fienden bygger sin appell på, og som oppildner og styrer deres tilhengere.⁶¹

Diamantmodellen – aktøranalyse i opprørsbekjempelse

Gordon McCormick ved Naval Postgraduate School i USA har utviklet en modell som synliggjør dynamikken mellom fire sentrale aktører i et område hvor opprør finner sted.⁶² Den første aktøren er *staten* (State) som er den nåværende regjering eller okkupasjonsstyrke i det omstridte landet eller regionen hvor styrken driver opprørsbekjempelse. I tillegg til militære midler benytter staten også sivile, diplomatiske, informasjons- og økonomiske midler som mottiltak mot opprørerne.

Den andre aktøren er *motstaten* (Counter-state), som er sammensatt av individer som passivt eller aktivt støtter opprørsstyrken. Motstaten søker å fjerne den sittende regjering eller okkupasjonsstyrken gjennom vold og voldsstøttede operasjoner.

Den tredje aktøren er *befolkningen* (Population) som består av alle ikke-stridende, nøytrale individer i det omstridte området som potensielt kan støtte enten staten eller motstaten.

Den fjerde og siste aktøren er det *internasjonale samfunn* (International Community) som består av eksterne nasjonalstater og internasjonale organisasjoner som har mulighet til å støtte staten eller motstaten.

Modellen inneholder også tre strategier, hvor den første handler om å *vinne befolkningens støtte*. Den er rettet mot befolkningen innad i det omstridte området fra både staten og motstaten for å bygge tillit, skaffe etterretninger og eta-

58 Freedman, *Transformation of strategic affairs*, 23.

59 Ibid., 26.

60 William Casebeer og James Russell, "Storytelling and terrorism: Towards a comprehensive 'counter-narrative strategy'". *Strategic Insights* 4, nr. 3 (2005): 1–16.

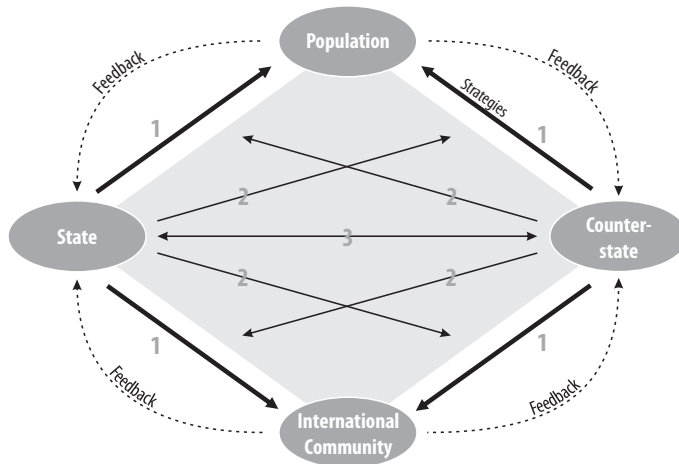
61 Freedman, *Transformation of strategic affairs*, 26.

62 Dyke, *Unconventional COIN in Afghanistan*, Appendix A, 41–42.

blere støttetiltak for å marginalisere eller overvinne motparten. Samme strategi er også rettet mot det internasjonale samfunn fra de samme to aktørene, men da for å oppnå finansiell og diplomatisk støtte og legitimitet.

Den andre strategien handler om å *bryte motstanderens innflytelse på befolkningen*. Den er rettet mot de kanalene som benyttes for kontakt med og støtte i befolkningen, eksempelvis infrastruktur, telekommunikasjon, og samhandling. I likhet med den første strategien kan også denne rettes mot det internasjonale samfunn for å avbryte eller svekke motstanderens internasjonale legitimitet.

Den tredje strategien er *direkte handling*. I motsetning til de to første som er indirekte rettet, er denne direkte rettet mot motstanderen som voldelige slag for å avbryte hans operasjoner, ødelegge eller ta til fange hans styrker og generelt svekke motstanderens evne til å fortsette kampen. Her skal (ideelt sett) verken befolkningen eller det internasjonale samfunn involveres.

Figur 2: McCormicks diamantmodell.

McCormick presiserer at optimalt skal strategiene gjennomføres fra 1 til 3, slik at det etableres en naturlig utgangsposisjon for operasjonens progresjon.

Både staten og motstaten er avhengig av tilbakemeldinger (feedback) fra befolkningen og det internasjonale samfunn for å måle effekten av sine handlinger. Dette kan igjen gi grunnlag for å optimalisere operasjoner og taktikk. McCormick presiserer også at både den øvre og den nedre halvdel bør implementeres samtidig for best å legge til rette for parallell måloppnåelse. Rekkefølgen i strategier kan fravikes, men kun ved helt spesielle og korte mulighetsvinduer hvor sentrale mål dukker opp som krever strategi 3-respons selv om man gjennomfører strategi 1-operasjoner.

HVA KJENNETEGNER TALIBANS PROPAGANDA?

*The insurgents treat propaganda as their main effort, coordinating physical attacks in support of a sophisticated propaganda campaign.*⁶³

For bedre å forstå grunnlaget for Talibans propaganda og propagandaens rolle, bevegelsens motstand mot koalisjonsstyrkene, har jeg tilpasset Jowett og O'Donnells analytiske rammeverk i gjennomgangen av de viktigste elementene.⁶⁴

Propagandisten

Fra kaoset og borgerkrigen som fulgte den sovjetrussiske tilbaketrekningen i 1989 oppsto et maktvakuum som ble utnyttet av Taliban. Bevegelsen tok uten særlige anstrengelser makten i 1996, etter først å ha dukket opp i 1994 som en lokal reaksjon på det postsovjetiske kaos i de sørlige regioner av Kandahar. Deres tidlige suksesser og seire tiltrakk seg de pakistanske sikkerhetstjenestenes oppmerksomhet, da de ønsket å støtte den bevegelse eller maktkonstellasjon som kunne greie å frata ikke-pashtunske mujahedinfraksjoner makten i Kabul. Med denne mektige institusjonelle støtten utvidet Taliban sitt styre gjennom en rekke dramatiske seiere, og inntok Kabul i 1996 og den siste storbyen Masaare-Sharif i Afghanistans nordlige del i 1998. I 2001 var det bare en liten lomme i nordøst som ikke var under Talibans kontroll.⁶⁵

Den berusende suksessen ved å ha tvunget Den røde arme ut av Afghanistan fikk jihadistnettverkene til å blomstre. Det var også her Osama bin Laden søkte tilflukt etter at han forlot Sudan i 1996. I Afghanistan, langt unna sin privilegerte oppvekst i Saudi-Arabia, utviklet han sine ideer. Her etablerte han også et vennskap med Talibans leder mulla Muhammed Omar. Dette førte til at han flyttet til Talibans arnested, Kandahar. Det var fra Afghanistan at alle gruppene assosiert med al-Qaida i 1998 sendte ut et manifest sammen med en fatwa (religiøs kjennelse) som kunngjorde: “The ruling to kill the Americans and all their allies – civilians and military – is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to.”⁶⁶

63 David Kilcullen, *The Accidental Guerrilla: Fighting small wars in the midst of a big one* (London: Hurst, 2009), 58.

64 Jowett og O'Donnell, *Propaganda and persuasion*, 280.

65 Ahmed Rashid, *Descent into Chaos: The United States and the failure of Nation Building in Pakistan, Afghanistan, and Central Asia* (New York: Viking Books, 2008).

66 Freedman, *Transformation of strategic affairs*, 23.

Den amerikanske islamforskeren Richard Eaton beskriver Taliban som inspirert av messianske fantasier som forutsier en kommende omveltning av verdensordenen. Den skal innlede et rettferdig styre på jorden. Mulla Muhammed Omar tok på seg rollen som en messias som skulle lede gruppen til en perfekt tilstand på jorden.⁶⁷ Denne teorien kan forklare Talibans verdensbilde og handlinger, den puritanske moral, bevegelsens evige kamp mot det onde hos både ytre og indre fiender, og ikke minst i sin søken etter kalifatet, den islamske staten. Kalifatet begynte i år 632, da profeten Muhammed døde. Dette er den historiske konteksten for Taliban og mulla Omars forsøk på å reformere islam.⁶⁸

Da Pakistan ble opprettet i 1947, ble ifølge Taliban kalifatets ånd, som hadde blitt oppbevart i Deoband, India, overført til den viktigste religiøse skolen, madrassaen, i Karachi i Pakistan. Talibans store visjon var å videreføre ånden fra Karachi til Kandahar i Afghanistan. Her skulle kalifatet gjenoppstå ved at den nye kalifen ble gjenforent med profetens kappe, et hellig relikvie som oppbevares i Kandahar. Den nye kalifen var mulla Omar.⁶⁹

4. april 1996 hadde mulla Omar samlet 1200 afghanske religiøse ledere til historiens største samling mullaer i Afghanistan. Ingen politiske eller militære ledere var invitert. Omar ikledde seg profetens kappe og stilte seg på taket av en bygning i Kandahar og ble hyllet som lederen for hele det muslimske samfunn – kalifen som skulle samle islam,⁷⁰ med tittelen Amir ul-Momineen (De trofastes leder), som han selv valgte og som han ennå tituleres med.⁷¹

Etter hvert som Taliban etablerte seg som Afghanistans nye regjering, ble messianismen blandet med en fremtredende voldskultur. Det som skulle bli innledningen til en perfekt verden, fremsto for de fleste afghanere som et tyranni med høy grad av frihetsberøvelse. Taliban proklamerte en visjon om at fortiden skal ødelegges til fordel for fremtiden, noe som ble synlig ved deres ødeleggelser av arkeologiske, kulturelle og religiøse skatter.⁷²

Etter å ha fått makten i Afghanistan, begynte Taliban å se frem til at hele verdens muslimer skulle samle seg bak mulla Omar i kampen mot de vantro. Dette skjedde ikke i løpet av de fem årene Taliban satt ved makten, og oppslutningen om hans versjon av den islamske frelseslære er ikke blitt som forventet. Taliban hadde store problemer med å oppnå aksept for sitt styre, spesielt synlig-

67 Torkel Brekke, *Kains barn* (Oslo: Humanist forlag, 2004), 204.

68 Ibid., 204.

69 Ibid., 205.

70 Ibid.

71 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 4.

72 Brekke, *Kains barn*, 207.

gjort i FN, hvor bevegelsens kvinnesyn ble gjenstand for en omfattende fordømmelse.

Etter hvert hevdet også Taliban en politisk anti-amerikansk holdning og en hard linje overfor afghanske skikker og kultur. De nedla også forbud mot musikk, film, internett, fotografier, dans og drageflyving.

Internasjonalt forsøkte Taliban å vinne legitimitet, spesielt med tanke på å få det afghanske setet i FN. Kultur- og informasjonsministrene under talibanregimet hadde den nærmest umulige jobben med å rettferdiggjøre overfor verden menneskerettighetsbruddene og eksempelvis ødeleggelsen av kulturskatten som Buddha-statuen i Bamiyan-provinsen.

Offisielt var Kabul den politiske hovedstaden i Afghanistan, mens Kandahar var Talibans ideologiske hovedstad. Taliban forbød kino og TV, men økte tilgangen på radio og statskontrollerte trykte medier. Dessuten etablerte de sitt eget organ *Sharia*. Alle medier var under statlig kontroll og skulle kun trykke nyheter med et positivt fortegn for regimet. Afghanistan Radio fortsatte under navnet *Radio Voice of Sharia* under streng kontroll og med religiøse, enstonige sanger som eneste tillatte musikkformen. Internett ble også forbudt, men senere åpnet for at noen regimepositive nettsteder ble opprettholdt for ekstern bruk. I Kandahar produserte informasjons- og kulturdepartementet *Khilafat Meyashtani*, et månedsmagasin for "Afghanistans islamske emirat". Informasjonssenteret i Kandahar utga også et månedsmagasin på arabisk og engelsk, *The Islamic Emirate*. Disse utgivelsene var i farger og langt mer sofistikerte, og inneholdt dessuten mer utenriksstoff enn deres motparter i Kabul. I motsetning til avisutgivelsene i Kabul kunne det virke som redaksjonene i Kandahar mottok støtte fra al-Qaida. Den tilbaketrukne mulla Omar ga aldri fjernsynsopptredener og kun et fåtalls intervjuer. Andre talibankommandanter og ministre opptrådte sporadisk på fjernsyn, hovedsakelig på arabiske kanaler, og gjerne uten at kolleger kjente til det, for å styrke sin egen posisjon i den arabiske verden. For dem som jobbet i Talibans medier var det ingen tvil om at deres ledere kjente til betydningen av mediaprofilering, men de var søkende til hvordan profileringen best skulle utnyttes.

Internasjonale medier og journalister ble overvåket og innstendig bedt om å referere til regimet som det islamske emirat heller enn Taliban. Etter hvert falt internasjonale medier i unåde hos mulla Omar og deres korrespondenter ble tvunget til å forlate landet.

Taliban hadde liten støtte blant den afghanske befolkningen, og da de ikke gikk med på å utlevere Osama bin Laden, ble de raskt drevet fra makten av den amerikanskledede operasjonen i kjølvannet av terrorangrepene 11. september 2001.

Med pakistansk støtte og beskyttelse kunne de i fred og ro omgruppere og reorganisere seg i det pashtunske beltet på pakistansk side av grensen. Bakgrunnen for støtten var pakistanske militæres antagelse om at Taliban skulle greie å nøytralisere sine moderate demokratiske motstandere, for derigjennom å sikre det pakistanske militære deres makt. Dette gjorde igjen Taliban mektigere.⁷³ Flere av de korruperte og brutale krigsherrene, som Taliban bidro til å marginalisere under sitt styre, ble etter 11. september 2001 innsatt i Karzais regjering og styresmakter, i tillegg til at de ble gjeninnsatt som lokale krigsherrer, til lokalbefolkningens fortvilelse.⁷⁴ Med amerikansk velsignelse gikk flere av disse tilbake til å drive opiumsproduksjon. Alt ble tilgitt bare de bidro i jakten på al-Qaida og sverget troskap til Karzai. Det amerikanske fokusskiftet over på Irak, undertrykking av pashtunere utenfor de pashtunske områdene, så vel som sivile tap etter internasjonale militære operasjoner i sentrale pashtunske områder, bidro til fremmedgjøring og sinne i de sørlige og østlige provinsene. Dette resulterte i frustrasjon og krenkelser som Taliban kunne utnytte for å skape motstand mot det internasjonale nærværet.

Tidlig i 2006 hadde Taliban utarbeidet en fempunkts informasjonsstrategi i form av slagord som utgjorde et enkelt, men effektivt, grunnlag for opprørsvirksomhet til støtte for propagandaen:⁷⁵

- Vårt parti, Taliban
- Vårt folk og vår nasjon, pashtunerne
- Vår økonomi, opiumsvalmuen
- Vår grunnlov, Sharia
- Vårt styresett, emiratet

Høsten 2006 kom de første rapportene om at Taliban hadde sendt representanter til Irak for å lære om al-Qaidas propagandaapparat *al-Sahab*.⁷⁶ Allerede tidlig i 2007 dukket de første relativt profesjonelle videoene opp på internett, og man så av produktene hvor de hadde lært håndverket. Derfra og til nå har utviklingen av Talibans propagandaframgangsmåter og produkter vært tydelig.

I april 2007 hadde Taliban deres første “embedded” journalist på plass. Journalisten var al-Jazeeras pakistankorrespondent som produserte en fem-episoders dokumentarserie, hvor en av episodene het *The People’s Movement* og viste tydelig tegn til å være del av en godt regissert kampanje. Episoden viser

73 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 7.

74 Ibid., 33.

75 Kilcullen, *Accidental Guerrilla*, 58.

76 Tatham, *Strategic communication*, 8.

blant annet eldre menn som prater varmt om den fred og sikkerhet Taliban står for, samt en kvinnelig afghansk lege som, uten burka, viser støtte til Taliban.

I juni 2007 ble det distribuert til internasjonal media en video som viser uteksamineringsseremonien av en klasse med Taliban selvmordsbombere. Samtidig var det også et langt og detaljert intervju med talibanlederen Mansor Daddullah på al-Jazeera, og i juli 2007 annonserte Taliban i samme kanal at de har endret navn til “neo-Taliban”. Et viktig innslag i dokumentaren var et innblikk i Talibans mediasenter. For å nå et så stort publikum som mulig med sitt budskap, var dokumentaren også på engelsk. I hele 2008 ble momentum beholdt ved blant annet å sende 14 videoer fra talibanoperasjoner mot koalisjonsstyrker til den engelskspråklige tv-kanalen al-Jazeera International.⁷⁷

Mulla Omar er fortsatt talibanbevegelsens leder som Amir ul-Momineen, men hans reelle makt er uklar. Han opptrer aldri offentlig og uttaler seg sjelden. De ytringene han kommer med er ment å ha en strategisk betydning, noe hans uttalelser under eid-høytiden kan tyde på.

Selv om den enøyde krigsveteranen selv ikke er en synlig leder, gir hans religiøse fundament ham autoritet. For å kontrollere en stadig større organisasjon, har han organisert den som en skyggeregjering, komplett med militære, religiøse og kulturelle rådsforsamlinger. Han har utnevnt ledere til så godt som hver eneste afghanske provins og distrikt, akkurat som under deres regjeringstid, hevder Taliban. Han styrer dette ved hjelp av et storråd bestående av ti medlemmer.⁷⁸ I hvilken grad dette fungerer etter hensikten, da kommunikasjonen mellom medlemmene er begrenset av sikkerhetsmessige hensyn, er uklart. Slik det oppfattes utenfra, virker ikke Taliban som en typisk hierarkisk etablert organisasjon, men heller en flatere og mer desentralisert organisert bevegelse, hvor de lavere nivåer i stor grad er autonome, med få retningslinjer annet enn å drive ut vestlig nærvær og undergrave sentralregjeringen for å videreføre målet om et kalifat med hovedsete i Kandahar⁷⁹. Etter 2002 med navnet Afghanistans islamske emirat (al-Emarah Islamia Afghanistan).⁸⁰

Ved å redusere sin eksponering til omverdenen til et minimum, har mulla Omar greid å holde sitt oppholdssted ukjent til enhver tid. Mest sannsynlig er han stadig i bevegelse i de ikke-kontrollerte provinsene nordvest i Pakistan, hvor

77 Ibid., 8.

78 Carlotta Gall, “Ragtag Taliban Show Tenacity in Afghanistan”, *New York Times*, 4. aug 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

79 Baktash Siawash, “Exclusive interview with Qari Yousuf Ahmadi Taliban Spokesman”, *Afghan Citizen*, 15. jan 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>, blogginnlegg.

80 James Dao, “Afghan Warlord May Team Up With Al Qaeda and Taliban”, *New York Times*, 30. mai 2002, lesedato 22. mai 2009 <online>.

han og andre sentrale opprørsledere lever som i en kokong, beskyttet av et nettverk av lokale allierte og samarbeidspartnere, i dekning fra et omfattende internasjonalt etterretningsapparat.⁸¹

For likevel å spre sine budskap, og forbli leder for Taliban, har han også etablert et talsmannskorps som videreformidler hans budskap. Qari Yousuf og Mohammad Hanif ("Dr Hanif") er de mest benyttede talsmenn for Taliban i daglige militære saker, mens Abdul Hai Mutmain håndterer politiske saker.⁸² Antallet talsmenn er blitt redusert de senere år, da ukoordinerte budskap hadde en tendens til å slå hverandre i hjel; en tydelig indikator på uerfarenhet og et fragmentert Taliban, uten en felles fundert budskapsplattform. I 2007 så mulla Omar seg nødt til å uttale seg på Talibans hjemmeside *al-Emarah* (Emiratet) og konstatere at alle offisielle uttalelser vil bli offentliggjort av deres offisielle talsmenn på denne hjemmesiden. Derfor er internett et sentralt instrument i propagandaorganisasjonens struktur.⁸³ Man må forvente at slik Taliban er organisert, fungerer talsmennene som forlengelse av mulla Omars lederskap og formidler stort sett uendrede budskap fra ham til publikum.

I dag er de mest prominente talsmennene Zabihullah Mujahid, som har øst- og sentralområdene,⁸⁴ og Qari Yousuf, som har de sydlige provinsene. De har jevnlig kontakt med journalister gjennom e-post, SMS og telefonsamtaler, og distribuerer ofte elektroniske rapporter direkte etter hendelser. Taliban, i motsetning til den afghanske sentralregjeringen og de internasjonale aktørene, formidler rykende fersk informasjon til nyhetsmediene. *Alqimmah.net* er ett av flere nettstedet som formidler Talibans kunngjøringer med daglige oppdateringer om hendelser og operasjoner samt linker til religiøse nettsteder og diskusjonsfora. Den er også løpende oppdatert på engelsk, og man må forvente at deler av Talibans kommando og kontroll skjer på denne og andre nettsteder. Denne type nettsteder jages kontinuerlig fra server til server, og man må være tilknyttet en adresseliste for å få informasjon om gyldig adresse.

Med det internasjonale fokuset på Afghanistan, og med et omfattende internasjonalt nærvær i landet, er det en relativt takknemlig jobb å levere budskap fra bevegelsen. Det er få nyhetsredaksjoner som takker nei til elektroniske rapporter eller tekstmeldinger fra en talibantalsmann, til tross for at informasjonen er vanskelig å få bekreftet eller avkreftet. Internett er et medium de kontrollerer

81 Kilcullen, *Accidental Guerrilla*, 233.

82 BBC, "Taleban 'appoint new spokesmen'", *BBC News*, 14. okt 2005, lesedato 22. mai 2009 <online>.

83 Gall, "Ragtag Taliban".

84 Yama Wolasmal, "Det var en selvmordsbombe", *TV 2 nyhetene*, 17. apr 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

fullt og helt frem til leseren. Dog vil leserens persepsjon av det som leses avhenge av vedkommendes religiøse og kulturelle forforståelse. Gjennomslagseffekten av uavhengige nyhetsmedier som rapporterer antallet drepte etter eksempelvis veikantbomber eller selvmordsaksjoner er mer allmenn.

Målgruppen

En propagandist skreddersyr budskapet til målgruppen for å oppnå størst mulig effekt. For Talibans del er det å oppnå tilstrekkelig stor oppslutning om (eller tilstrekkelig liten motstand mot) deres mål om en ren islamsk stat. For å oppnå dette må offentlige myndigheter, afghanske og internasjonale sikkerhetsstyrker undergraves og ydmykes nok til overgivelse og uttrekning.⁸⁵ Den teknologiske utviklingen er i ferd med å nå store deler av Afghanistan, noe som øker effekten av moderne informasjonsteknologi som internett, mobilkommunikasjon og digitale medier (blant annet DVD- og CD-spillere). Andre steder benytter Taliban mer tradisjonelle metoder, som night letters (trusselbrev stort sett fra Taliban), og personlig kommunikasjon, for å få sitt budskap gjennom. Dette er tidkrevende, så for å øke effektiviteten benyttes brutale metoder som halshugginger, kidnappinger og sterke trusler, som gir raskere respons og spredning. Resultatet blir stor grad av “skinnoppslutning” blant lokalbefolkningen, som ikke har virkemidler til rådighet for å stå imot.

I sin propaganda er Taliban bevisst de språklige skillelinjene mellom målgruppene:

Engelsk for internasjonale målgrupper. Budskapet blir distribuert hovedsakelig gjennom jevnlig oppdaterte nettsider, og ved nesten daglig kontakt med internasjonale nyhetsmedier, for å oppnå global dekning og nå et internasjonalt publikum.

Lokale språk, spesielt pashto, men også dari og urdu, for å dekke begge sider av den afghansk-pakistanske grensen utover det pashtunske området. Disse budskapene har flere målsetninger, eksempelvis å oppnå økt lokal støtte gjennom fokus på folketradisjon og kultur som appellerer til nasjonale og religiøse stemninger. Skremselspropaganda benyttes også i nightletters, radio, pamfletter og løpesedler, samt voldelige filmer som distribueres via DVD. En annen målsetning er rekruttering gjennom moralstyrkende kampsanger, taler og uttalelser om operasjoner på nettsidene, CDer og lydassetter.

Arabisk synliggjør relasjonene til blant annet al-Qaida og brukes for å oppnå videre spredning gjennom transnasjonale nettverk. Slik knyttes konflikten i Afghanistan til en større sammenheng, for å skape en kamp mellom Vesten og Islam.⁸⁶

Talibans påvirkning innad i Afghanistan uttrykkes oftest ved at de tvinger sin vilje gjennom, mens internasjonalt søker de å fremstå som uovervinnelige og som den rettmessige makthaver. Målsetningen er å få utenlandske regjeringer til å innse at kampen er tapt og at personellet må trekkes ut av landet. Hvis ikke vil denne "årelatingen" fortsette til siste dråpe, akkurat som med Sovjetunionen på 1980-tallet.

Et av de mest omtalte propagandafremstøtene kom i kjølvannet av et bakholdsangrep utenfor Kabul 18. august 2008, hvor ti franske soldater ble drept av Taliban. Det franske magasinet *Paris-Match* trykket en bildereportasje med intervju av noen av de involverte talibansoldatene, som på bildene var ikledd franske militære effekter og personlige eiendeler plyndret fra de drepte franske soldatene. Reportasjen vakte sterke følelsesmessige reaksjoner og debatt om de menneskelige kostnadene ved det franske bidraget i Afghanistan. Den franske forsvarsministeren Hervé Morin beskyldte avisen for å løpe Talibans propagandærend.⁸⁷

Taliban har vist seg bemerkelsesverdig dyktig til å fremstille seg som sterkere både med tanke på ressurser og kampkraft enn de i virkeligheten er, selv om uavhengig bekreftelse på dette nærmest er umulig.⁸⁸ Internasjonalt vokser inntrykket av at Taliban nyter større tillit og utøver verre voldshandlinger og at konflikten er blitt ustyrkelig.⁸⁹ Dette inntrykket er helt i tråd med målsetningen om å ydmyke de internasjonale styrkene og sentralregjeringen.

Kjernen i Talibans handlinger er at de i alt de gjør kommuniserer en vilje til å oppnå sitt mål om en ren islamsk stat. De benytter alle tilgjengelige nettverk, politiske, sosiale, økonomiske og militære, til å overbevise fiendens politiske beslutningstakere om at deres strategiske mål enten er uopnåelig eller for kostbart. Dette gjenspeiles i deres asymmetriske metoder som selvmordsangrep og veikantbomber, med stor påvirkningskraft på folkeopinionen nasjonalt og internasjonalt. For Taliban er informasjonsspredning motivasjonen bak de kinetiske operasjonene, spesifikt designet for å påvirke atferd eller persepsjon.⁹⁰

86 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 2.

87 Angelique Chrisafis, "Afghanistan: Paris Match pictures 'promoting Taliban'", *Guardian*, 5. sept 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

88 Crisis Group, *Countering Afghanistan's Insurgency*, 18

89 Crisis Group, *Afghanistan: The Need for International Resolve*, Asia Report, nr. 145, 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>, 9.

90 Nissen, *The Taliban's information warfare*, 7.

Taliban er militært overveldet av den internasjonale luftmakten og har ingen reell kontroll over territorium eller institusjoner. Som et strategisk imperativ blir derfor kommunikasjon og mediedekning viktigere. Talibanledere eller deres talsmenn kan ikke tale offentlig, da det vil utsette dem for fare. I stedet har de basert seg på noen enkelte vestlige og lokale journalister som har fått tilgang til dem, sågar blitt invitert, under løfte om at Taliban skal garantere deres sikkerhet, slik at “sannheten” skal komme frem til folket. På den annen side har dette vist seg risikabelt, da flere journalister er blitt utsatt for kidnapping, blitt drept av opprørere, eller arrestert av lokale myndigheter for å ha kontakt med opprørsgrupper.

Taliban følger kontinuerlig hva som skrives om dem og er raske med å skremme, i verste fall drepe, dem som rapporterer hendelser eller kommer med uttalelser som ikke setter Taliban i et fordelaktig lys.⁹¹

Med slike hindringer for uavhengig verifisering blir rapportene fra felten ofte en kamp mellom konkurrerende presseuttalelser. Fakta er vanskelig tilgjengelig, kryssjekking krevende, og rykter kan lett bli ansett som allment akseptert informasjon. Taliban har vist seg dyktige til å raskt distribuere uttalelser og krav til det store antall medier tilstede i Afghanistan, og fyller dermed et skrikende behov for informasjon. Denne hastigheten er selvfølgelig enklere å oppnå når talspersonen ikke behøver å sjekke fakta. De lokale media aksepterer ofte Talibans uttalelser for å være reelle opplysninger, spesielt på grunn av vanskelighetene med å verifisere dem, og myndighetenes og de internasjonale militæres sendrekte informasjonsgang. I stedet for selv å informere mer proaktivt, er det lettere for myndighetene i Kabul å kritisere mediene for å rapportere feilaktige opplysninger.

Hittil er erfaringene at internasjonale styrker bryr seg lite om de lokale mediene og deres oppfatninger, mens Taliban bryr seg veldig mye om dem.⁹²

Færre en 25 prosent av befolkningen i Afghanistan anses å kunne både lese og skrive, og bare to prosent sier de leser aviser jevnlig. 88 prosent av husholdningene har radio, en tredjedel har TV, mens kun en liten brøkdel har tilgang til internett,⁹³ som har erstattet telefaks.

Den lille andelen internettbrukere blant afghanerne gjør at Taliban har begrenset kvalitetsambisjonene til et enkelt nivå for denne målgruppen og heller fokusert på regionale og internasjonale brukere, støttespillere, sympatisører i tillegg til media og andre opinionsskapere.

91 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 8.

92 Ibid., 9.

93 Ibid.

På den annen side er de nasjonale virkemidlene vanskelige å kontrollere, noe som skaper en kime til frustrasjon for talibanlederskapet, som ønsker å ha kontroll over det som blir sagt i deres navn.⁹⁴

Night letters (*shabnamah*) er en tradisjonell informasjonsmetode i Afghanistan og benyttes ofte for å overlevere trusler mot enkeltindivider eller målgrupper som ikke vil følge Talibans retningslinjer. David Kilcullen betrakter night letters som et viktig virkemiddel i det han kaller *væpnet propaganda* (armed propaganda), hvor henrettelser og brutalitet ligger som pressmiddel bak budskapet.⁹⁵ Væpnet propaganda rettes mot alt fra bønder, for å tvinge dem til opiumsproduksjon, til afghanere som arbeider for internasjonale styrker eller myndighetene, for å få dem til å følge Talibans retningslinjer. Angrep på jenteskoler har allerede vært brukt som skremselspropaganda i flere år.

Trykte eller håndskrevne ark distribueres via enkeltmennesker, landsbyer og byer, og kan til og med dekke hele provinser, dersom budskapet er effektivt nok.

Kunngjøringer i form av tynne pamfletter eller blader som støtter talibanaktiviteter og -ideer har vært i sirkulasjon siden 2002. Et tidlig eksempel var *Azam* (Fasthet) i pashtu og dari, som inneholdt små skrivelser og rapporter fra fronten. Det månedlige talibanmagasinet *al-Somood* utgis på arabisk av Media Centre of the Taliban Islamic Movement, Talibans medieenhet.

Bladet har høyere standard enn de andre bladene, selv om språket er enkelt arabisk, sannsynligvis redaktørens andrespråk, og tilgjengelig i høykvalitets PDF-format, så vel som i trykksak. *Al-Somood* søker å fremheve Talibans hierarki, samhold og dybde.⁹⁶ Det trykker også grundigere artikler, militær statistikk samt intervjuer med kommandanter i felten og toppledere. Mest sannsynlig trykkes bladet i Pakistan, antagelig i Peshawar og Quetta.

I et samfunn som lider under høy grad av analfabetisme gjør DVD det mulig å få gjennom et budskap uendret til målgruppen. DVD-plater og MP3-spillere er lett tilgjengelig i urbane områder, og distribueres også til journalister i Pakistan og Afghanistan. De inneholder følelsesladet enstonig sang, arkivfoto fra kampen mot sovjetiske styrker og det sovjetstøttende regimet, bilder fra Irak og klipp fra vestlige dokumentarer, så vel som trening av opprørere, og angrep på afghanske og internasjonale styrker. De søker også å demoralisere afghanske styrker og motbevisse påstander fra de internasjonale styrkene.

94 Ibid.

95 Kilcullen, *Accidental Guerrilla*, 59.

96 Al-Somood Magazine, "The Media Activities Of The Taliban Islamic Movement", *WorldAnalysis*, 17. jan 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

Den drepte talibanlederen mulla Dadullah brukte bilder og klipp fra halshogging av “spioner for fienden”, men det vekket avsky i det afghanske samfunnet og ble etter hvert stoppet etter ordre fra talibanledelsen i februar 2008 etter 11 måneder med 100 halshogginger.⁹⁷ I stedet ble de skutt.

De skjeldende bildene man pleide å se fra dette området er forbedret i kvalitet og strømmer fortsatt på. DVDene distribueres raskt, gjerne fra egne “studio”, med trykte logoer. Produktene som kommer fra al-Qaidas medieorganisasjon, al-Sahab (Skyene), er fortsatt av høyere kvalitet. Det siste på denne fronten er korte filmklipp av de mest grusomme handlinger, som spres via mobiltelefon akkompagnert av ringetoner og sanger.

Deres hjemmeside *al-Emarah* har eksistert siden 2005 på en rekke adresser, og blir jevnlig blokkert. Dette til tross, filmklipp og uttalelser gjøres også tilgjengelig på en rekke andre nettsteder.⁹⁸ Selv om siden er enkelt bygget opp, sannsynligvis for å gjøre det lettere å flytte den hyppig, er den bemerkelsesverdig oppdatert og i fem språk. Den dårlig oversatte engelskdelen er den minste, stort sett bestående av oppdateringer om operasjoner og hendelser, som nå gjøres flere ganger for dagen. Den største siden er den på pashto og inneholder hovedsakelig overdrevne operasjonsbeskrivelser, men også poesi, intervjuer, lengre artikler og kommentarer, så vel som linker til andre godkjente websider.

Et eksempel på en overdreven nyhetsmelding er beskrivelsen av selvmordsaksjonen som drepte kaptein Trond Petter Kolset 17. april 2009, hvor Taliban hevder at ti soldater ble drept og tre stridsvogner uskadeliggjort.⁹⁹ Til forskjell fra andre islamistiske hjemmesider har ikke *al-Emarah* noe diskusjonsforum, det skjer for det meste uoffisielt. Den har heller ingen instruksjonsmanualer eller linker til grupper utenfor operasjonsteateret. Når *al-Emarah* er nede tar andre nettsider over spredningen av deres budskap og oppdateringer.

Taliban hevder at deres mobile radiostasjoner har god dekning, men sendingene er ennå begrenset til noen få sporadiske forsøk med kun noen timers varighet.¹⁰⁰ Pakistansk Taliban derimot har økt sin aktivitet på radio, med spredning av dødslistene og rapporter fra suksessrike kamphandlinger. Den amerikanske spesialutsendingen til Pakistan og Afghanistan, Richard Holbrooke,

97 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 14.

98 Salam Kahn, *Al-Emarah*, *blip.networks* (ukjent dato), lesedato 22. mai 2009 <online>, filmklipp.

99 Abu Hassan, “News from Afghanistan 17/4/2009”, *Al-Qimmah*, lesedato 22. mai 2009 <online>.

100 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 15–16.

kunne i april 2009 bekrefte at det er 150 illegale radiostasjoner bare i Swatdalen.¹⁰¹

Kjernen i det som sies er gjerne virkelige hendelser, men ved å overdrive og manipulere hendelsene og appellere til lokale forhold, sorg og dype følelser søker de å skape fordømmelse de kan spille på videre.

Da Taliban ble drevet fra makten, ble de internasjonale styrkene ønsket velkommen av afghanere desperate etter å sette en stopper for volden. Det internasjonale samfunns manglende vilje til tidlig å sende et tilstrekkelig antall styrker fordelt over hele landet som nøytrale fredsbevarere, er roten til dagens problem.¹⁰² Selv om antallet soldater har steget betraktelig, er også befolkningen blitt mer desillusjonert. Spesielt når de ser at de samme korrupte lokale lederne fortsatt sitter ved makten, og fredsdividenden ikke har materialisert seg i den grad de forventet. Derfor står fremmedgjøring sentralt for Taliban når de nærer opp under motstanden mot Karzai-regjeringen og det internasjonale nærværet. Når sivile blir drept i eksempelvis ISAF-operasjoner, styrker dette Talibans stilling. Ikke nødvendigvis ved aktiv oppslutning om Taliban, men ved redusert tillit til de internasjonale styrkene og sentralregjeringen.

Talibans budskap kan også være selvmotsigende, ved at de på ett tidspunkt tar avstand fra opium, mens på et annet utnytter opium som deres største finansieringskilde. På et tidspunkt tok de avstand fra Mujahedin, mens nå kaller de seg Mujahedin fordi det klinger godt hos den generelle afghaner etter seieren over de sovjetiske styrkene. Dessuten fordømmer de mangelen på sikkerhet i landet, en situasjon de i høyeste grad selv bidrar til.

Blandede budskap fra de forskjellige undergruppene i Taliban, i tillegg til øvrige opprørsgrupper, skaper forvirring, og det gjør det ikke enklere at deres lederskap lever i skjul.

Noen talibanledere har signalisert at de ønsker en dialog med myndighetene, noe mulla Omar konsekvent har utelukket.¹⁰³

Hittil har skremselspropagandaen hovedsakelig hatt størst effekt og i størst grad bidratt til Talibans målsetning om å gjenerobre makten, synliggjort gjennom permanent tilstedeværelse i 72 prosent av landet.¹⁰⁴

Selv om det store flertall av afghanerne fortsatt er langt mer bekymret over hva som vil skje dersom de internasjonale styrkene skulle forlate landet, skaper

101 News, "US to jam Taliban websites, radio links". 19 apr 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

102 Warren Chin, "British counter-insurgency in Afghanistan", *Defence & Security Analysis* 23, nr. 2 (2007): 213.

103 Islamic Emirate of Afghanistan, "No negotiations with invaders and their puppets", *Theunjustmedia.com*, 16. mars 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

104 ICOS, *Struggle for Kabul*, 5.

de internasjonale aktørenes handlinger og insentiver økt avsky og fremmedgjøring, noe Taliban utnytter.

Folkerettsstridige fangeanstalter, som Guantanamo og Bagram, samt angrep som rammer sivile undergraver legitimiteten til det internasjonale nærværet og står nå som symbol på undertrykking, spesielt blant pashtunerne.

Den internasjonale militære innsatsen har vært svært avhengig av luftmakt. 3572 bomber ble sluppet av Nato i 2007.¹⁰⁵ Sivile tap har enorm innvirkning på befolkningen, spesielt siden minnene fra den sovjetiske bombingene fortsatt sitter i. Rapporter basert på reelle hendelser om mishandling eller overreaksjoner fra internasjonale styrker opptrer jevnlig i Talibans propaganda.

Siden media er spesielt interessert i sivile tap, har Taliban aggressivt fokusert på dette tema og forsøkt å fremstille internasjonale styrker som en ukritisk okkupasjonsstyrke.

Uavhengig bekreftelse av forskjellige hendelser med konfliktrelaterte dødsfall er ofte vanskelig siden de gjerne skjer i svært avsidesliggende områder. Dessuten er det utfordrende å gjennomføre en vurdering av ødeleggelsene grunnet nærværet av militante styrker. Dessuten er det problematisk å sjekke de dødes status som stridende eller sivil, selv i de tilfeller hvor det ennå ikke allerede har vært begravelse.

Sivile tap betyr mindre for Taliban enn for de internasjonale styrkene som insisterer på at opprørerne aktivt tar sivile skjold. I 2008 økte antallet drepte sivile med nesten 40 prosent fra 1523 i 2007 til 2118 i 2008, hvorav Taliban sto for 55 prosent.¹⁰⁶

I motsetning til Irak har det ennå ikke vært storskala selvmordsaksjoner i sivile sentre i Afghanistan. De fleste angrep har vært rettet mot militære eller politi, men opprørerne har vist liten bekymring for om tilfeldige sivile rammes.

Taliban bygger sin egen legitimitet på at myndighetene er korrupte, og at det internasjonale nærværet støtter korrupsjonen. De korrupte krigsherrene som ble invitert til å delta i regjeringen er eksempler Taliban utnytter i så henseende.

Taliban benytter sine spredte aksjoner til å gi inntrykk av permanent nærvær og økende innflytelse i Afghanistan, og dermed styrke sin egen posisjon både nasjonalt og internasjonalt. De er dessuten aktive med å spre informasjon om sine operasjoner til nyhetsmedier for å få omtale. På den måten driver de en maktprojeksjon gjennom mediene i stedet for i felten, hvor de er konvensjonelt underlegne.

105 David W. Barno, "House of Foreign Affairs Committee Testimony", 2008, lesedato 20. mai 2009 <online>, 4.

106 UNAMA, *Afghanistan: Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict*, 2008, 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>, ii.

Taliban søker å rettferdiggjøre sine handlinger som en religiøs plikt for enhver god muslim. Det oppfordres til martyrdom for unge menn, og det appelleres spesielt til mødre om å tillate sine sønner å delta i den hellige krigen og drepe utlendinger. Selvmord er i henhold til Koranen en dødelig synd, og Taliban legger derfor innsats i å overbevise om at å ta sitt eget liv, og dra utlendinger med seg, er i tråd med jihad. En gjenganger på nettstedene er filmklipp av stolte og smilende unge menn som sier sitt siste farvel før de ofrer livet i en selvmordsaksjon.

Blant de tema som unngås er finansiering fra opiumsproduksjon, krav om løsepenger for gisler, brenning av skoler, sprengning av moskeer og andre kriminelle aktiviteter som ikke innrømmes og er noe som Taliban alltid tar avstand fra offisielt. Det samme gjelder mishandling og undertrykking av kvinner. Et annet tabu i talibanpropagandaen er å benytte ord og uttrykk som kan oppildne pashtunsk stammebasert rivalisering, noe som kan virke destruktivt for samholdet innad blant pashtunerne og dermed hele grunnlaget for Taliban. Det er sterke krefter og tradisjoner innenfor det pashtunske samfunn, symbolisert ved uttrykket *pashtunwali* som beskriver en egen æreskodeks som står sterkt i dette miljøet.¹⁰⁷ Videre viser Taliban liten interesse for utenomverden, med unntak av det pashtunske beltet som går gjennom de pakistanske områdene North-West Frontier Province, Federally Adminstrated Tribal Areas og Baluchistan. Imidlertid har denne interessesfæren blitt utvidet, ettersom det pakistanske Taliban økte sin aksjonsradius våren 2009. Det skal fortsatt være kontakt mellom Taliban og den pakistanske etterretningsorganisasjonen ISI, noe som benektes konsekvent fra begge hold.¹⁰⁸ Et siste tema som unngås, er saker som angår Talibans egen organisering. Episoder som med all tydelighet viser en løselig organisert bevegelse uten klare kommando- og kontrollinjer bortforklares eller benektes.

107 Rashid, *Descent into Chaos*, 265.

108 *Ibid.*, 360.

MOTPROPAGANDATEKNIKKER

If the West wishes seriously to engage in the hearts and minds battle – and by implication be successful – then it can do no better than to follow the example of the Taliban and review its place and practices in the hugely dynamic global information environment. ... NATO's mission to Afghanistan will not be won through military kinetic activity alone, but through political dialogue and, ultimately, consensus.¹⁰⁹

De tre eksemplene i dette kapittelet har alle til felles at propagandatiltaket eller hendelsen gir strategisk effekt for Taliban, enten basert på kildens autoritet eller hendelsens sjokkerte opplevelse, men er ulike ved at propagandabudskapet enten virker direkte, indirekte, eller oppstår tilfeldig som en gyllen anledning. Første eksempel tar for seg talibanbevegelsens leder mulla Muhammed Omars ikke-kinetiske kommunisering direkte til målgruppene. Det andre eksemplet tar for seg en mer indirekte propaganda, hvor aksjonen i seg selv er kinetisk, men har en planlagt ikke-kinetisk signaleffekt. Det tredje er basert på tilfeldige kinetiske hendelser som bevisst utnyttet ikke-kinetisk av Taliban. Først beskriver jeg kort hvert eksempel på Talibans propaganda. Deretter kartlegger jeg svakheter i Talibans propaganda for bedre å forstå grunnlaget for argumentasjonsrekken som bevegelsen benytter. Til å gjøre det bruker jeg Natos kriterier for analyse av propagandaprodukter og -aktiviteter i operasjonsområdet.¹¹⁰ Jeg vurderer kilde, innhold, målgrupper, medium og eventuell effekt, der hvor den er målbar. Til slutt ser jeg på mulighetene ISAF har for å bruke motpropagandateknikker og andre relaterte tiltak for å redusere effekten av Talibans propaganda.

Talibans strategiske kommunikasjon

Som eksempel på Talibans strategiske kommunikasjon har jeg tatt utgangspunkt i tre av mulla Muhammed Omars uttalelser under eid-høytiden. Uttalelsene er viktige siden eid-talen gir mulla Omar anledning til å vedlikeholde allerede etablert strategi, samt gi situasjonsbeskrivelser og motivere sine tilhengere til fortsatt kamp. Uttalelsene vi skal se på var ferdig oversatt til engelsk da de ble offentliggjort.

109 Tatham, "Hearts and minds": 336.

110 Nato, AJP-3.10.1, D-1.

De to første ble holdt ved innledningen av høytiden eid ul-fitr, dagen etter avslutningen av ramadan, 11. oktober 2007 og 30. september 2008¹¹¹. Den siste ble holdt under eid ul-asher, 7. desember 2008, som er den andre av årets tre eid-helligdager og finner sted cirka to måneder etter eid ul-fitr.¹¹²

MULLA OMARS EID-UTTALELSER

Uttalelsene blir lagt ut på *al-Emarah*, Talibans nettside, med mulla Omar som forfatter og videreformidlet til andre islamistiske nettsteder, for å dekke et så stort publikum som mulig.¹¹³ Kilden er dermed kjent, uten at man sikkert vet om tekstene ble skrevet av mullaen eller nedtegnet fra muntlig overbringelse via talsmenn eller andre. Graden av sannferdighet er høyst diskutabel, og uttalelsene må derfor anses som *grå propaganda*, selv om partenes ulike forforståelse, historie og kultur kan forklare forskjellig oppfatning av hva som er sant og ikke.

Tekstene er tydelig ment å skulle hedre martyrer, informere om situasjonen, holde kammoralen oppe ved å fordømme fienden og hans handlinger, diskreditere Vesten, høste forståelse og sympati hos tilhengerne, og fremheve mujahedin og Afghanistans islamske emirat.

Det er vanskelig å si noe om målgruppens reaksjon på uttalelsene, da det ikke foreligger noen uavhengige meningsmålinger, men den relativt hyppige frekvensen (minst tre årlig), antallet språk de oversettes til (pashtu, farsi, arabisk, urdu, indonesisk, nederlandsk og engelsk), forlengelsen av uttalelsene og forbedret språkdrakt kan tyde på at målgruppen responderer tilfredsstillende.

Talibans teknikk ved bruk av denne type propaganda er å spre sine budskap raskt og med et bredt nedslagsfelt, gjennom bruk av internett som medium, og med autoritet, ved at budskapet kommer fra bevegelsens overhode.

Graden av faktainformasjon avhenger av leserens forforståelse, men fra et vestlig perspektiv har de fleste temaer en grad av sannhet, men er til dels forvrengt for å tjene Talibans formål, noe som også utløste Natos direkte motsvar i 2007.¹¹⁴

111 Muhammed Omar, "Message from Mullah Omar on the occasion of the Eid ul Fitr Holidays" *AfghanWire.com*. 11. okt 2007, lesedato 22. mai 2009 <online>; Muhammed Omar, "Ameer al-Mu'meneen Mullah Mohammad Omar Mujahid about the pleasure of Eid al-Fitr", *LiveLeak.com*. 30. sep 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

112 Muhammed Omar, "Message of the Esteemed Amir-ul-Momineen(Leader of the Believers) Mullah Mohammad Omar Mujahid (May Allah preserve him) on the eve of Eid ul-Adha in English, Pashto, Farsi, Arabic, Urdu and Dutch", *Theunjustmedia.com*, 7. desember 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

113 Uttalelsene er også tilgjengelig på andre islamistiske nettsteder som blant andre *theunjustmedia.com*, *alqimmah.net*, *kavkazcenter.com* og *uruknet.info*.

114 Nato, "ISAF statement refuting Mullah Omar's Eid message", 14. oktober 2007, lesedato 20.mai 2009 <online>.

Betegnelsen av de vestlige styrkene som okkupasjonsstyrker som massakrerer og ødelegger kan forklares ved en stadig forlenget internasjonal tilstedeværelse, hvor det forekommer til dels høye antall drepte og sårede sivile, og hvor sivil bygningsmasse er blitt ødelagt. Mulla Omar nevner naturlig nok ikke at Taliban står bak flertallet av de drepte sivile, men den delen av sannheten fremkommer indirekte i teksten når han oppfordrer til å vise medfølelse med egne landsmenn, spesielt under kamphandlinger.

Felles kultur, religion, språk og historie er viktige overtalelselinjer som utnyttes ofte og konsekvent i mulla Omars uttalelser for å vinne tillit og samholdighet med målgruppen.

Ved å spille på forskjellene mellom Vesten og islam er målsetningen å fremmedgjøre det internasjonale engasjementet. Vesten, og spesielt USA, knyttes til sataniske, barbariske og hykleriske handlinger; en stigmatisering som i seg selv ikke er uvanlig, men som nærer oppunder ideen Huntington presenterte i *The Clash of Civilizations*¹¹⁵.

Korrelasjonen mellom de tre uttalelsene er stor. Mange av de samme momentene, som å hedre de falne som martyrer, demonisering av USA og dets allierte, advare mot fiendtlige taktikker, oppfordre til samhold og respekt for sivilbefolkningen, går igjen. Det er ingen prinsipielle avvik mellom disse tre, annet enn at det kan synes som det skjer en utvikling mot et stadig større antall oppfordringer. Det kan tyde på at bevegelsen er blitt større og dermed krever større grad av ledelse. Dessuten henvender mulla Omar seg til stadig flere målgrupper. Dette er ambisiøst, og kan forklares med at Taliban har fått respons fra et relativt bredt lag av befolkningen, noe som kan ha sporet an til å forsøke å nå flere. Taliban gir også inntrykk av å ha en økende politisk og sosial bevissthet ved at propagandaen deres omtaler og utnytter internasjonale hendelser.

Fra vestlig hold er det åpnet for at afghanske myndigheter kan gjøre forhandlingsfremstøt overfor Taliban. Dette avslås kontant av mulla Omar som forklarer fremstøtet som et resultat av at Taliban har tvunget de internasjonale styrkene til forhandlinger for å trekke seg ut med æren i behold. Tilbudet til de internasjonale styrkene om sikre forhold å trekke seg ut under kan trolig kun betraktes som et tilsvarende tilbud om at mulla Omar skal få sikkert leide i Afghanistan, dersom han vil forhandle.¹¹⁶

Dessuten er de internasjonale styrkenes legitimitet et gjennomgående tema for mulla Omar som karakteriserer dem som ulovlige, okkupanter, inntrengere,

115 Samuel P. Huntington, *The Clash of civilizations and the remaking of world order* (New York: Touchstone, 1997).

116 John F. Burns, "Karzai Offers Safe Passage to Taliban Leader if He Agrees to Talks", *New York Times*, 16. november 2008, lesedato 20. mai 2009 <online>.

imperialister, korsfarere med mer, og sammenligner dagens internasjonale nær-
vær med Sovjetunionens tiårige okkupasjon.

I informasjonen som ufrivillig kommer fra Taliban, kan den overdrevne seierssikkerheten like gjerne tyde på det motsatte. Oppfordringer til nabolandene, regionen og hele verden om å hjelpe Afghanistan, og oppfordringene til samhold blant egne styrker samt respekt for egne landsmenn, kan tolkes som at mulla Omar har liten reell makt over en stadig større og mer fragmentert bevegelse. Det hjelper heller ikke at han holder seg skjult, uten mulighet til direkte ledelse.¹¹⁷

Omar er også opptatt av fiendens *lurendreierier* (trickeries). Mer konkret kan det være at han med det mener regjeringen og de vestlige styrkenes utspill om forhandlinger med Taliban, bevæpning av lokalbefolkningen som er interessert i å stå imot Taliban, erstatte opiumsproduksjon med hvete og andre lignende tiltak som er aktuelle i opprørsbekjempelse. Han karakteriserer det som å injisere uenighet blant mujahedin, og mellom mujahedin og lokalbefolkningen, noe som fra vestlig hold er målsetningen med tiltakene.

Uttalelsene kan også tolkes i retning av behov for rekruttering, siden mye spalteplass vies til å oppfordre religiøse ledere, lærde og tidligere mujahedin om å rekruttere unge menn i stedet for å se dem la seg verve til de afghanske sikkerhetsstyrkene.

Omar benytter knapt ordet “Taliban” og viser konsekvent til ordet “mujahed” som klinger godt hos afghanerne, basert på mujahedins innsats mot sovjetrusserne, for å trekke paralleller mellom USA/ISAF og Sovjetunionen som to okkupanter.

Formell adressat for eid-uttalelsene er egne styrker, familier til martyrer og andre afghanere som det er ønskelig å påvirke, samt utenlandske støttespillere og sympatisører.

De endelige målgruppene, med tanke på at dette i utgangspunktet spres via internett, er de få i Afghanistan som har tilgang på internett, men også de som får viderebrakt uttalelsene muntlig i moskeer, over radio og personlig. Gjennom internasjonale medier vil også involverte soldater, samt innbyggere i troppebidragsytende nasjoner, få påvirket sitt situasjonsbilde og holdning til nasjonenes engasjement i Afghanistan.

Det foretrukne medium er internett som er den raskeste metoden for å spre informasjon til et bredest mulig publikum. Ved å distribuere den på sju språk, som tilfellet med uttalelsen den 7. desember 2008, utvider man nedslagsfeltet yt-

117 Rashid, *Descent into Chaos*, 401.

terligere og ikke minst målgruppens evne til å tilegne seg informasjonen hurtig. Det sier også noe om bevegelsens språkkyndige støttespillere.

Det er vanskelig å måle presist hvilken effekt disse talene har, men det må være grunn til å tro at de sterkest religiøst og ideologisk motiverte tilhengerne legger stor vekt på uttalelsene. Dessuten kan det være til trøst for pårørende at deres kjære har fått martyrstatus.

Etter talen i 2007, hvor Omar oppfordrer til medfølende holdning overfor sivilbefolkningen, kan det rekordstore tallet på sivile drept av Taliban i 2008 være en klar indikator på at oppfordringen ikke hadde særlig effekt. Heller ikke påstanden om at de internasjonale styrkene er i ferd med å trekke seg ut snart, ettersom 21 000 ekstra soldater, bare fra USA, ble satt inn i 2009.¹¹⁸

ISAF MULIGHETER FOR MOTTILTAK

Talibans evne til å drive strategisk kommunikasjon er dramatisk forbedret siden 11. september 2001, og deres metoder preges i dag av sofistikert teknologi, omfattende nettverk og spredningshastighet. Taliban fremstår med selvtillit og situasjonsforståelse.¹¹⁹ Ahmed Rashid karakteriserer dette som et dramatisk skifte fra den gang de forbød aviser og TV og kun tillot én radiokanal som var sterkt religiøst preget. Han understreker at det ene og alene skyldes al-Qaida, som i 2003 overbeviste Taliban om å bli mer medievennlige, og som nå har resultert i “a very brilliant media campaign, which gets better all the time”. Han forklarer det blant annet med at talsmannskorpset har fått lov til å arbeide uforstyrret i Pakistan, med fri tilgang til det internasjonale nyhetsmarkedet.¹²⁰

Freedman understreker muligheten til i stedet for fysisk ødeleggelse av fienden heller et fokus på å undergrave de narrativer som fienden bygger sin appell på, og som oppildner og styrer deres tilhengere.¹²¹ Dette kan benyttes for mulla Omars eid-uttalelser, og jeg har valgt følgende punkter fra analysen som kan betraktes som muligheter til å redusere effekten av Talibans propagandainnsats:

1. Legitimere sentralregjeringen.
2. Narrativen om befolkningens sikkerhet.

118 Obama, *New Strategy for Afghanistan and Pakistan*.

119 Tim Foxley, “Taliban communication skills increase – Mullah Omar speaks with confidence and awareness”, SIPRI, 30. september 2008, lesedato 20. mai 2009 <online>.

120 Ahmed Rashid, intervju 2009

121 Freedman henviser til Casebeer og Russel, “Storytelling and terrorism”.

Legitimere sentralregjeringen

For å bruke McCormicks diamantmodell: Omar henvender seg direkte til befolkningen og det internasjonale samfunn, mens han indirekte henvender seg til de internasjonale styrkene og sentralregjeringen som utgjør staten i modellen. Dette betyr at han prioriterer dem det realistisk sett er mulig å påvirke, mens statsaktøren indirekte får vite hvordan den blir betraktet.

Med sine eid-uttalelser forsøker mulla Omar å gi en optimistisk beskrivelse av situasjonen og bygge legitimitet for Taliban ved å svekke den lovlig valgte regjeringen.

Ifølge Phil Cox analyseres uttalelsene og temaene nøye av ISAF, men han mener effekten er begrenset, da det propagandamessige innholdet svekker troverdigheten, selv hos muslimer.¹²² Ifølge Rashid holder alle muslimske ledere i hele verden eid-taler, og han ser ikke den store effekten av mulla Omars taler med unntak av at det kanskje styrker ham som Amir ul-Momineen, Talibans leder, og at han gjerne skulle sett seg selv som leder for den muslimske verden.¹²³

Kai Eide er også usikker på hvor stor vekt Omar-talen bør tillegges.¹²⁴ Han sier at den legges merke til av både afghanske myndigheter og det internasjonale samfunn, som noterer seg hva og hvem som nevnes, men han er usikker på hvilken påvirkning uttalelsene har på den jevne afghaner. Han mener også at det er vanskelig å stadfeste hva den egentlige intensjonen er, om den er rettet mot eget folk, siden Omar gir retningslinjer for faktisk virksomhet, eller for å skremme motstanderen. Eide konkluderer med: "Likevel – det som faktisk gjøres på bakken er hva som tiltrekker seg oppmerksomhet."

Det umiddelbart opplagte tiltaket vil være motpropagandateknikken *begrensende tiltak*, som i dette tilfellet medfører å gå ytterligere inn for å blokkere nettstedene, men det kan samtidig signalisere manglende respekt for yttringsfrihet, et prinsipp som vestlige land holder høyt. Dessuten vil det redusere muligheten for nøkterne akademiske studier av uttalelsene, som på sikt vil kunne være et mottiltak i seg selv. Å analysere uttalelsene er dessuten en hensiktsmessig måte å skaffe informasjon til etterretningsformål og motpropagandatiltak.

Teknikkene *taushet* og *bagatellisering* vil begrense effekten på vestlige målgrupper inntil vestlige medier vier dem ytterligere oppmerksomhet, noe som kan medføre en mistenksomhet på bakgrunn av påstått "hemmelighold".

Eid-uttalelsen i oktober 2007 ble av Nato forsøkt håndtert ved bruk av motpropagandateknikken *direkte motsvar* (direct refutation). Nato fant mange

122 Phil Cox, intervju 2009.

123 Ahmed Rashid, intervju 2009.

124 Kai Eide, intervju 2009.

påstander fra mulla Omar som var misvisende og feilaktige og så seg nødt til å korrigere disse faktafeilene.¹²⁵

Det må antas at direkte motsvar ikke bidrar med annet enn hva hovedvekten av den vestlige verden allerede har som forforståelse når en så religiøs og kulturelt preget uttalelse skal tolkes. Dessuten er ulempen ved direkte motsvar at man på ny presenterer uttalelsen og gir den oppmerksomhet, noe som er spesielt ugunstig når alle tre intervjuobjektene toner ned effekten av uttalelsene.

Cox understreker enkelte moskeers betydning som det tradisjonelle forum for videreformidling av budskap til den analfabetiske befolkningen. Dersom moskeer utnyttes til propagandaformål, kan det være problematisk å skille mellom propaganda og tradisjonell informasjon.

Dermed vil det å bygge positive relasjoner til nøkkelkommunikatorer, som imamene, være et mulig tiltak. Det argumenteres for bruk av “key leader engagement” som et ledd i *begrensende tiltak*, hvor målgruppen hindres i å bli påvirket av motstanderen. Andre nøkkelledere er de eldre i stammene og landsbyrådene som i henhold til afghansk kultur har den reelle makten, og som gjerne kan gå på tvers av de offisielle myndighetene.

To av Talibans hovedmålsetninger er, ifølge Eide, å underminere det internasjonale samfunn og undergrave afghanske myndigheters evne til å levere [tjenester til sitt folk]. Dette samstemmer med mulla Omars uttalelser som i stor grad spiller på svekket vestlig anseelse blant afghanerne og manglende respekt for sentralregjeringen. For å unngå at disse utspillene skal få grobunn hos den afghanske befolkningen, må de vite bedre. En måte å kommunisere dette på er ved bruk av tidsriktig informasjon, som taler for bruk av motpropagandateknikken *ryktekontroll*.

Persepsjonen ligger i det kognitive domenet.¹²⁶ Ved at befolkningens daglige liv preges av en stadig forverret situasjon, er dette det inntrykket som gjelder. Ifølge Rashid er den afghanske persepsjonen av at Taliban vinner, mens amerikanerne taper, skapt av media og Talibans propaganda. Frykten for at dette skal feste seg hos afghanerne skyldes ikke Talibans militære suksess, men at de har

125 Nato, “ISAF statement”.

126 Forsvarsstaben, *Forsvarets fellesoperative doktrine* (Oslo: Forsvarets stabsskole, 2007), 69–71. Domenemodellen består av de fire domener. Det fysiske domenet representerer der hvor kampen skjer og hvor plattformer og sensorer virker. Det sosiale domenet er hvor menneskelig interaksjon, lederskap og samhandling finner sted. I informasjonsdomenet skapes, behandles og distribueres informasjon, men også angripes og manipuleres. I det kognitive domenet formes persepsjoner, verdier, situasjonsbevissthet og beslutninger. I dette domenet vinnes og tapes kriger.

hatt stor suksess i kampen om “hearts and minds”. Og for tiden eksisterer ingen motstrategi.¹²⁷

Dette støttes av Eide som sier at dersom befolkningen føler at det internasjonale samfunn er på defensiven, vil de posisjonere seg i forhold til Taliban i tilfelle de skulle komme til makten. Talibans propaganda skremmer befolkningen og påvirker deres opptreden overfor de ulike aktørene.

Både Cox og Eide er klare på at nøkkelen ligger hos den afghanske regjeringen. Cox mener at det er de som må kontre Talibans propaganda: “The AFG voice must challenge the TB [taliban] and offer a viable, constitutional, alternative to the extremism preached by the TB.”¹²⁸

Dette støttes av Crisis Groups og deres anbefalinger til de afghanske myndighetene, som oppfordres til å åpne informasjonsflyten, respondere raskere på hendelser, fordømme Talibans angrep og drap, samarbeide med media, og åpne rettssaker og høringer av arresterte opprørere.¹²⁹

Eide forklarer den afghanske regjeringens rolle ved at de må vise at de kan forbedre hverdagen til befolkningen ved å bygge effektive institusjoner og motarbeide korrupsjon med alle midler.¹³⁰ Argumentene legger vekt på at myndighetene blir mer synlige og viser vilje til å fortjene legitimitet. Dette taler for motpropagandateknikken *avledning*, hvor oppmerksomheten ledes fra Taliban til den afghanske regjeringen som den legitime og sterkeste aktør.

Noe som går igjen i mulla Omars strategiske propaganda er målet om å reetablere talibanstaten, en ambisjon som har stått uendret siden Talibans fall i 2001. Med meningsmålingsresultater som viser at 96 prosent av afghanerne ikke ønsker Taliban tilbake ved makten, er dette et viktig overtalelsesargument som kan brukes i IO- og motpropagandasammenheng. Ifølge Rashid er et sentralt poeng ved et gjenoppstått Taliban at de foreløpig ikke har kommet opp med en troverdig og realistisk plan for hvordan de vil styre landet med tanke på saksfelt som økonomi, samfunn og politikk:

We know that they don't want democracy, we know that they want Shariah law. But beyond that they have not really been able to present any kind of any real authority to the Afghan population as a political and social and economic, and development model. That was their failing before and is their failing today.¹³¹

127 Ahmed Rashid, intervju 2009.

128 Phil Cox, intervju 2009.

129 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, ii, pkt. 1 a-d.

130 Kai Eide, intervju 2009.

131 Ahmed Rashid, intervju 2009.

Riktignok har andelen som ønsker Taliban tilbake økt fra én prosent i 2005 til fire prosent i dag,¹³² noe man skal være bevisst i den videre motpropagandainnsatsen.

I motpropagandaen kan det være fordelaktig med et klart skille mellom ISAF og den afghanske regjeringen, så ikke feiltrinn hos den ene sverter den andre. Likevel er det imperativt med et samarbeid for å dra synergier av hverandre. Det må komme klart frem at ISAF er i Afghanistan på invitasjon fra den afghanske regjeringen, et budskap som fremheves av Crisis Group,¹³³ men det må også fremheves at styrkene står ansvarlig for sine handlinger, eksempelvis ved at det gjennomføres grundig etterforskning ved feiltrinn. Dersom ISAF oppfattes som rettskafne, vil dette styrke inntrykket av den afghanske regjeringen som rettskaffen og dermed bidra til å bygge legitimitet. Dette hjelper dog lite ved fortsatt korrupsjonen og mangel på straffeforfølgelse av sentrale myndighetspersoner i Karzais regjering, noe også Eide understreker.¹³⁴

Fra et mer praktisk perspektiv kan ISAFs IO og PAO bidra til å styrke den afghanske regjeringens kompetanse innen mediehåndtering og motpropaganda. Det kan være et svar på Cox' oppfordring og Crisis Groups anbefalinger til troppebidragsytende nasjoner om å kommunisere tydeligere hva ISAF gjør.¹³⁵ Det betyr at ISAF bør inkludere nasjonale og internasjonale medier, bygge språkkunnskaper, gjøre dem på taktisk nivå i stand til å respondere raskere på hendelser og la afghanerne etterforske hendelser som ikke inkluderer internasjonale tropper. Rashid trekker også frem behovet for å kommunisere hva ISAF gjør: "There has to be much greater transparency of, I have been saying this for a long time, military operations. Nobody knows what NATO is doing."¹³⁶

Eksempelvis kan IO bidra med kvalifisert PSYOPS-personell og ressurser til å nå målgruppene med direkte rettet informasjon for å markedsføre de gode resultatene som oppnås. PAO holder kontakt med lokale korrespondenter for nasjonale og internasjonale medier, og delegerer PA-oppgaver til personell på taktisk nivå slik at de kan respondere raskere på lokale hendelser hvor internasjonale styrker er involvert og kan viderefremme forespørsler til de rette afghanske institusjoner.¹³⁷

USA er uten sammenligning den nasjon som i størst grad demoniseres av mulla Omar. Dernest kommer USAs allierte. Det internasjonale styrkebidragets

132 BBC/ABC/ARD, "Afghan Opinion Survey", 8.

133 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, ii, pkt 5.

134 Kai Eide, intervju 2009, viser til Crisis Groups Asia Report, *Taliban Propaganda*.

135 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, pkt 4a-d.

136 Ahmed Rashid, intervju 2009.

137 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, pkt 4a-d.

anseelse har dalt jevnt i Afghanistan de senere årene.¹³⁸ Noen steder har det vært til fordel for de lokale myndighetene og politiet, andre steder for Taliban.

Da tidligere forsvarsminister Anne-Grethe Strøm-Erichsen kommenterte Christian Michelsens institutts rapport fra Faryab-provinsen, hvor det fremkommer at lokalbefolkningen har mindre tillit til ISAF og større tillit til de lokale myndighetene (26 prosent i 2007 – 85 prosent i 2009), fremhevet hun det som en positiv utvikling, selv om hun helst hadde sett at begge oppnådde økt tillit.¹³⁹ Den aktøren det er viktig å øke anseelsen til er nettopp de lokale myndighetene, for der igjennom å øke sentraladministrasjonens legitimitet. Siden sentralregjeringen er nært knyttet til det internasjonale nærværet, er det behov også for å vise befolkningen i større grad at det internasjonale nærværet er til det gode for landet. Dette kan gjøres ved motpropagandateknikken *indirekte motsvar*, ved å profilere større utviklingsprosjekt som tydelig synliggjør fordelene for befolkningen, slik at de etter egen konklusjon forkaster Talibans argumenter. En av de viktigste målsetningene med det internasjonale engasjementet i Afghanistan er å bygge opp et fungerende statsapparat. Derfor kan det være naturlig at den afghanske regjeringen står som avsender av budskapet både på kampanjemateriell og i media. For hvert positive mål som oppnås, må det promoteres ut til pressen, lokalt så vel som internasjonalt. Gjerne via et afghansk medieapparat, støttet av PAO om nødvendig.

Et viktig mottiltak mot denne type strategisk propaganda er ved daglig Presence, Posture and Profile (PPP). For det er ved menneskelig interaksjon i det sosiale domenet at situasjoner oppstår som kan bli spredd via informasjonsdomenet og prege det kognitive domenet. Hvordan de internasjonale aktørene blir oppfattet kan derfor spille en viktig rolle for mottagelsen i et lokalsamfunn og assosiasjonen til den afghanske regjeringen. De militære forsøker å være bevisst dette, ved å ha en hensiktsmessig positur blant sivilbefolkningen. Det betyr blant annet å bære beret i stedet for hjelm, å ha våpenet hengende ved siden, i stedet for i klarstilling og å kjøre i takt med det øvrige trafikkbildet. Dette skaper daglige dilemmaer med tanke på egen sikkerhet, Men desto bedre oppfattelsen av ISAF er, jo vanskeligere er det for Taliban å få grobunn og forståelse for sin kritikk.

138 BBC/ABC/ARD, "Afghan Opinion Survey", 7.

139 Lene Østby Sævrøy, "Synkende tillit til norske soldater i Afghanistan", *TV2 nyhetene*, 18. februar 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

Befolkningens sikkerhet

I diamantmodellen er befolkningen en sentral målgruppe for både *staten* og *motstaten*. Dermed oppstår en kiving om befolkningens oppmerksomhet og persepsjon av hvem som best ivaretar befolkningens ve og vel, men også hvem som har de sterkeste påvirkningsmidlene. Den lave oppslutningen om Taliban viser at afghanerne ikke ønsker et nytt talibanregime, noe som har tvunget Taliban til å benytte sterkere virkemidler, som kan være svært effektive ved sin brutalitet eller trusler om sådan, mens det internasjonale bidraget ikke kan konkurrere på den arenaen. Den israelske statsviteren Gil Meroms argument om at demokratier mislykkes i små kriger fordi de finner det ekstremt vanskelig å eskalere volds- og brutalitetsnivået tilstrekkelig for å sikre seier, blir i dette tilfellet interessant.¹⁴⁰ Dersom opprørere i henhold til Griffith kun kan kontres effektivt på egne arenaer og med samme virkemidler,¹⁴¹ kommer ISAF til kort med dagens etiske og juridiske begrensninger for voldsbruk. Det understreker behovet for å hente frem igjen gamle erfaringer innen opprørsbekjempelse for å sette oss i stand til å bekjempe dagens og fremtidens opprørere.¹⁴² Ifølge Dave Sloggett utsettes vi for et “andre generasjons asymmetrisk opprør”, støttet av en sofistikert mediaoperasjon som styrker et antall viktige, men enkle budskap. Eksempelvis at gjennom jihad skal jødisk og kristen ødeleggelse av islam bekjempes, og på den måten setter de sin kamp inn i en 1200-tallskontekst.¹⁴³

I henhold til *orkestermodellen* er det ufravikelig at alt ISAF foretar seg i Afghanistan, som én av flere sentrale aktører, må være til støtte for en overordnet narrativ som afghanerne kan forstå og relatere seg til. Sikkerhet, eller mangel på sådan, er noe alle kan relatere seg til.

Sikkerhet er en av de største utfordringene i Afghanistan. Ifølge både Eide og Rashid er Talibans hovedmålsetning å skape frykt og terror ved å projisere deres aktiviteter mye større enn virkeligheten tilsier. Skremselspropagandaen fra Taliban, eller den *væpnede propagandaen*, som Kilcullen benevner den,¹⁴⁴ er såpass virkningsfull at de kan true til seg støtte, forsyninger, rekrutter og lojalitet. Som nevnt over har ikke ISAF virkemidler i nærheten så virkningsfulle, og selv om Talibans handlinger, som henrettelser, gisselaksjoner, selvmordsaksjoner og

140 Gil Merom, *How democracies lose small wars: state, society, and the failures of France in Algeria, Israel in Lebanon, and the United States in Vietnam* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), 15.

141 Mao og Griffith, *On Guerrilla Warfare*, 33–34.

142 David Kilcullen, “Counter-insurgency Redux”, *Survival* 48, nr. 4 (2006): 111.

143 Dave Sloggett, “Information operations: The Challenge of Second Generation Insurgencies”, *IO Sphere Journal*, vinter (2007): 18.

144 Kilcullen, *Accidental Guerrilla*, 59.

veikantbomber, strider mot *rettferdig krig-tradisjonen*,¹⁴⁵ er det lite ISAF kan gjøre med konvensjonelle midler annet enn å legge til rette for sikkerhet innenfor ressursbegrensningene. Et økt antall soldater til Afghanistan, samt bidrag til trening av afghanere til de afghanske sikkerhetsstyrkene, kan være en del av svaret på dette problemet.

I motpropagandasammenheng kan teknikken *avledning* innbefatte profilering av “mykere” virkemidler, som for eksempel kraftutbygging, humanitære tiltak og skolebygging, for å synliggjøre hva befolkningen kan oppnå dersom de tar avstand fra Taliban. Det kan skape tilstrekkelig kontrast til Talibans voldelege fremgangsmåter og dermed svekke deres narrativ.

På den annen side har afghanerne sett gjentatte eksempler på hvordan ISAFs tiltak sprenes, brennes eller beskytes for å tvinge befolkningen til å ta avstand fra alt annet enn Taliban. Det samme opplever frivillige organisasjoner som skremmes til å avslutte sitt bistandsarbeid.¹⁴⁶

Ved å etablere skyggemyndigheter i store deler av Afghanistan, har Taliban skapt et ris-bak-speilet som kan bli en realitet dersom den viktigste hindringen – det internasjonale militære nærværet – tvinges vekk.¹⁴⁷ Dette vurderes av både Rashid, Cox og Eide som den viktigste strategiske målsetningen til Taliban, og gjennomsyrrer bevegelsens narrativ. Så lenge sikkerheten ikke er tilstede får denne narrativen innpass og står uimotsagt. Når kun fire prosent av afghanerne ønsker Taliban tilbake ved makten, tilsier det at det skal være mulig å oppnå støtte til å bekjempe dem. På den annen side, dersom Taliban har permanent tilstedeværelse i 72 prosent av landet gir det dem anledning til å fortsette å skremme befolkningen til lydighet og oppslutning.¹⁴⁸ Ifølge ICOS' rapport kreves økning og spredning av det militære nærværet for å sørge for den tiltrengte sikkerheten. Imidlertid kan det stilles spørsmål ved ICOS sine statistiske metoder. Ett angrep i én provins i løpet av én uke betyr ikke nødvendigvis at Taliban kontrollerer provinsen. Rapporten skiller heller ikke klart nok mellom opprørsvirksomhet og kriminalitet.

Å spre sikkerhet og bistandsarbeid ut i distriktene synliggjør også det internasjonale nærværet for en større del av befolkningen og flere vil kunne dra nytte

145 Henrik Syse, *Rettferdig krig?: Om militærmakt, etikk og idealer* (Oslo: Aschehoug, 2003).

146 Paula Newton, “Taliban threaten to kill aid workers as spies”, *CNN News*, 15. mars 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

147 I en rapport presentert 8. desember 2008 hevder International Council on Security and Development (ICOS) at Taliban og andre opprørsgrupper har økt sin permanente tilstedeværelse til 72 prosent av landet. Rapporten definerer permanent tilstedeværelse som et gjennomsnitt på et eller flere opprørsangrep per uke gjennom hele året.

148 ICOS, *Struggle for Kabul*, 5.

av den internasjonale innsatsen. Det er også slik at så mange som to tredeler av Taliban er motivert av lokale saker, og ved å ta tak i lokale utfordringer, som vannressurser, helse, skole og sikkerhet, vil Talibans innflytelse kunne reduseres.¹⁴⁹ Dette vil igjen redusere virkningen av deres propaganda både lokalt og nasjonalt, og dermed kunne fungere som *vaksinering* av befolkningen som et motpropagandatiltak.

Lokalt fokus og betydningen av lokale saker står også sentralt i Maos verk, hvor hans trefasestrategi tilsier at det er ute på landsbygda man starter oppbygging av en geriljahær.¹⁵⁰ Dette taler for at det er på landsbygda ISAF bør sette inn opprørsbekjempelsesressursene, ikke i hovedstaden og de store byene. På dette området kan ISAF operere der opprørerne opererer, hvor begge parter forsøker å påvirke i det kognitive domenet. Dette understrekes av USAs spesialutsending til Afghanistan og Pakistan, Richard Holbrooke, som hevder: “The Taleban cannot control the cities and the Afghan government has trouble in much of the countryside.”¹⁵¹

YouTube er blitt et populært fenomen blant dagens unge, og Talibans utnyttelse av *YouTube* for å spre sin informasjon er økende,¹⁵² noe som tilsier en økt utnyttelse av dette mediet, også av ISAF, som et ledd i teknikken *vaksinering*.¹⁵³ Det trenger ikke nødvendigvis skje i form av filmklipp fra kamphandlinger. ISAF kan bruke en positiv vinkling, som å for eksempel vise representanter fra lokalsamfunnet som uttaler seg om en nybygd skole, brønn, vei, helseklinikk, hvetedyrking, eller ved å presentere tydelige bevis på hvordan Taliban benytter barn og kvinner som menneskelige skjold.¹⁵⁴

Orkestermodellen beskriver narrativen som musikken fra et samstemt orkester under kyndig ledelse. Mulla Omars eid-uttalelser representerer motnarrativen, og dermed har man en kamp mellom narrativer, for å bruke Freedmans uttrykk.

President Barack Obamas nye “AfPak-strategi” fokuserer på en rekke tiltak som kan bidra til å skape en overbevisende narrativ.¹⁵⁵ Hovedfokuset er at Afghanistan er et internasjonalt ansvar, et felles prosjekt som ikke kan gjøres av

149 Karen DeYoung, “Obama Plans More Funding For Afghan War” *Washington Post*, 27. mars 2009, lesedato 21.mai 2009 <online>.

150 Mao og Griffith, *On Guerrilla Warfare*, 20–22.

151 Lyse Doucet, “US envoy weighs Afghan challenge”, *BBC News*, 23. mars 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

152 Thaindian News, “Talibans latest battleground may soon be YouTube”, *thaindian.com*, 27. mai 2008, lesedato 20. mai 2009 <online>.

153 Paula Newton, “NATO’s new Afghan battleground: YouTube”, *CNN News*, ukjent dato, lesedato 20.mai 2009 <online>.

154 Ibid.

155 Obama, *New Strategy for Afghanistan and Pakistan*.

USA alene. Det kreves en helhetlig tilnærming fra alle deltagende nasjoner og aktører rettet mot både Afghanistan og Pakistan, da suksess i det ene landet er avhengig av suksess i det andre. Det kreves klare målsetninger. Det fokuseres på regionalt samarbeid, fokus på å bygge opp afghanske sikkerhetsstyrker og sivile tiltak, hvor den militære innsatsen tones ned. Fiendene er fortsatt al-Qaida og Taliban, og de uforsonlige grupperingene må bekjempes, mens de moderate skal få en mulighet til reintegrering. Nato og internasjonale organisasjoner og samarbeidsfora skal styrkes. En strategi, som også kan tas til inntekt for Crisis Group, handler om å øve press på den pakistanske militærmakten for å avslutte fredsforhandlingene med Taliban og afghanske opprørere som opererer ut i fra Pakistan, og heller få i stand dialog mellom Kabul og Islamabad.¹⁵⁶

I sin tale adresserer Obama en rekke av de mest sentrale målsetningene, og dersom denne narrativen følges opp med reelle handlinger, så har den potensiale til å kunne bli som Rupert Smith argumenterer: “In War Amongst the People you have to write, act and tell the most compelling story.”¹⁵⁷ Strategien kan også understreke gyldigheten av Rupert Smiths fiktive formel *kampevne = materiell x metode² x 3vilje*, hvor en endring av strategi kan representere en effektivisering av metoden, og jo større faktorene er, jo viktigere blir metoden for kampevnen.¹⁵⁸

Ifølge Rashid er general David Petraeus, sjefen for den amerikanske sentralkommandoen, og den amerikanske sendemannen til Pakistan og Afghanistan, Richard Holbrooke, svært opptatt av å forme retningslinjer for håndtering av media og propaganda. Det samstemmer med Maos ord: “The mind of the enemy and the will of his leaders is a target of far more importance than the bodies of his troops.”¹⁵⁹

Eide hevder strategien er av større deklarasjonsverdi enn konkret verdi for folk flest. Han mener dessuten at de to landene er såpass forskjellige som to suverene stater, og at strategien kan ha en negativ effekt ved å “‘klumpe’ sammen to ulike land som er veldig ulike”.

Nissens påstand om at ISAF gjennomfører kinetiske operasjoner, støttet av informasjonsoperasjoner, mens Taliban benytter voldshandlinger til å underbygge sin informasjonsspredning, er vesentlig her. Han foreslår en tilpasning til Talibans modus operandi for å kunne operere i det kognitive domenet hos alle

156 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, iii, pkt 8.

157 Rupert Smith, forelesning ved Forsvarets stabsskole, 19. september 2007.

158 Rupert Smith, *The Utility of force: The Art of war in the modern world* (London: Penguin Books, 2005), 242. I originaltekst: $Capability = Means \times Way^2 \times 3Will$.

159 Mao og Griffith, *On Guerrilla Warfare*, 23.

relevante målgrupper.¹⁶⁰ I intervjuene kom det fram delte meninger om Nissens formulering. Cox er uenig og mener at ISAFs StratCom-strategi i dag avgjør bruk av kinetiske operasjoner og støtter leveringen av de effekter disse operasjonene gir. Videre at mye gjøres av PAO/IO og PSYOPS for å forme informasjonsmiljøet for afghanerne. Han karakteriserer dessuten Taliban for å være mye mer reaktive, ubundet av sannheten og ville opplagt ikke nøle med å bruke makt uten å avklare dette med sitt propagandaapparat. Dette er et poeng som delvis støttes av Rashid som sier at Nissens formulering ikke gjelder universelt: “Many operations are just standard guerrilla attacks which have nothing to do with trying to make propaganda out of them.” Rashid mener ikke at hver geriljahandling bidrar til å undergrave den afghanske regjeringens legitimitet og derfor kan anses som propaganda. Eide, på den annen side, er langt på vei enig i at ISAF har for stort fokus på kinetiske virkemidler, når han sier at ISAFs reaktive informasjonsstrategi gir inntrykk av å være på defensiven, og at det er vanskelig for ISAF å publisere suksesshistorier.

Intervjuobjektene forskjellig oppfatning av ISAFs fokus er interessant og fremhever deres ståsted og erfaring. Ytterkantene er Cox og Eide hvor Cox hovedsakelig har fokusert på strategisk kommunikasjon i ISAF, mens Eide ser det hele fra et overordnet perspektiv.

Spektakulære aksjoner

I en melding fra Taliban 11. februar 2009 tok de på seg ansvaret for en spektakulær aksjon tidligere samme dag, hvor 16 talibanoperatører gjennomførte et koordinert angrep i regjeringskvartalet i hjertet av Kabul og på fengselsdirektoratet nord i byen.¹⁶¹ Angrepet var ifølge Taliban en hevn for de fanger som er blitt torturert og drept av “korsfarerne og deres leiesoldater” under eid ul-adha i Pol-e-Charkhi-fengselet rett utenfor Kabul.

Meldingen avsluttes med at den pålitelige informasjonen Taliban har fått etter operasjonen viser at mer enn 100 av høyeste militære og sivile ledere og politi- og sikkerhetspersonell er blitt drept, mer enn 150 andre er blitt såret og flere titalls biler ødelagt.

160 Nissen, *The Taliban's information warfare*, 11.

161 Islamic Emirate of Afghanistan, *Statement from the Taliban – Taliban Claim Responsibility for Coordinated Assaults on Gov't Targets*, The NEFA Foundation, 11. februar 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

“KABUL RAID” 11. FEBRUAR 2009

Kilden er etter alt å dømme *al-Emarah*, Talibans offisielle hjemmeside. Den kan se ut til å være oversatt til engelsk av nettstedet, da jeg ikke har funnet andre engelskversjoner. Selv om beskrivelsen av selve handlingsforløpet ikke er så ulikt det nyhetsmediene oppgir, er antallet drepte og sårede sterkt overdrevet og budskapet betraktes derfor som *grå propaganda*.

Rasjonalet bak aksjonen var, etter meldingen å dømme, å hevne drepte og torturerte talibanfanger. Samtidig benyttet man anledningen til å rette en trussel til den nyutnevnte president Obama om at dette vil fortsette dersom muslimer ikke behandles rettfærdig. Målet var sannsynligvis å sette seg i respekt overfor justis- og fengselsmyndigheter, øvrig statsledelse i Afghanistan, sende et skarpt signal til USA, samt vise tilstedeværelse som en maktfaktor også i selve hovedstaden.

Meldingen ble sluppet bare noen få timer etter at aksjonen ble gjennomført, noe som tyder på nær kommunikasjon mellom aksjonister (de overlevende eller observatører), aksjonsledelse og medieenheter. Det må også antas at meldingen ble distribuert til andre mottakere som arabiske nyhetsmedier og assosierte nettsteder, for så raskt som mulig ta ansvaret for aksjonen og dra nytte av hendelsen mediemessig. På denne måten var dette en kinetisk aksjon som et ledd i en større ikke-kinetisk operasjon, hvor det kinetiske våpenet i stor grad er basert på vilje til å gjennomføre selvmord. Antallet drepte, og deres betydning for regimet, er sterkt overdrevet og står i sterk kontrast til de drøyt 20 alminnelige menneskene som ble drept i aksjonen og de nærmere 60 sårede.¹⁶²

Den formelle adressaten ved denne aksjonen er sentralregjeringen med tilhørende offentlige myndigheter, spesielt justisministeriet og fengselsdirektoratet. Ved å nevne president Obama oppnås global strategisk oppmerksomhet. Målgruppen omfatter de internasjonale styrkene, for å bevise at de ikke kan stoppe Taliban. Samtidig visste Taliban av tidligere erfaringer at en slik koordinert aksjon ville skape overskrifter i internasjonale nyhetsmedier og bidra til å skape internasjonal frykt. Indirekte må man regne med at både afghanere og internasjonale aktører med tilholdssted i Kabul ble påvirket av signaler om at selv ikke Kabul er trygg. De som allerede støtter og sympatiserer med Taliban, ble styrket i troen på at bevegelsen er på fremmarsj. En eventuell påvirkning på det globale publikum som ikke har interesser i Afghanistan, virker mer utilsiktet. Denne gruppen kan likevel la seg påvirke av frykten slike aksjoner kan skape utover operasjonsteateret.

162 Richard A. Opper, “Obama’s Special Envoy Arrives in Afghanistan”, *New York Times*, 12. februar 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

Budskapet ble videreformidlet på internett og via telefon til aktuelle nyhetsmedier. Disse mediene er valgt for å spre meldingen så hurtig og så bredt som mulig. Den hurtige reaksjonen og meldingens detaljrikdom tyder på god kommunikasjon mellom de utøvende aksjonistene og mediaorganisasjonen.

Effekten ved denne type spektakulære aksjoner synes å være nasjonal, regional og global oppmerksomhet over et kortere tidsrom. I løpet av dette tidsrommet rekker Taliban å vise handlekraft, tilstedeværelse, skape mistillit til det internasjonale samfunns strategi og skape frykt blant de som tar avstand fra Taliban nasjonalt og regionalt, samt hos de nasjoner som har styrker i Afghanistan.

En annen effekt er at sikkerheten vil bli skjerpet i Kabul, i alle fall for en periode, noe som vil binde opp ytterligere ressurser til dette formål. I tradisjonell forstand er slike aksjoner som rene terrorhandlinger å betrakte. De skaper en følelse av utrygghet og uforutsigbarhet, selv i hovedstaden, blant både afghanere og utlendinger. Temporært vil det redusere bevegelsesfriheten hos innbyggerne, som i mange tilfeller vil holde barn hjemme fra skolen og selv begrense ferdsel utenfor egen bolig.

ISAFS MULIGHETER FOR MOTTILTAK

At Taliban evner å gjennomføre denne type operasjoner i hovedstaden, med så stort sikkerhetsoppbud og internasjonalt nærvær, kan oppfattes av omverdenen som at de er nær ved å nå sine mål om å overta makten i landet. Det at hensikten med aksjonen var å sende et tydelig budskap om at Taliban ikke aksepterer behandlingen av fengslede talibanfanger, kan kanskje ses på som underordnet i denne sammenheng, men er likevel et virkningsfullt propagandaargument som kan begrenses. Det viktigste signalet var kanskje å vise evne og vilje til aksjoner av denne størrelsesorden. Uansett hvem som hadde hatt ansvaret for sikkerheten i Kabul, kan man aldri forsikre seg fullstendig mot aksjoner som belager seg på selvmord, et svært virkningsfullt "våpen" som vanligvis krever lengre tids bearbeiding av aksjonisten.

At deres aksjonsform rammer sivile, står i sterk kontrast til mulla Omars oppfordringer om skånsomhet, og at de selv skrur opp antallet drepte og sårede i sin melding, kan begge deler være grunnlag for motpropaganda.

På bakgrunn av dette har jeg valgt følgende tema for motpropagandatiltak:

1. Talibans påstander om tortur og drap
2. Talibans bruk av selvmordsaksjoner
3. Talibans voldsbruk mot sivile

Talibans påstander om tortur og drap

Det mest sentrale argumentet for aksjonen, selv om dette ikke nødvendigvis er den virkelige årsaken, er behandlingen talibanfanger får i fengsel.

Løslatelse av talibanfanger har vært en gjenganger ved forhandlinger om gisler tatt av Taliban. Dette kravet er blitt imøtesett ved flere anledninger, noe som kan ha bidratt til ytterligere gisselaksjoner. Taliban kjenner også til hvor politisk følsomt fangebehandling er i Vesten, og hvilken motstand som eksisterer når det gjelder tortur. Å spille på denne følsomheten i sin propaganda er sannsynligvis nøye gjennomtenkt for å vinne støtte blant afghanere og skape splittelse i det internasjonale samfunns samhold og enighet om oppdraget i Afghanistan.

Human Rights Watch skriver i sin rapport for 2008: "The US military operates in Afghanistan without an adequate legal framework, such as a status-of-forces agreement, and continues to detain hundreds of Afghans without adequate legal process."¹⁶³

Dette understreker behovet for større åpenhet og juridisk dekning for håndteringen av fanger.

Et *indirekte motsvar* som vil kunne dempe dette årsaksforholdet er å informere om en reform av de juridiske forholdene i afghanske fengsel. I tillegg til signalene om at Guantanamo-fengselet skal stenges, er en revidering av prosedyrer for rettferdig rettsbehandling for alle fanger en mulig respons, selv om det går langt i å innrømme at Taliban har rett. Ifølge den amerikanske opprørsbekjempelsesdoktrinen FM 3-24 skal fanger behandles profesjonelt, og journalister og representanter for vertsnaasjonen kan inviteres til fengslene for med egne øyne se hvordan fangene behandles.¹⁶⁴ Denne type åpenhet kan være en løsning også for Pol-e-Charkhi-fengselet, igangsatt som et tiltak koordinert mellom IO og PAO.

President Obamas frigivelse av dokumenter om CIAs bruk av tortur, og en påfølgende endring av retningslinjer for fangebehandling generelt, er et skritt i retning av å avvæpne Talibans argumentasjon.¹⁶⁵ For ISAFs del blir det i denne sammenheng viktig å profilere åpenhet og internasjonalt godkjente retningslinjer for fangebehandling.

Talibans bruk av selvmordsaksjoner

De siste par årene har det vært gjennomført flere større talibanaksjoner i Kabul og andre steder i Afghanistan, som krever planlegging, koordinering, materiell

163 Human Rights Watch, *World Report 2009: Events of 2008* (New York: Human Rights Watch, 2009), 215.

164 US Army, FM 3-24, 5-9.

165 Demetri Sevastopulo, "Obama defends torture memo to CIA", *Financial Times*, 21. april 2009, lesedato 20. mai 2009 <online>.

og trent personell. Både angrepet på Hotell Serena (januar 2008), attentatet mot president Karzai på frigjøringsdagen for tilbaketrekningen fra Sovjetunionen (april 2008) og angrepet på den indiske ambassaden (juli 2008), som alle tre fant sted i Kabul, er eksempler på denne utviklingen.¹⁶⁶ Utenfor Kabul var frigjøringen av 350 fanger fra fengselet i Kandahar av de mest markante.¹⁶⁷

Fellesnevneren for de fleste av disse spektakulære aksjonene er at de er basert på viljen til martyrdød. Derfor er det andre punktet som kan benyttes som mulighet for motpropaganda knyttet opp til selvmordsaksjonistens rolle.

Å gå så langt som å ville ofre sitt liv for Talibans sak er noe som bygges opp over flere år. Enten ved grundig institusjonell indoktrinering, som eksempelvis kan finne sted ved religiøse skoler – madraser, eller ved at man over tid oppfatter sin livssituasjon så utålelig og meningsløs at man søker en utvei og samtidig mening ved å dø for en tilsynelatende viktig nasjonal og etnisk sak. Samtidig oppnår man den heder og ære martyrdøm gir, både for seg selv og sin familie, samt at de etterlatte ofte får et økonomisk løft. Tradisjonen med selvmordsangrep er ikke utbredt i verken Afghanistan eller Pakistan, men rekrutteringsgrunnlaget er stort, og Taliban har derfor lagt mye anstrengelser i å rettferdiggjøre denne praksisen.¹⁶⁸ Taliban glorifiserer selvmordsbomberne og kaller dem “our atomic bombs” eller “Mullah Omar’s missiles”.¹⁶⁹ Taliban rekrutterer hovedsakelig fra hjemløse og marginaliserte pashtunske ungdommer fra pakistanske madraser og blant afghanere i pakistanske flyktningleire, som samtidig får anledning til å forsørge sin familie en periode med sitt offer.¹⁷⁰

En selvmordsaksjonist er et virkningsfullt våpen som praktisk talt er umulig å forsikre seg hundre prosent mot. Å ofre sitt liv på denne måten understreker vektingen av *vilje* i Rupert Smiths fiktive formel $Kampevne = Materiell \times Metode^2 \times 3 Vilje$.¹⁷¹ For Taliban er dette en eksistensiell krig, i motsetning til ISAF som betrakter Afghanistan som en begrenset krig. I dagens situasjon vil ikke Nato kunne konkurrere på viljefaktoren, men vil måtte satse på metodefaktoren som med tilstrekkelig innsats vil være avgjørende for kampevne i henhold til formelen. Dette har også betydning for befolkningen som sentral aktør i diamantmodellen, hvor deres oppslutning kan preges av spørsmålet om hvilken påvirkningsmulighet Taliban vil ha den dagen de internasjonale styrkene trek-

166 Zabihullah Mujahid, “Martyrdom attack performed in capital, Kabul city”, *AfghanWire.com*, 14. januar 2008, lesedato 21. mai 2009 <online>.

167 Sami Yousafzai, “Inside the Prison Escape”, *Newsweek Magazine*, 30. juni 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

168 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 24.

169 Rashid, *Descent into Chaos*, 366.

170 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 3.

171 Smith, *The Utility of force*, 242.

kes ut. Frykten for fremtidige represalier kan derfor være en hemsko for dagens oppslutning, noe Eide understreker når det gjelder befolkningens posisjonering i forhold til Taliban.

Viljen til selvmord gjør fysiske mottiltak underordnet. Det som kreves er en holdningsendring hos aksjonisten i retning av å verdsette sitt eget liv tilstrekkelig til ikke å søke martyrdom. Å motarbeide indoktrineringen som skjer i madrasaene, og bidra til bedre levekår blant flyktninger, kan være viktige tiltak, men siden Pakistan ligger utenfor ISAFs operasjonsområde er det problematisk å gjennomføre organisert påvirkning av disse målgruppene. AfPak-strategiens oppfordring om helhetlig tilnærming og samarbeid kan være en måte å adressere problemet på. Denne narrativen, som ISAF støtter, kan bidra til å fokusere på menneskeverd og oppfordre pakistanske myndigheter til å føre større grad av kontroll med madrasaene eller tilby alternativt skoletilbud og bedre forhold for barna det gjelder.

Ved å gjenta narrativen i alle fora som en mot-indoktrinering mot Talibans indoktrinering taler dette for motpropaganda-teknikken *vaksinering*. I denne sammenheng kan det også vises til Koranen, hvor selvmord betraktes som synd og ikke-muslimsk,¹⁷² selv om martyrdom, hvor man tar med seg fiender i døden, hos islamistiske fundamentalister anses som en gloriøs måte å dø på og ikke defineres som selvmord.¹⁷³ Sent i 2009, i kjølvannet av en rekke alvorlige selvmordsaksjoner som rammet flere hundre uskyldige pakistanere, ble det presentert en resolusjon fra et enstemmig råd blant de religiøse lederne i Pakistan, hvor selvmordsaksjoner forbyes og fordømmes som uislamisk.¹⁷⁴

De siste åtte aksjonistene ble kort tid etter tatt hånd om av politiet, hvorav den ene ble drept. Det skulle vise seg at aksjonen ble planlagt og styrt fra Pakistan.¹⁷⁵ Derfor kan en annen motpagandateknikk være *avledning*, hvor en informasjonskampanje (PSYOPS/PAO) leder oppmerksomheten vekk fra Talibans spektakulære aksjon og over på afghanske sikkerhetsstyrkers heltemot. De overtok ansvaret for sikkerheten i Kabul fra ISAF sommeren 2008,¹⁷⁶ håndterte situasjonen og fant raskt de siste åtte aksjonistene. Eide fremhever også myn-

172 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, 24.

173 Sunniva Lye Axelsen, "Selvmord i Islam" (masteroppgave, Universitetet i Bergen, 2006), 4.

174 Frank Kaufmann, "Pak religious leaders declare suicide attacks 'haram'", *irfwp.org*, 15. desember 2009, lesedato 7. jan 2009 <online>.

175 M. Karim Faiez og Laura King, "7 suspects held in Afghanistan attacks", *Los Angeles Times*, 19. mars 2009, lesedato 21. mai 2009 <online>.

176 Silje Bryne, "Nato gir fra seg Kabul", *Dagbladet*. 28. august 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

dighetenes evne til å respondere som langt bedre enn tidligere, inkludert bedre etterretning og koordinering mellom de ulike sikkerhetsinstitusjonene.¹⁷⁷

Her kan man vurdere å publisere bilder av de tilfangetatte som ikke fikk lide martyrdøden, men som heller imøtegår en lang fengselsstraff etter å ha bidratt til en slik uislamsk massakre på sivile, kvinner og barn. En mislykket selvmordsaksjonist kan ha en preventiv effekt overfor andre potensielle. En slik kampanje bør komme fra det afghanske justis- eller innenriksdepartementet med myndighetenes signatur siden de afghanske sikkerhetsstyrkene sto for bragden.

Talibans voldsbruk mot sivile

Mulla Omar har ved flere anledninger oppfordret sine tilhengere om å skåne sivilbefolkningen, noe som også kommer tydelig frem i hans eid-uttalelser. Bombeeksplosjonen ved den indiske ambassaden i juli 2008 drepte over 40 sivile.¹⁷⁸ Taliban nektet for å ha vært involvert i denne og andre bombeaksjoner som dreper et stort antall sivile. Da var det bekvemt at den afghanske krigsherren Jalaluddin Haqqani, som har gått i allianse med Taliban, tok på seg ansvaret.¹⁷⁹ “Kabul Raid” drepte flere enn 20 og såret nærmere 60, hvorav mange av disse var ansatte i de offentlige bygningene. Taliban selv meldte at de over 100 drepte var ansatte fra øverste sivile og militære nivå, samt politi og sikkerhetspersonell, mens de over 150 sårede ble beskrevet som “andre”.

Eide mener hendelsen åpenbart viser at Taliban har evnen til sofistikerte angrep mot mål midt i byen. Han understreker at også afghanerne ble mer skremt denne gangen, da angrepet var rettet mot en bredere gruppe av befolkningen, og forsterkede sikkerhetstiltak og økt antall politi kom etter instruks fra innenriksministeren.

Ifølge Cox skaper Talibans egne aksjoner ofte en kontraeffekt i forhold til deres egen målsetning. Eksempelvis står de for langt flere sivile tap enn koalisjonen, og de er meget sårbare i de tilfellene hvor de forårsaker dem.

Rashid kaller oppdukkende muligheter som Taliban utnytter for “lucky hits”, og han synes det er ufattelig (mindboggling) at de kan være så raske med å komme på banen å utnytte dem til egen fordel.

Selv om de økte sikkerhetstiltakene tyder på at aksjonen spredte frykt, tilsier modellene som beskriver motpropaganda at narrativen ikke skal rokkes

177 Eide viser også til bomben som gikk av utenfor den tyske ambassaden i februar 2009 som viste at regjeringen er bedre rustet til å respondere.

178 BBC, “Bomb rocks India embassy in Kabul”, *BBC News*, 7. juli 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

179 Halvor Tjønn, “Pakistans mektige skyggeregjering”, *Aftenposten*, 15. oktober 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

ved. Nasjonalt, regionalt og globalt må man ikke endre atferd eller vise frykt, selv om det er lett å bli reaktive på slike hendelser. Endringer eller åpne uenigheter innad i koalisjoner eller allianser som respons på motstanderens handlinger, viser effekt og oppmuntrer til ytterligere aksjoner.

Et angrep av denne størrelsesorden i hjertet av Kabul signaliserer til omverdenen Talibans evne og vilje. Oppmerksomheten står imidlertid ikke i stil til Talibans reelle makt og innflytelse, noe også Eide antyder når han viser til Talibans uttalelser sommeren 2008, hvor de hevdet å ha omringet Kabul og truet byens sikkerhet, noe som ikke stemte.

Igen ser man viktigheten av, og mulighetene ved, det kognitive domenet som arena og at det er i dette domenet Taliban må kontres, da det tross alt er her krig vinnes og tapes.

Ser man denne aksjonen i forhold til Mao Zedongs trefasestrategi, kan den knyttes til strategiens andre fase som handler om en eskalering av opprøret mot regjeringsstyrker og offentlige bygninger.¹⁸⁰ Det vil si at Taliban har fått ønsket oppslutning og rekruttert tilstrekkelig antall soldater til å kunne gå inn i neste fase. Men ser man på det beskjedne antall afghanere som ønsker Taliban tilbake ved makten,¹⁸¹ ser ikke Maos strategi ut til å gjelde for Taliban og forholdene i Afghanistan. Det er med andre ord ikke grobunn for revolusjon basert på et ideologisk grunnlag.

Både aksjonen og budskapet var rettet mot de afghanske myndighetene (staten) og det internasjonale samfunn, mens de mer indirekte var rettet mot den afghanske befolkningen for å vise tilstedeværelse og handlekraft som maktfaktor. Dette underbygger Rashids utsagn om at Talibans propaganda er rettet mot alle:

It's directed at NATO, it's directed at the public, it's directed at the Afghan Government, it's directed for everyone. But mostly it is used in order to build up a support-base or increasing their support-base. Either through fear, or through a sense of awe and wonder about their achievements.

I dette tilfellet er trolig både frykt, respekt og forundring karakteristisk for effekten av aksjonen. Cox er av samme oppfatning, men setter opp en generell prioritert rekkefølge med det afghanske folk først, deretter den afghanske regjeringen, nabolandene, ISAF og til slutt det internasjonale samfunn. Dette eksemplet isolert, med tydelige budskap til den afghanske regjeringen og USA, kan være

180 Mao og Griffith, *On Guerrilla Warfare*, 20–22.

181 BBC/ABC/ARD, Afghan Opinion Survey, 8.

i strid med Cox' rekkefølge, men på den annen side er det nok ingen tvil om at afghanerne påvirkes av aksjonen. Eides rekkefølge har også den afghanske befolkningen først, men det internasjonale samfunn før afghanske myndigheter.

Et motpropagandatiltak i denne sammenheng kan være gjennom *indirekte motsvar* å overse eller nedverdige Talibans budskap ved å introdusere en ny argumentasjonsrekke som fokuserer på helt andre deler av meldingen enn det som var hensikten. Ved å henvise til mulla Omars gjentatte oppfordringer om skånsomhet overfor sivilbefolkningen, kan man benytte antallet drepte og sårede sivile for å sverte Taliban. Dette kan eksempelvis fokuseres mot å diskreditere mulla Omar på grunn av manglende lederskap, eller antyde at hans oppfordringer ikke følges av hans egne. Lydighet står sentralt i Talibans ideologi, og mujahedin skal være ydmyke, spre brorskap og kjærlighet. Aksjonen, som står i kontrast til dette budskapet, kan tyde på at selv hans egne mujahedin ikke respekterer ham. En slik kampanje kan bidra til å så splid innad i Taliban, ved å sette det øverste lederskapet og de lokale kommandantene mot hverandre, eller så en spire til uoverensstemmelser mellom mulla Omar og alliansepartneren Haqqani. Man skal på den annen side være bevisst at slike tiltak kan resultere i nye motsvar eller aksjoner, som har til hensikt å bevise samhold mellom partene og som igjen kan skape farlige situasjoner for sivilbefolkningen.

Talibans sterke overdrivelser av antallet døde og sårede kan også benyttes som forsterkende for budskapet, ved å signalisere at de i tillegg til å ha drept og såret sivile også "skryter" av det.

Motsvar som dette må gjennomføres på basis av grundige målgruppeanalyser og treffe der hvor det er grobunn for effekt. Budskapene må ikke være direkte, men målgruppen må trekke konklusjonene selv.¹⁸²

Sivile tap etter ISAF-operasjoner

22. august 2008 gjennomførte amerikanske styrker en luftoperasjon mot det som i henhold til etterretningsinformasjon skulle være en samling av talibansoldater i landsbyen Azizabad i Herat-provinsen vest i Afghanistan.¹⁸³ Amerikanske talsmenn estimerte antallet drepte til fem talibansoldater. Etter anklagene om et atskillig større antall drepte ble det iverksatt en etterforskning for å få greie på de reelle forholdene.

FNs spesialutsending til Afghanistan, Kai Eide, kunne tidlig konstatere fra pålitelige kilder at så mange som 92 sivile hadde blitt drept i angrepet, og omlag

182 Nato, AJP-3.10.1, D-4.

183 Salam Kahn, *Al-Emarah*.

60 av disse var barn.¹⁸⁴ Han uttalte også klart at slike hendelser svekker afghanernes tillit til de internasjonale styrkene, og ikke minst tillitten til den afghanske regjeringen som allerede sliter med anklager om å være svak, korrupt og uten evne til å påvirke det internasjonale militære bidraget.¹⁸⁵

President Karzai var rask med å be forsvars- og utenriksministeriene sine om å revidere det juridiske grunnlaget for det internasjonale militære nærværet i Afghanistan for om mulig å sette en stopper for luftangrep mot sivile mål, ukordinerte husransaker og ulovlig arrestasjoner av afghanske sivile.¹⁸⁶ I tilfellet Azizabad ble en afghansk general og en afghansk major avskjediget umiddelbart for å gi feilaktige opplysninger til de amerikanske styrkene, og en tredjemann ble dømt til døden i Herat i Vest-Afghanistan for dette.¹⁸⁷

AZIZABAD-TRAGEDIEN

Mulla Omars eid-uttalelse 30. september 2008, som kom åtte dager etter den fatale luftoperasjonen, innleder med å vise sympati med alle de familier som har mistet familiemedlemmer i det han beskriver som inhumane, lovløse, nådeløse og feige luftangrep, blant annet i Herat.

I en oversikt over *De internasjonale styrkenes fiasko i Afghanistan i 2008*, utstedt av Afghanistans islamske emirat (Taliban), står følgende beskrevet innledningsvis:

In 2008, though the invading forces of crusaders led by the USA brought down a bloodbath on the Afghans, by killing and injuring thousands of them, razing villages to dust in their whole totality as a result of brutal bombardment; turning ceremonies and functions of joys and festivities into carnage scenes, gate crashing into houses and punctuating our miserable and oppressed country men with bullets; they let their trained dogs to bite children and women and did what they could of all oppressions and atrocities. But despite that, in 2008, the Mujahideen of the Islamic Emirate sustained on them defeats in military, political and social fields.¹⁸⁸

184 Tom Coghlan, "Harrowing video film backs Afghan villagers' claims of carnage caused by US troops", *Times Online*, 8. september 2008, lesedato 21. mai 2009 <online>.

185 Jon Boone, "UN says air strikes killed 90 Afghans", *Financial Times*, 26. august 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

186 Ibid.

187 Nick Meo, "Afghan villager sentenced to death for 'wrong information' which caused bombing tragedy", *Telegraph*, 28. feb 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

188 Islamic Emirate of Afghanistan, "The Invaders 'Fiasco in 2008 and Their Empty Battle Fields in the New Year'", *Theunjustmedia.com*, 8. jan 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

Dette beskriver i sterke, billedlige vendinger hvordan Taliban ønsker at målgruppen skal oppfatte ISAFs operasjoner. Det er tuftet på hendelser som har fått oppmerksomhet i vestlige medier, noe som viser at forfatteren av meldingen følger internasjonale medier for å finne følsomme tema han kan bruke i sine fordømmelser.

I både eid-uttalelsen og “fiasko-oversikten” kommer kilden tydelig frem, enten den er mulla Omar selv eller det Afghanistans islamske emirat, men innholdet er overdrevet og må derfor karakteriseres som *grå propaganda*.

Innholdet viser klart et reflektert syn på hva som er sensitive tema i vestlig debatt, og dette har til formål å vinne sympati for Taliban, både hos afghanerne så vel som andre målgrupper regionalt og globalt.

På grunn av de sterke overdrivelsene er det nødvendig med en viss sympati for Taliban for ikke å forkaste budskapet som annet enn meningsløs propaganda. Den som har sitt informasjonsgrunnlag fra vestlige medier vil ikke kjenne igjen beskrivelsene fra Taliban. De som i utgangspunktet har en anti-amerikansk holdning vil kunne la seg farge av denne uttrykksformen. Derfor vil denne psykologiske teknikken ha størst påvirkningskraft lokalt og til en viss grad regionalt.

Detaljene som benyttes i argumentasjonen som bombing av landsbyer og ved noen anledninger seremonielle aktiviteter, husransaker og bruk av hunder, kan kjennes igjen fra mediedekningen de siste årene. Derfor kan informasjonen sies å være basert på reelle hendelser. Innholdet er målrettet i kritikken av det vestlige nærværet, spesielt USA, og spår landets undergang og egen seier.

Taliban benytter i økende grad katastrofale hendelser hvor sivile rammes til å styrke sin egen legitimitet, til tross for at de ifølge FN sto bak 55 prosent av sivile tap i 2008 og 67 prosent i 2009.¹⁸⁹ Ved å finne argumenter for å sverte den part som internasjonalt har det moralske overtaket, som mandat fra FN, Bonn-avtale eller Nato-vedtak, søker de å styrke sin egen stilling som den legitime styresmakt i Afghanistan. Ved at Taliban i sin argumentasjon bevisst spiller på vestlig medias fordømmelse av vestlige styrkebidrag, kan det vurderes som et ufrivillig budskap at Taliban fokuserer på det kognitive domenet. De kan ha innsett at det er kun der de vil kunne vinne, noe som også understrekes ved sitatets siste setning om seire på det politiske og sosiale felt.

Det kan synes som at målgruppen for Talibans budskap om Azizabad-katastrofen først og fremst er den afghanske befolkningen, for å svekke tillitten til de internasjonale styrkene og til sentralregjeringen som lar slike følgeskader

189 UNAMA, *Afghanistan: Annual Report*, ii; UNAMA, *Annual report on protection of civilians in armed conflict*, 2009. 2010, lesedato 26. februar 2010 <online>.

skje gang på gang.¹⁹⁰ Om målgruppen er positiv, nøytral eller negativ til Taliban er ikke relevant i dette tilfellet. Når FN opplyser om store sivile tap, som tilfellet i Azizabad, vil det hos alle målgrupper, tilsiktede eller utilsiktede, ha en negativ virkning. Spørsmålet i motpropagandasammenheng er *hvor* negativt.

Antallet mediekkanaler som kan benyttes til å spre denne type informasjon er nærmest ubegrenset. Det som gjør informasjon om hendelsen propagandamessig viktig og effektiv er hvem informasjonen kommer fra og hvor raskt. Så lenge kilden er lokal har den størst troverdighet, og jo lenger tid det tar fra nyheten når nyhetsmediene til den adresseres av den internasjonale styrken, desto mer innarbeidet blir den første versjonen.

I tillegg til de forskjellige spredningsmåtene på internett kan rykter, night-letters, DVD med filmklipp, hentet ned fra internett eller filmet i landsbyen med mobilkamera, være alternative spredningsmåter til målgrupper som ikke har tilgang til nyhetsmedier eller internett.

Effekten som kan hentes ut av å spre denne type propaganda er hurtigvirkende og kan lett få et internasjonalt nedslagsfelt. Her behøves ikke mye overtalelse for å fordømme USA og det internasjonale styrkenærværet. Bildene og tallene taler for seg. Her er det kun snakk om hvor effektivt Taliban kan utnytte feilbombingen til egen nytte.

ISAFS MULIGHETER FOR MOTTILTAK

Denne hendelsen representerer noe av kompleksiteten i opprørsbekjempelse, hvor konvensjonelt underlegne opprørere oppfatter det som imperativt å ty til operasjonsmønstre som for eksempel bevisst ta dekning blant sivilbefolkningen. Når uskyldige sivile rammes, får det internasjonal oppmerksomhet. Dette vet Taliban å utnytte i sin propaganda.

Da er det helt sentralt i en motpropagandasammenheng at man bestreber seg på å redusere alle kilder til negativ oppmerksomhet. Ut ifra analysen vil jeg trekke frem to punkter som kan vurderes som muligheter i motpropagandasammenheng:

1. Medieberedskap for å sikre hurtigere respons ved hendelser.
2. Forberede målgruppene ved å kommunisere mål og hensikt.

190 Tom Coghlan, "Harrowing video film backs Afghan villagers' claims of carnage caused by US troops", *Times Online*, 8. sep 2008, lesedato 21. mai 2009 <online>.

Medieberedskap

Ifølge Cox er sivile tap det mest sensitive tema ISAF må håndtere og en opplagt sårbarhet for koalisjonen, som Taliban vet å utnytte: “Their messaging is attuned to such events and they are quick to offer up views (often false ones – but they don’t care!).” Hendelser som den i Azizabad forårsaker friksjon. Den afghanske regjeringen og frivillige organisasjoner er spesielt følsomme, men det er også problematisk for de deltagende nasjonene. Utviklingen har medført at det medio 2008 ble lansert et taktisk direktiv for ISAF, som styrer bruken av våpen og hvor nøkkelordet er proporsjonalitet. Det har til hensikt å redusere slike hendelser og, dersom de skulle oppstå, være gjenstand for behørig etterforskning og rapportering. Kommunikasjon med den afghanske regjeringen, NGOer og media er blant nøkkelelementene i håndteringen.¹⁹¹

På samme tidspunkt som direktivet ble lansert, kom også Crisis Groups rapport som anbefaler troppebidragsytende nasjoner å holde seg klart innenfor internasjonal lov, og at de umiddelbare militære gevinstene av luftmakt veies opp mot de langsiktige konsekvensene.¹⁹² Proporsjonalitetsprinsippet i folkeretten tilsier at dersom et mål anses som tilstrekkelig verdifullt for den overordnede målsetningen med operasjonen, kan et begrenset antall sivile drepte tillates. Det er imidlertid kun ved helt spesielle tilfeller, og beslutningen må fattes på høyeste nivå i det operasjonelle hovedkvarteret. Eide, som selv har vært involvert i arbeidet etter denne tragedien, konstaterer at den, mer enn noen annen, bidro til å svekke støtten til det internasjonale samfunn i den afghanske opinionen. Hendelsen skjerpet atmosfæren mellom Afghanistan, særlig Karzai, og de store internasjonale aktørene, spesielt USA og Storbritannia. UNAMA gikk offentlig ut, basert på egen rapport, og sa seg uenig med de militære uttalelsene, noe som medførte at UNAMA kom styrket ut av situasjonen, spesielt blant afghanerne, men også i store deler av det internasjonale samfunn. Eide legger til at hendelsen også førte til en evaluering av bruk av flystøtte, samt etablering av nye, forbedrede rutiner for samarbeid etter hendelser der sivile tap er et mulig resultat mellom Afghanistan, de internasjonale styrkene og FN.¹⁹³ Rashid kommenterer ikke denne saken spesifikt, men knytter den til samme effekt som gjelder for spektakulære aksjoner, hvor Taliban er imponerende raske med å respondere på hendelser som kan bidra til å styrke deres sak. Dette vitner om et effektivt rapporteringsnettverk som fanger opp og leverer informasjon, med en påfølgende medieberedskap for videreformidling.

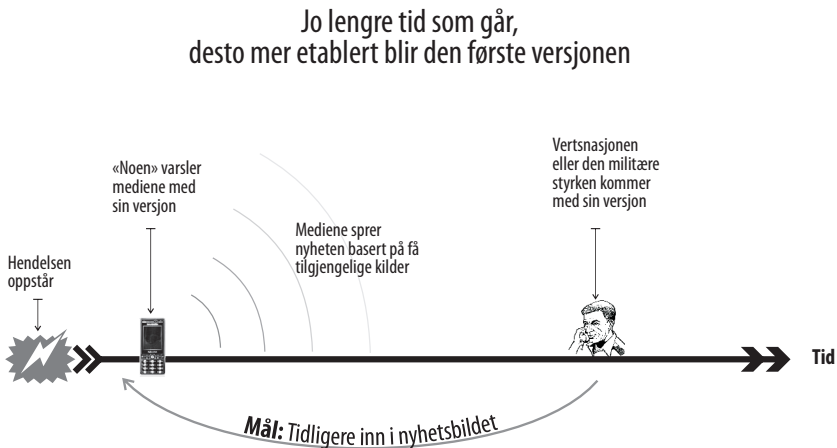
191 Phil Cox, intervju 2009.

192 Crisis Group, *Taliban Propaganda*, iii, pkt 7.

193 Kai Eide, intervju 2009.

Jeg har funnet det hensiktsmessig å synliggjøre denne problematikken ved en egen analogi og vil i denne sammenheng introdusere “betonganalogien”. Den illustrerer hvordan de først innkomne meldingene til en nyhetsredaksjon gjerne danner de store overskriftene, så lenge de ikke motsies med klare bevis på at de ikke stemmer eller trenger korreksjon.

De internasjonale styrkenes dilemma er at det tar tid å skaffe kvalitetssikret informasjon om de reelle resultatene av et luftangrep. Før de legges frem blir ofte den første versjonen stående uimotsagt og får anledning til å herdes i publikums bevissthet. Motreaksjoner fra publikum viser seg tidligst hos dem som befinner seg nærmest operasjonsområdet og som handler basert på de første opplysningene, eventuelt i form av opptøyer eller angrep mot de internasjonale styrkene. I en tid hvor mediebildet formes nesten umiddelbart etter en hendelse, er det svært viktig å være klar over denne situasjonen og handle deretter. Et motiltak for å forhindre at motstanderen skal få maksimalt utbytte propagandamessig er å etablere en medieberedskap for å håndtere henvendelser og komme med faktainformasjon så tidlig som mulig etter en hendelse, selv om denne informasjonen kun er 80 prosent kvalitetssikret.

Figur 3: *Betonganalogien*

Ifølge FM 3-24 skal man innrømme feil og forklare dem så fullstendig som mulig, men ikke forklare eller kommentere feil gjort av vertsnasjonen.¹⁹⁴ I dette tilfellet var det to afghanske hæroffiserer som hadde bidratt til feilbombingen ved ukritisk å viderebringe informasjon fra en informant.

FM 3-24 argumenterer for at informasjonen må ut så fort som mulig, uten å vente på alle resultater før man går ut med informasjonen: “Do not delay announcements while waiting for all results.”¹⁹⁵ Dette kan være et helt nødvendig tiltak for å unngå at en feilaktig eller uønsket nyhet herdes i folks bevissthet ukommentert, og i tråd med motpropagandateknikken *komme i forkjøpet*. Imidlertid skal man være bevisst at de første tallene på drepte sivile som kom fra amerikansk hold, sto i grell kontrast til rapportene som ble ringt eller teksten inn til redaksjonen i afghanske og arabiske nyhetsmedier, noe som økte nyhetsverdien. Derfor må den informasjonen man slipper være så realistisk som mulig.

Når tallene fra amerikanske hold og fra FN og afghanske myndigheter i dette tilfellet stemte så dårlig overens, kan det være klokt å umiddelbart innta en ydmyk holdning og initiere en uavhengig etterforskning samt lovnad om kritisk gjennomgang av eksisterende rutiner. Dette er tiltak vi kjenner igjen fra det daglige mediebildet, men som kan være greie forholdsregler også i denne type situasjoner. Dette kan appliseres til motpropagandateknikken *ryktekontroll* ved at man leverer rettidig informasjon til befolkningen for å unngå ukontrollert ryktespredning og uønskede tilstander.

Ved å gjennomføre en uavhengig og etterrettelig etterforskning, bidrar man til å bygge tillit. En etterforskning av Azizabad-tragedien ble iverksatt og viste at de amerikanske styrkene mottok informasjon fra en sivil sikkerhetsvakt. I tillegg til å være en kilde for amerikanerne hadde sikkerhetsvakten tilknytning til al-Qaida og ga av den grunn amerikanerne feil informasjon om at talibankommandanten mulla Siddiq skulle oppholde seg der.¹⁹⁶

Befolkningen i Azizabad krevde at den som hadde gitt amerikanerne feilinformasjon skulle bli satt under tiltale. Muhammed Nader, mannen som ga amerikanerne informasjonen via tjenestemenn i den afghanske hæren, har innrømmet å ha overlevert informasjonen. Han ble i februar 2009 dømt til døden av en domstol i Herat for spionasje og for å gi feilinformasjon som førte til 90

194 US Army, FM 3-24, 5-9.

195 Ibid.

196 Jeremy Page, “89 Afghan civilians die in ‘tragic’ US air strike”, *Times Online*, 25. august 2008, lesedato 22. mai 2009 <online>.

uskyldiges død.¹⁹⁷ Dette ble rapportert av journalisten Nick Meo for *The Telegraph*, som i samme artikkel konstaterer:

In areas where the fighting is at its height like Helmand Province, where British troops are based, such incidents of collateral damage cause terrible damage to Nato's efforts to win hearts and minds. They are also used effectively by the Taliban for propaganda.¹⁹⁸

Cox bruker uttrykket "first with the truth", når det gjelder satsingen på etterforskning og rapportering av kontroversielle hendelser. Betonganalogien tilsier at ISAF må være først på tidsaksen og dermed legge premissene for hvilket budskap som skal få herde i publikums bevissthet – i det kognitive domenet.

Rashid gir uttrykk for at han ikke kan forstå hvorfor ikke amerikanerne blokkerer kommunikasjonsmulighetene til Taliban for dermed å redusere deres medieberedskap. En slik blokkering kan sammenlignes med motpropagandateknikken *begrensende tiltak*, som går ut på å nekte publikum tilgang til motstanderens propaganda. Å blokkere sambandet til motstanderen går inn under en annen IO-aktivitet, nemlig *elektronisk krigføring*. Jamming av mobiltelefon er mulig, men på den annen side kan man gå glipp av mye verdifull etterretningsinformasjon.

Diamantmodellen fokuserer på befolkningen som felles målgruppe for både "staten" og "motstaten" i opprørsbekjempelse. I Azizabad ble det drept over 90 representanter for denne målgruppen, hvorav 60 barn, noe som gjør hendelsen ekstra kritikkverdig. Av forståelige grunner stigmatiserer Karzai og hans myndigheter de amerikanske styrkene som syndebukk og er samstemt med FN. Dermed greier Karzai å ta landsbyboernes side og vende den ulykksalige hendelsen til noe mindre negativt for regjeringen. I tillegg lovet presidenten å se på de gjeldende avtaler mellom sentralregjeringen og de internasjonale styrkene, for å sette en stopper for sivilbefolkningens lidelser. I Vesten kjenner vi dette som en ydmyk holdning, men om den USA-støttede Karzai gjorde dette for å øke sin oppslutning i valget i august 2009, eller om det var et spørsmål om samvittighet, er vanskelig å si. Karzais besøk i Azizabad kan derfor betraktes som et resultat av motpropagandateknikken *avledning*, ved å utnytte stigmatiseringen av amerikanerne til egen fordel. Siden det er en kjerneoppgave for det internasjonale nærværet å bidra til å bygge Karzai-regjeringens legitimitet, så kan slike hendel-

197 Nick Meo, "Afghan villager sentenced to death for 'wrong information' which caused bombing tragedy", *Telegraph*, 28. februar 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

198 Ibid.

ser bidra til å lede oppmerksomheten vekk fra Talibans fordømmelse og heller styrke de afghanske myndighetene.

I kjølvannet etter bombingene i Bala Baluk i Farah-provinsen, ikke langt unna Azizabad, 4. mai 2009, har president Karzai krevd stopp på amerikanske luftangrep i Afghanistan.¹⁹⁹ Et krav som er mer på linje med Talibans målsetting enn ISAFs, og kan dermed karakteriseres som en liten propagandaseier for Taliban, uttrykt i deres påfølgende uttalelse.²⁰⁰ Eide er uenig med Karzai og beskriver et dilemma når han sier:

Videre må man igjen se på bruken av internasjonal flystøtte (men ikke aktuelt å kreve at flystøtte ikke finner sted – heller hvordan og når). Sivile tap gjør at det internasjonale samfunn mister støtte og befolkningen snur seg bort fra oss, eventuelt mot Taliban.²⁰¹

Når verken amerikanerne eller FN har til hensikt å etterkomme kravet, kan hendelsen bidra til stadig økende fremmedgjøring av det internasjonale nærværet. Spørsmålet er hvorvidt Karzai kan komme styrket ut av det.

En annen mulighet i punktet om medieberedskap er motpropagandateknikken *villedning*, hvor man gir et vrangbilde av motstanderens psykologiske aktivitet og vender temaet imot ham. Én vinkling er som tidligere nevnt at Taliban står for de fleste sivile tapene. En annen er Talibans taktikk med sivile som skjold.²⁰² Her blir tidspunkt og fremførelsesmetode avgjørende, ved at man tidlig varsler den dårlige nyheten og “legger seg flat”, for dermed å dempe nyhetsverdien. Deretter kan man i den påfølgende debatten komme med fakta fra FNs rapport og Talibans hensynsløshet overfor sivilbefolkningen, i kontrast til mulla Omars mange oppfordringer om å skåne dem.

Forberede målgruppene

Daværende sjef for ISAF, general David McKiernan, besøkte i april 2009 de eldre i både Helmand og Kandahar for å unnskyldte for tidligere feil og forberede dem på innrykket av flere tusen nye soldater til disse to provinsene. McKiernan uttalte: “I’m trying to connect to the local population in a bottom-up way and

199 Shaun Tandon, “Afghan leader demands air strikes end”, *Yahoo News*. 8. mai 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

200 Islamic Emirate of Afghanistan, “Statement by Islamic Emirate of Afghanistan on the massmartyrdom of the innocent people of Farah Province”, *Theunjustmedia.com*, 8. mai 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

201 Kai Eide, intervju 2009.

202 Jim Garamone, “Taliban Forced Civilians to Remain in Targeted Building, Petraeus says”, *DefenceLink*, 10. mai 2009, lesedato 21. mai 2009 <online>.

try to explain what the new U.S. strategy means and why they're going to see an increased force presence where they live.”²⁰³ Generalen fortalte også hvor styrkene skulle plasseres, når de kunne forventes, og at de skulle eliminere militsenes friområder, hvorpå spesielt det sistnevnte utløste en entusiastisk applaus fra de 250 eldre som hadde kommet fra hele Kandahar.

Dette initiativet er basert på hensikten med “key leader engagement” som en PSYOPS-aktivitet, og kan i vestlig sammenheng gjerne sammenlignes med et publikumsfrieri med den hensikt å være et alternativ til Talibans situasjonsbilde og bidra til at budskapene, som for eksempel presenteres i moskeene, ikke står uimotsagt.

Motpropagandateknikken *vaksinering* kan i denne sammenheng forstås som å forberede en målgruppe på hva som skal skje, slik at målgruppen automatisk avviser meldinger fra en annen kilde. En måte å gjøre dette på er å stadig gi nøktern nyhetsinformasjon til en målgruppe for å skape forventninger om fortsatt tilgang på denne informasjonen. Tanken er at målgruppen vil søke i denne informasjonskanalen for svar ved hendelser som i Azizabad.

Til å gjennomføre dette er PSYOPS den aktiviteten med ressurser nok til å trykke eksempelvis en avis og bidra til å distribuere denne. I dag gir ISAF PSYOPS jevnlig ut en avis som dekker hele Afghanistan, *Sada-e-Azadi* (frihetens røst), med regionale innstikk spesielt tilpasset regionale forskjeller. ISAF PSYOPS dekker også hele landet, med både en radiostasjon og et nettsted med samme navn.²⁰⁴

I Maos geriljatakikk handler det om å reise folkemassene til revolusjon, rekruttere til geriljaavdelinger, oppfordre befolkningen til å motsette seg okkupasjonsmakten og demoralisere fienden. Mao karakteriserte japanernes krigføring som usivilisert barbari, og trakk frem holdninger som hadde fremkommet fra internasjonale organisasjoner som fordømte krigen. Han fremhevet hvor sjanseløse japanerne var og oppfordret til utholdenhet hos kineserne.²⁰⁵

Denne taktikken drar man kjensel på når man leser mulla Omars uttalelse i september 2008, en drøy måned etter Azizabad-feilbombingen. I likhet med Maos beskrivelser av japanerne beskrives amerikanerne og dets allierte som barbarer. Også mulla Omar trekker frem internasjonal motstand mot operasjonene i Afghanistan, og oppfordrer afghanerne til å holde ut.

203 Jason Straziuso, “U.S. General Meets Afghan Tribal Leaders to ‘Explain’ Past U.S. Mistakes”, *CNSNews.com*, 10. apr 2009, lesedato 21. mai 2009 <online>.

204 NATO/ISAF, *Sada-e-Azadi*, 16. mai 2009, lesedato 22. mai 2009 <online>.

205 Mao Zedong og Samuel B. Griffith, *On guerrilla warfare* (Urbana: University of Illinois Press, 1961), 54.

KONKLUSJON

De viktigste kjennetegnene på Talibans propaganda er med hvilken dyktighet de har evnet å tilpasse seg moderne medier og teknologi, og med hvilken rekkevidde og hurtighet de kommuniserer. Deres budskap er tuftet på reelle hendelser, men ofte sterkt overdrevet. De benytter sterke religiøse konnotasjoner som skaper autoritet og legitimitet. Likevel har effekten vært begrenset overfor det afghanske folk, noe som har medført at Taliban i stor grad har måttet ty til skremsels- og væpnet propaganda. Dessuten utnyttes sivilbefolkningen hensynsløst som skjold, noe som har resultert i at sivile har blitt drept eller såret i ISAF-operasjoner, som igjen gir propagandagevinst for Taliban. De kjenner sitt folks kulturelle, historiske, tradisjonelle og språklige parametre. De kjenner dessuten svakhetene hos sin utenlandske motstander og ikke minst mediernes innflytelsesrike rolle. Taliban er en aktør som effektivt utnytter det fysiske domenet til støtte for det avgjørende kognitive domenet, som vi også ser i eksempelet om spektakulære aksjoner.

Mulla Omars eid-uttalelser anses å ha begrenset effekt, men de viser et fokus på å svekke sentralregjeringen for å fremheve sitt eget kandidatur som “emiratets” leder. ISAF kan bidra til å kontre denne propagandaen ved å bygge opp under sentralregjeringens legitimitet.

Selv om Taliban ikke oppnår særlig populær støtte, er det viktig at sentralregjeringens og verdenssamfunnets narrativ om sikkerhet og stabilitet basert på demokratiske og menneskerettsverdier vinner frem. Derfor blir det helt sentralt at Talibans propagandavirkemidler med trusler og henrettelser kontres med sikkerhet på bakken.

Talibans evne og vilje til spektakulære aksjoner som er små i fysisk omfang, men store i kognitiv forstand, har en omfattende propagandaeffekt. Selv om ikke kravet om bedre soningsforhold for talibanfanger fikk størst oppmerksomhet, kan sentralregjeringen og de internasjonale styrkene bedre sitt renommé ved gjøre en innsats på nettopp slike områder.

Et annet forhold er Talibans rekruttering av selvmordsaksjonister. Denne rekrutteringen har både en moralsk, religiøs og humanitær side som kan utnyttes i motpropaganda. Selv om det vil kreve langvarig holdningsskapende innsats, har den elementer som kan utnyttes på kortere sikt.

Talibans omfattende voldsbruk mot sivile, dokumentert av blant andre FN, vurderes som et opplagt motpropagandaargument, men må benyttes forsiktig med tanke på de tragiske tilfellene hvor ISAF forårsaker sivile drepte.

Følgeskader på sivile av krigshandlinger er det umulig å forsikre seg mot, og er det som gir Talibans størst propagandagevinst, men gevinsten av det kan

reduseres. Et av denne studiens klareste funn er at medieberedskapen hos både den afghanske regjeringen og ISAF må styrkes, vist ved betonganalogien. Det vil kontre Talibans avhengighet av å dominere nyhetsbildet for å forme publikums persepsjon.

En annen og mer preventiv innsats mot Talibans påvirkning er å øke forutsigbarheten ved å kommunisere mål og hensikt med ISAFs operasjoner, men også være realistisk til Talibans modus operandi, hvor sivilbefolkningen utnyttes.

Befolkningen står i fokus, og det er hovedsakelig i det kognitive domenet innsatsen må plasseres for å ha en effekt mot Talibans propaganda. For at befolkningen skal være mottakelig, må den ikke-kinetiske innsatsen støttes av kinetiske tiltak som medfører å legge til rette for sikkerhet på bakken. Dette identifiserer tydelig de tette sammenhengene mellom kinetiske og ikke-kinetiske militære operasjoner.

For å lykkes med motpropaganda er man altså prisgitt den overordnede narrativen. *Den* er limet som skal holde bitene i den store fortellingen sammen. Et lim som må være sterkt nok til ikke å bryte når fortellingens mening eller logikk settes på prøve – den mest overbevisende historien.

KILDER

AL-SOMOOD MAGAZINE.

“The Media Activities Of The Taliban Islamic Movement”. *WorldAnalysis*, 17. januar 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://worldanalysis.net/postnuke/html/index.php?name=News&file=article&sid=731>>.

AXELSEN, SUNNIVA LYE.

“Selvmord i Islam”. Masteroppgave, Universitetet i Bergen, 2006.

BARNO, DAVID W.

“House Foreign Affairs Committee Testimony”. 2008, lesedato 20. mai 2009 <<http://foreignaffairs.house.gov/110/Bar04022008.pdf>>.

BBC.

“Bomb rocks India embassy in Kabul”. *BBC News*, 7. juli 2008. Lesedato 22. mai 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7492601.stm>

—. “Taleban ‘appoint new spokesmen’”. *BBC News*, 14. oktober 2005. Lesedato 22. mai 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4342478.stm>.

BBC/ABC/ARD.

“Afghan Opinion Survey”. 5. februar 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/05_02_09afghan_poll_2009.pdf>.

BOONE, JON.

“UN says air strikes killed 90 Afghans”. *Financial Times*, 26. august 2008. Lesedato 22. mai 2009 <http://us.ft.com/ftgateway/superpage.ft?news_id=fto082620080939057078>.

BREKKE, TORKEL.

Kains barn. Oslo: Humanist forlag, 2004.

BRYNE, SILJE.

“Nato gir fra seg Kabul”. *Dagbladet*, 28. august 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.dagbladet.no/nyheter/2008/08/28/545078.html>>.

BURNS, JOHN F.

“Karzai Offers Safe Passage to Taliban Leader if He Agrees to Talks”. *New York Times*, 16. november 2008. Lesedato 20. mai 2009 <http://www.nytimes.com/2008/11/17/world/asia/17afghan.html?_r=1>.

BØCKMAN, HARALD.

Kunsten å krige: Etter Sun Zi. Oslo: Gyldendal, 1999.

CASEBEER, W. D. OG J. A. RUSSELL.

“Storytelling and terrorism: Towards a comprehensive ‘counter-narrative strategy’”. *Strategic Insights* 4, nr. 3 (2005): 1–16.

CHIN, WARREN.

“British counter-insurgency in Afghanistan”. *Defence & Security Analysis* 23, nr. 2 (2007): s. 201–225.

CHRISAFIS, ANGELIQUE.

“Afghanistan: Paris Match pictures ‘promoting Taliban’”, *Guardian*, 5. september 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/sep/05/afghanistan.france>>.

COGHLAN, TOM.

“Harrowing video film backs Afghan villagers’ claims of carnage caused by US troops”. *Times Online*, 8. september 2008. Lesedato 21. mai 2009 <<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/asia/article4699077.ece>>.

CRISIS GROUP.

Afghanistan: The Need for International Resolve. Asia Report, no. 145, 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5285>>.

—. *Countering Afghanistan’s Insurgency: No Quick Fixes*. Asia Report, no. 123, 2006. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4485>>.

—. *Taliban Propaganda: Winning the War of Words?* Asia Report, no. 158, 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5589>>.

DAO, JAMES.

“Afghan Warlord May Team Up With Al Qaeda and Taliban”. *New York Times*, 30. mai 2002. Lesedato 22. mai 2009 <<http://query.nytimes.com/gst/full-page.html?res=9E02E5D61E3BF933A05756C0A9649C8B63>>.

DEYOUNG, KAREN.

“Obama Plans More Funding For Afghan War”. *Washington Post*, 27. mars 2009. Lesedato på 21. mai 2009 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/03/26/AR2009032602135_2.html?hpid=topnews>.

DOUCET, LYSE.

“US envoy weighs Afghan challenge”. *BBC News*, 23. mars 2009. Lesedato 20. mai 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/7958603.stm>.

DYKE, JOHN R.

Unconventional COIN in Afghanistan. 2006, 41–42

FAIEZ, M. KARIM. OG KING, LAURA.

“7 suspects held in Afghanistan attacks”. *Los Angeles Times*, 19. mars 2009. Lesedato 21. mai 2009 <<http://www.latimes.com/news/nationworld/world/la-fg-afghan19-2009mar19,0,4357687.story>>.

FORSVARSTABEN.

Forsvarets fellesoperative doktrine. Oslo: Forsvarets stabsskole, 2007.

FOXLEY, TIM

“Taliban communication skills increase – Mullah Omar speaks with confidence and awareness”. *SIPRI*, 30. september 2008. Lesedato 20. mai 2009 <<http://blogs.sipri.org/Afghanistan/taliban-communication-skills-increase-mullah-omar-speaks-with-confidence-and-awareness>>.

FREEDMAN, LAWRENCE.

The Transformation of strategic affairs. Adelphi Papers, nr. 379. London: Routledge, 2006.

GALL, CARLOTTA.

“Ragtag Taliban Show Tenacity in Afghanistan”. *New York Times*, 4. august 2008. Lesedato 22. mai 2009 <http://www.nytimes.com/2008/08/04/world/asia/04taliban.html?_r=1&fta=y&pagewanted=all>.

GALULA, DAVID.

Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice. Westport, CT: Praeger Security International, 1964.

GARAMONE, JIM.

“Taliban Forced Civilians to Remain in Targeted Building, Petraeus says”. *DefenceLink*, 10. mai 2009. Lesedato 21. mai 2009 <<http://www.defenselink.mil/news/newsarticle.aspx?id=54272>>.

HASSAN, ABU.

“News from Afghanistan 17/4/2009”. *Al-Qimmah*, 17. april 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.alqimmah.net/showthread.php?t=4960>>.

HEMMING, JON.

“Press and ‘Psy Ops’ to merge at NATO Afghan HQ: source”. *Reuters*, 29. November 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.reuters.com/article/world-News/idUSTRE4AS0ZV20081129?sp=true>>.

HUDSON, MILES OG JOHN STANIER.

War and the media: a random searchlight. Rev. utg. Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 1999.

HUMAN RIGHTS WATCH.

World Report 2009: Events of 2008. New York: Human Rights Watch, 2009.

HUNTINGTON, SAMUEL P.

The Clash of civilizations and the remaking of world order. New York: Touchstone, 1997.

ICOS (INTERNATIONAL COUNCIL ON SECURITY AND DEVELOPMENT).

Struggle for Kabul: The Taliban Advance. London: MF Publishing, 2008.

ISLAMIC EMIRATE OF AFGHANISTAN.

“No negotiations with invaders and their puppets”. *Theunjustmedia.com.*, 16. mars 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.theunjustmedia.com/Afgha->

nistan/Statements/march09/No%20negotiations%20with%20invaders%20and%20their%20puppets.htm>.

—. “Statement by Islamic Emirate of Afghanistan on the mass martyrdom of the innocent people of Farah Province”. *Theunjustmedia.com*, 8. mai 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/may09/the%20innocent%20people%20of%20Farah%20Province.htm>>.

—. “Statement from the Taliban – Taliban Claim Responsibility for Coordinated Assaults on Gov’t Targets”. *NEFA Foundation*, 11. februar 2009. Lesedato 20. mai 2009 <<http://www.nefafoundation.org/miscellaneous/FeaturedDocs/nefatalibankabul0209.pdf>>.

—. “The Invaders ‘Fiasco in 2008 and Their Empty Battle Fields in the New Year’”. *Theunjustmedia.com*, 8. januar 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/Jan09/The%20Invaders%20Fiasco%20in%202008%20and%20Their%20Empty%20Battle%20Fields%20in%20the%20New%20Year'.htm>>.

JOWETT, GARTH S. OG VICTORIA O'DONNELL.

Propaganda and persuasion. 3. utg. Sage Publications, 1999.

KAUFMANN, FRANK.

“Pak religious leaders declare suicide attacks ‘haram’”, *irfwp.org*, 15. desember 2009. 7. januar 2009 <<http://www.irfwp.org/2009/12/pak-religious-leaders-declare-suicide-attacks-haram.html>>.

KHAN, SALAM.

Al-Emarah. blip.networks, ukjent dato. Lesedato 22. mai 2009 <<http://salamkhan.blip.tv/#1926170>>. Filmklipp.

KILCULLEN, DAVID.

The Accidental Guerrilla: Fighting small wars in the midst of a big one. London: Hurst, 2009.

—. “Counter-insurgency Redux”. *Survival* 48, nr. 4 (2006): 111–130.

LAWRENCE, B., RED.

Messages to the world: The Statements of Osama bin Laden. New York: Verso, 2005.

MAO, ZEDONG OG SAMUEL B GRIFFITH.

On guerrilla warfare. Urbana: University of Illinois Press, 1961.

MARLIN, RANDAL.

Propaganda and the ethics of persuasion. Peterborough, Canada: Broadview Press, 2002.

MEO, NICK.

“Afghan villager sentenced to death for ‘wrong information’ which caused bombing tragedy”. *Telegraph*, 28. februar 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://>

www.telegraph.co.uk/news/4886078/Afghan-villager-sentenced-to-death-for-wrong-information-which-caused-bombing-tragedy.html.

MEROM, GIL.

How democracies lose small wars: state, society, and the failures of France in Algeria, Israel in Lebanon, and the United States in Vietnam. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

MUJAHID, ZABIHULLAH.

“Martyrdom attack performed in capital, Kabul city”. *AfghanWire*, 14. januar 2008. Lesedato 21.mai 2009 <<http://www.afghanwire.com/article.php?id=8842>>.

NATO.

ACE Directive 95-1: ACE Public Information Operations. NATO Unclassified, 1996. AD 95-1 ACO Public Affairs Pkt 1-7 a, 23. mai 2008.

—. “ISAF statement refuting Mullah Omar’s Eid message”. 14. oktober 2007. Lesedato 20.mai 2009 <<http://www.nato.int/isaf/docu/mediaadvisory/2007/10-october/ma071014-96.html>>.

—. *NATO Allied Joint Doctrine for Information Operations: AJP-3.10.* Pre-Ratification Draft, 2006.

—. *NATO Allied Joint Doctrine for Psychological Operations: AJP-3.10.1 (A).* 2007.

—. *NATO. Military decision on Nato Policy on Information Operations: MC 422/3.* 2007.

—. “NATO’s role in Afghanistan”. 6. mai 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://www.nato.int/cps/en/SID-0104F7DC-F3034336/natolive/topics_8189.htm?selectedLocale=en#evolution>.

NATO/ISAF.

Sada-e-Azadi, 16. mai 2009 Lesedato 22. mai 2009 <<http://sada-e-azadi.net>>.

NEWTON, PAULA.

“Taliban threaten to kill aid workers as spies”. *CNN News*, 15. mars 2009.

Lesedato 20.mai 2009 <<http://edition.cnn.com/2009/WORLD/asiapcf/03/15/afghan.taliban.threat/index.html>>

—. “NATO’s new Afghan battleground: YouTube”. *CNN News*, ukjent dato. Lesedato 20.mai 2009 <<http://www.youtube.com/watch?v=S8-JiFDKXbA>>.

NISSEN, THOMAS E.

The Taliban’s information warfare: A comparative analysis of NATO Information Operations (Info Ops) and Taliban information activities. Copenhagen: Royal Danish Defence College, 2007.

OBAMA, BARACK.

“Remarks by the President On a New Strategy for Afghanistan and Pakistan”. *whitehouse.gov*, 27. mars 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.whitehouse.gov>>.

house.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-a-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan/>.

—. “Remarks of President Barack Obama – Responsibly Ending the War in Iraq”. *whitehouse.gov*, 27. februar 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-President-Barack-Obama-Responsibly-Ending-the-War-in-Iraq/>.

OMAR, MUHAMMED.

“Ameer al-Mu’meneen Mullah Mohammad Omar Mujahid about the pleasure of Eid al-Fitr”. *LiveLeak.com*, 30. september 2008. Lesedato 22. mai 2009 <http://www.liveleak.com/view?i=fc6_1222805198>.

—. “Message from Mullah Omar on the occasion of the Eid ul Fitr Holidays”. *AfghanWire.com*, 11. oktober 2007. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.afghanwire.com/article.php?id=8160>>.

—. “Message of the Esteemed Amir-ul-Momineen (Leader of the Believers) Mullah Mohammad Omar Mujahid (May Allah preserve him) on the eve of Eid ul-Adha in English, Pashto, Farsi, Arabic, Urdu and Dutch”. *Theunjustmedia.com*, 7. desember 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.theunjustmedia.com/Afghanistan/Statements/Dec08/Message%20of%20the%20Esteemed%20Amir-ul-Momineen.htm>>.

OPPEL, RICHARD A.

“Obama’s Special Envoy Arrives in Afghanistan”. *New York Times*, 12. februar 2009. Lesedato 20. mai 2009 <http://www.nytimes.com/2009/02/13/world/asia/13afghan.html?_r=1&hp>.

PAGE, JEREMY.

“89 Afghan civilians die in ‘tragic’ US air strike”. *Times Online*, 25. august 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/article4601497.ece>>.

PAUL, CHRISTOPHER.

Information operations: Doctrine and practice: A Reference handbook. Westport CT: Praeger Security International, 2008.

RASHID, AHMED.

Descent into Chaos: The United States and the failure of Nation Building in Pakistan, Afghanistan, and Central Asia. New York: Viking Books, 2008.

—. *Taliban: Islam, Oil and the New Great Game in Central Asia*. London: I.B. Tauris, 2000.

SEVASTOPULO, DEMETRI.

“Obama defends torture memo to CIA”. *Financial Times*, 21. april 2009. Lesedato 20. mai 2009 <http://www.ft.com/cms/s/0/78ffb1d2-2dff-11de-9eba-0144feabdc0.html?ncllick_check=1>.

SIAWASH, BAKTASH.

“Exclusive interview with Qari Yousuf Ahmadi Taliban Spokesman”. *Afghan Citizen*, 15. januar 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://afghancitizen.blogspot.com/2009/01/exclusive-interview-with-qari-yousuf.html>>. Blogginnlegg.

SLOGGETT, DAVE.

“Information operations: The Challenge of Second Generation Insurgencies”. *IO Sphere Journal*, vinter (2007).

SMITH, RUPERT.

Forelesning ved Forsvarets stabsskole, 19. september 2007.

—. *The Utility of force: The Art of war in the modern world*. London: Penguin Books, 2005.

—. “Thinking about the utility of force in war amongst the people”, i *On New Wars*, red. John Andreas Olsen. Oslo Files, nr. 4. Oslo: Institutt for forsvarsstudier, 2007.

STRAZIUSO, JASON.

“U.S. General Meets Afghan Tribal Leaders to ‘Explain’ Past U.S. Mistakes”. *CNSNews.com*, 10. april 2009. Lesedato 21. mai 2009 <<http://www.cnsnews.com/PUBLIC/Content/Article.aspx?rsrcid=46429>>.

SYSE, HENRIK.

Rettferdig krig?: Om militærmakt, etikk og idealer. Oslo: Aschehoug, 2003.

SÆVRØY, LENE ØSTBY.

“Synkende tillit til norske soldater i Afghanistan”. *TV2 Nyhetene*, 18. februar 2009. Lesedato 20. mai 2009 <<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/afghanistan/article2576561.ece>>.

TANDON, SHAUN.

“Afghan leader demands air strikes end”. *Yahoo News*, 8. mai 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://news.yahoo.com/s/afp/20090508/wl_sthasia_afp/afghanistanunrestuscivilians_20090508215206>.

TATHAM, STEVE.

Hearts and minds: Time to think differently? *Naval Review* 96, nr. 4 (2008): 329–330.

—. *Strategic communication: A Primer*. Swindon: Advanced Research and Assessment Group, 2008.

TEMPEST, MATTHEW.

“Brown points to UK withdrawal from combat in Iraq”. *Guardian*, 30. juli 2007. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.guardian.co.uk/politics/2007/jul/30/foreignpolicy.uk>>.

THAINDIAN NEWS.

“Talibans latest battleground may soon be YouTube”. *thaindian.com*, 27. mai 2008. Lesedato 20. mai 2009 på: http://www.thaindian.com/newsportal/south-asia/talibans-latest-battleground-may-soon-be-youtube_10053218.html.

THE NEWS.

“US to jam Taliban websites, radio links”. *thenews.com*, 19. april 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://www.thenews.com.pk/top_story_detail.asp?Id=21606>.

TJØNN, HALVOR.

“Pakistans mektige skyggeregjering”. *Aftenposten*, 15. oktober 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article2712752.ece>>.

UNAMA.

Afghanistan: Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict, 2008. 2009. Lesedato 22. mai 2009 <http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/UNAMA_09february-Annual%20Report_PoC%202008_FINAL_11Feb09.pdf>.

— . *Annual report on protection of civilians in armed conflict*, 2009. 2010. Lesedato 26. februar 2010 <<http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Protection%20of%20Civilian%202009%20report%20English.pdf>>.

US ARMY.

Counterinsurgency: FM 3-24/US Marine Corps WP 3-33.5. Washington D.C.: Headquarters, Department of the Navy, 2006.

US JOINT FORCES COMMAND.

Commander's handbook for strategic communication. Suffolk, VA: US Joint Forces Command, 2008.

VLAHOS, MICHAEL.

“The Long war: A Self-fulfilling prophecy of protracted conflict – and defeat”. *National Interest*. 9. mai 2006. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=11982>>.

WOLASMAL, YAMA.

“Det var en selvmordsbombe”. *TV 2 Nyhetene*, 17. april 2009. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/article2682971.ece>>.

YOUSAFZAI, SAMI.

“Inside the Prison Escape”. *Newsweek Magazine*, 30. juni 2008. Lesedato 22. mai 2009 <<http://www.newsweek.com/id/142659>>.

TIDLIGERE UTGITTE PUBLIKASJONER I SERIEN OSLO FILES ON DEFENCE AND SECURITY

2009

1. OLE LINDEMAN

Norwegian foreign policy in the High North. International cooperation and the relations to Russia.

2. SVEIN MELBY

Obama og amerikansk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

3. HÅKAN EDSTRÖM (ED.)

Approaching Comprehensiveness. Two grand strategic options and some of their consequences.

4. LENE KRISTOFFERSEN

Interesser i norsk engasjementspolitikk.

5. JAHN ARVID SVENDSEN

Forsvaret og private militære firmaer. En ny utfordring i internasjonale operasjoner

2008

1. BORIS BARTH

The Democratic Peace Controversy. A Critical Survey.

2. KJETIL SKOGRAND (ED.)

Emerging from the Frost. Security in the 21st century Arctic.

3. THOMAS DEVOLD

US Policy toward Russia after 9/11. Between Cooperation and Containment.

4. SAIRA H. BASIT

The Iran-Pakistan-India Pipeline Project. Fuelling cooperation?

5. ROLF HOBSON

RMA og Transformation. En historisk-kritisk analyse av to sentrale begreper i nyere vestlig forsvarspolitik.

6. INGERID M. OPDAHL

Georgia og Russland. Et vanskelig naboskap.

7. HÅKAN EDSTRÖM OCH MAGNUS PETERSSON

Norsk-svenskt försvarssamarbete i en ny tid.

8. SIGRID REDSE JOHANSEN

Norsk deltakelse i internasjonale militæreoperasjoner. Soldatens ansvar for en rettsstridig ordre.

2007**1. TORGEIR E. SÆVERAAS OG KJETIL HENRIKSEN**

Et militært universalmiddel? Amerikansk "Maneuver Warfare" og norsk doktrineutvikling.

2. TOM KRISTIANSEN AND JOHN ANDREAS OLSEN (ed.)

War Studies. Perspectives from the Baltic and Nordic War Colleges.

3. VIDAR HELGESEN

How Peace Diplomacy Lost Post 9/11. What Implications are there for Norway?

4. JOHN ANDREAS OLSEN (ed.)

On New Wars.

5. OLOF KRONVALL

Finally Eating Soup with a Knife? A Historical Perspective on the US Army's 2006 Counterinsurgency Doctrine.

6. MICHAEL MAYER

Forecasting Crisis. Climate Change and US Security.

TIDLIGERE UTGITTE PUBLIKASJONER I IFS INFO-SERIEN

2006**1. E. SHAHALA**

Peace and security in Africa. Basic structural changes in the governance of peace and security on the African continent.

2. S. HOLTAN

Den standhaftige militærmusikken. Forsvarets musikk og den lange debatten om nedleggelse.

3. K. ØSTBERG

Duksenes republikk. Fransk elitisme og dens samfunnsmessige konsekvenser.

4. J. RØ

Hva er rettferdig krig i et asymmetrisk trusselbilde? En normativ diskusjon av USAs forkjøpspolitikk.

5. L. KRISTOFFERSEN

Soldiers or Saints? Norwegian Civil-Military Cooperation in Afghanistan.

6. S. MELBY, J. RØ, O. KRONVALL OG A.G. ROMARHEIM

Supermaktens begrensning. Perspektiver på Bush-doktrinens utvikling.

7. M. EPKENHANS

The Long and Winding Road to *Weserübung*. Naval Theory, Naval Historiography and Aggression.

8. J. BLACK

The RMA Examined.

2005**1. H.M. SYNTSNES**

Presse og krig. Amerikansk fjernsyn og opptrappingen til krigen mot Irak 2003.

2. A. COHEN OG T. WALTER

Why do States Want Nuclear Weapons? The Cases of Israel and South Africa.

3. D. WALTER

Symmetry and Asymmetry in Colonial Warfare ca. 1500–2000.

4. T. HEIER

Forsvarsreformene 2000–2004: Gir Forsvaret politisk uttelling?

5. M. HERMAN

Problems for Western Intelligence in the New Century.

6. Y.N. KRISTENSEN

Torsk, “pirater”, og kalde granater. Striden mellom Norge og Island om Fiskevernsonen ved Svalbard 1993.

2004**1. CHR. COKER**

Is there a Western Way of Warfare?

2. T. HEIER

The American Effort to Transform Europe’s Armed Forces.

3. T.L. HAALAND OG E. GULDHAV

Bruk av norske styrker i kampen mot internasjonal terrorisme.

4. T.J. MELIEN

US Navy i norske farvann under første verdenskrig.

5. B.B. STEINLAND

Flere kvinner ute og hjemme?

2003**1. P.FR.I. PHARO**

New Knowledge Structures, or Just Common Ground? Breakthroughs in International Negotiations.

2. D. LYNCH

Post-Imperial Peacekeeping. Russia in the CIS.

3. B. MÆLAND

“At alle behandles likeverdig og med respekt, uansett bakgrunn?” Forsvarets verdigrunnlag og norske offiserer i KFOR.

4. M. BERDAL

The UN Security Council. Ineffective but Indispensable.

5. O. RISTE

War and Peace in Scaninavian Political Culture in the 20th Century.

6. T. KRISTIANSEN

De europeiske småstatene på vei mot storkrigen, 1938–40.

2002**1. E. MÄNNIK**

Estonian Defence. Ten Years of Development.

2. B. SCHÄFER

Stasi Files and GDR Espionage against the West.

3. P.K. BAEV

Russia in 2015.

4. K. SKOGRAND

Luftforsvaret og atomalderen 1950–1970.

5. M. PETERSSON

“Break Glass Only in Case of War”.

6. H. FRANTZEN

“Proper War” and “War in Reality”.

2001**1. CHR. COKER**

Asymmetrical War.

2. O. BOSCH

The Year 2000 Issue and Information Infrastructure Security.

3. K. KLEVE (RED.)

Kilder til norsk luftmilitær historie.

4. R. TAMNES (RED)

Kommandospørsmålet på nordflanken. Utviklingen i to formative perioder.

2000**1. P. FR. I. PHARO**

Necessary, Not Perfect: NATO's War in Kosovo.

2. A. BROOKES

Hard European Lessons from the Kosovo Air Campaign.

3. P. FR. I. PHARO

Norge på Balkan 1990–1999. “Lessons learned”.

4. J. KIDD OG P. MITCHELL

European Defence Challenges.

5. M. PETERSSON

Vapenbröder. Svensk-norska säkerhetspolitiska relationer under det kalla kriget.

6. A. BROOKES

The Prospects for Unmanned Aerial Vehicles.

1999**1. I. JOHNSTONE**

The UN's Role in Transitions from War to Peace: Sovereignty, Consent and the Evolving Normative Climate.

2. S.G. HOLTSMARK

Gullet fra Moskva. Sovjetisk pengestøtte til norske kommunister, 1917–1990.

3. T. FARER

Shaping Agendas in Civil Wars. Can International Criminal Law Help?

4. V. HELGESEN

Kosovo og folkeretten.

5. W.P.S. SIDHU

New Challenges for the Non-Proliferation Regime.

6. R. BERG

Den svenske "generalguvernørtiden" i Norge, 1814–1829.

1998**1. L.M. RAMBERG**

Luftforsvaret en læringsorganisasjon? Logistiske utfordringer ved NORAIRs deployering til Bosnia 1993.

2. K. SKOGRAND

Cash and Cannons. Norway, Denmark and the US Aid Programmes 1947–1952.

3. T. HUITFELDT

Striden om landminer. Ottawa-konvensjonens muligheter og begrensninger.

4. R. BERG

Nasjon – union – profesjon. Forsvaret på 1800-tallet.

5. K. SKOGRAND, O. NJØLSTAD OG R. TAMNES

Brennpunkt. Kald krig, nordområder og storstrategi.

1997**1. P.V. WIKER**

Amerikansk våpenhjelp til Norge 1949–1953.

2. H. KROMBACH

The Meaning of Hiroshima and Nagasaki.

3. T. HUITFELDT

De norske partisanene i Finnmark 1941–44 – i skyggen av den kalde krigen.

4. R. BERG

Nordisk samarbeid 1914–1918.

5. H.O. SANDNES

“Olav Tryggvason-affæren”.

6. R.G. PATMAN

Securing Somalia : A Comparison of US and Australian Peacekeeping during the UNITAF Operation.

1996**1. S.G. HOLTSMARK**

Great Power Guarantees or Small State Cooperation? Atlanticism and European Regionalism in Norwegian Foreign Policy, 1940–1945.

2. O. RISTE OG R. BERG

Isolasjonisme, atlantisk samarbeid og nordpolitikk.

3. F. LILAND

Moral og realpolitikk. Norges forhold til Kina etter 1966.

4. K.O. SUNDNES

A Balkan Sideshow. The Medical Support System and United Nations Peacekeeping in the Former Yugoslavia.

5. CHR. COKER

The Future is History.

6. H. MACDONALD

National Separatisms and the Disintegration of Yugoslavia.

1995**1. F.O. NILSEN**

Sovjetisk ubåtvirksomhet i nord – behov og tradisjoner.

2. J. HAMMERSTAD OG K. JAHR

Telemark bataljon. NATOs nye styrkestruktur og Norges deltakelse i IRF.

3. M.R. BREDAL

The United Nations at Fifty: Its role in Global Security.

4. O.K. GRIMNES, J. RØNNEBERG OG B. GOLDSCHMIDT

The Race for Norwegian Heavy Water, 1940–1945.

5. T. ITO

UN Authorized Use of Force: Recent Changes in UN Practice.

6. R. HOBSON OG T. KRISTIANSEN

Militærmakt, krig og historie. En innføring i militære studier fra Clausewitz til våre dager.

1994**1. S.R. RADER**

Strengthening the Management of UN Peacekeeping Operations. An Agenda for Reform.

2. J.M. VAN SPLUNTER

Love at First Sight. Co-operation Between the Netherlands and Norway on the Peaceful Use of Atomic Energy, 1950–60.

3. N.A. RØHNE

Norway between Great Britain and Germany.

4. F. MOLVIG

Norsk forsvarspolitik i 1970- og 80-årene.

5. K.E. HAUG

Den tysk-norske spenningen under første verdenskrig.

6. S.G. HOLTSMARK

Om Den røde hær rykker inn i Norge... Spørsmålet om sovjetisk deltagelse i frigjøringen av Norge 1941–1944.

7. S.G. HOLTSMARK

The Limits to Soviet Influence: Soviet Strategic Interests in Norway and Denmark 1944–47.

8. O. NJØLSTAD

Fissionable Consensus: Scandinavia and the US Quest for International Atomic Energy Control, 1946–1950.

1993**1. F. LILAND**

Culture and Foreign Policy. An introduction to Approaches and Theory.

2. R. TAMNES

Penetrasjon og polarisering. Nordområdene i et historisk perspektiv.

3. H. SJURSEN

Gamle problemer i ny klesdrakt? EFs utvidelsesproblemer i 1990-årene.

4. W. WLADYKA

Fortidens skygger i polsk politikk. Reformprosessens utfordringer etter valget.

5. K.E. ERIKSEN OG H. PHARO

Norway and the Early Cold War: Conditional Atlantic Cooperation.

6. E. LØCHEN

Norges møte med Europa, 1950–1964.

7. M. BERDAL

United Nations Peacekeeping at a Crossroads. The Challenges of Management and Institutional Reform.

PUBLIKASJONER FRA IFS

DEFENCE AND SECURITY STUDIES: Fagfelleurdert, vitenskapelig monografiserie med større forskningsarbeider, utgis fire ganger årlig.

OSLO FILES ON DEFENCE AND SECURITY: Instituttserie med artikler, foredrag – kort og langt format, utgis 6–8 ganger årlig.

Alle abonnenter av *Oslo Files on Defence and Security* får automatisk tilsendt *Defence and Security Studies*. Abonnementet anses løpende til oppsigelse skjer, hvis ikke opphørsdato er uttrykkelig fastsatt i bestillingen. Ved adresseforandring, vennligst husk å oppgi gammel adresse.

ABONNEMENTSPRIS 2009:

Institusjoner: kr 600.

Privatpersoner: kr 300.

Pensjonister og studenter: kr 200.

Enkeltutgaver: kr 100–150, avhengig av omfang.

SALG AV ENKELHEFTER:

Disse kan bare anskaffes i den utstrekning de er på lageret. Priser, som kan endres uten forutgående varsel, oppgis på forlangende. I tillegg til de ordinære publikasjonene utgir også IFS enkelte store forskningsarbeider i bokform.

ABONNEMENT OG ENKELTSTUDIER BESTILLES FRA:

Institutt for forsvarsstudier, postboks 890 Sentrum, 0104 OSLO.

Telefon: 23 09 77 00. Fax: 23 09 77 49. www.ifs.mil.no

PUBLICATIONS FROM IFS

DEFENCE AND SECURITY STUDIES: Peer-reviewed monograph series providing in-depth studies, published four times annually.

OSLO FILES ON DEFENCE AND SECURITY: Institute series aimed towards the general public, published six to eight times annually.

Subscribers to *Oslo Files on Defence and Security* automatically receive *Defence and Security Studies* also.

SUBSCRIPTION 2009:

Institutions: NOK 600.

Individuals: NOK 300.

Retirees and students: NOK 200.

Single issues: NOK 100–150, according to size.

SINGLE ISSUES:

Can only be obtained according to stock in hand. Prices which are subject to change without any notice, are available upon request. In addition to its ordinary publications, IFS publishes occasional studies as books.

TO SUBSCRIBE OR ORDER SINGLE ISSUES, WRITE TO:

Norwegian Institute for Defence Studies, P.O. Box 890 Sentrum, N-0104 OSLO, Norway. Phone: +47 23 09 77 00. Fax: + 47 23 09 77 49. www.ifs.mil.no

OSLO FILES

ON DEFENCE AND SECURITY — 04/2010

INSTITUTT FOR FORSVARSTUDIERN Norwegian Institute for Defence Studies

Skippergt. 17c, N-0152 Oslo. Tel: +47 23 09 59 00. Fax: +47 23 09 59 65